

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. — Τηλ. 227-689 | 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1964 | ΑΡΙΘ. 11

ΤΟΤΕ ΚΑΙ ΜΟΝΟΝ

Ὁ κομμουνισμὸς-στραγγαλιστῆς, ὡς γνωστόν, τῆς ἐλευθερίας, ἐν ὀνόματι τῆς ὀργανώσεως τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς εὐτυχίας-συνεχίζει ἀπροκάλυπτον τὸ ἀντιθρησκευτικὸν τοῦ μένος· καὶ φαντασιοληκτῶν, νὰ χαράττη πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος χωρὶς Θεόν!

★

Διότι εἶναι ὑλιστικὸς καὶ ἀντιμετωπίζει τὴν ζωὴν μόνον ὑπὸ τῆς ἐποψίν τοῦ Θετικισμοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ δημιουργία εἰς τὸ βαθὺ τῆς νόημα, ὡς ἐνόρασις τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀληθείας, τῆς ὠραιότητος καὶ τῆς ὑψίστης ζωῆς τοῦ πνεύματος, τοῦ εἶναι ἀποκεκρυμμένη. Καὶ ὑποτάσσων τὰ πάντα εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν, βλέπει εἰς τὴν ἄρνησιν τοῦ Θεοῦ τὴν ἐγγύησιν μιᾶς ἐπιστημονικῆς δῆθεν ἀντικειμενικότητος. Τὸν δὲ ἄνθρωπον τὸν θεωρεῖ, ὡς ἐπίγειον, ἐγκόσμιον καὶ φυσικὸν ἀπλῶς δημιούργημα, ποῦ στερεῖται παντὸς βαθυτέρου νοήματος καὶ ἐρευνᾷ αὐτὸν ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς φυσιοκρατίας.

★

Δὲν εἶναι λοιπὸν διόλου παράδοξον, ὅτι τόσον εἰς τὴν Ρωσίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἐνετάθη καὶ πάλιν προσφάτως ἡ ἐχθρικὴ πρὸς τὴν θρησκείαν στάσις τοῦ· καὶ ὅτι μάλιστα, ὅπως ἀνεγράφη, προσέλαβε τὰ χαρακτηριστικὰ διωγμοῦ.

Τοῦτο ὅμως προεκάλεσεν ἀντίδρασιν. Καὶ ἡ χριστιανικὴ σκέψις τῆς Δύσεως, ἡ ὁποία, διελθοῦσα διὰ πολλῶν δοκιμασιῶν, ἐπιστρέφει συνεχῶς εἰς τὸν χριστιανισμὸν καὶ εἰς τὰς πρῶ-

ταρχικὰς καὶ διαυγεῖς τοῦ πηγᾶς, ἀντετάχθη σφοδρῶς εἰς τὴν ἀθεϊστικὴν πρόκλησιν. Καὶ εἰς μὲν τὴν Ἰταλίαν ὁ γνωστὸς διὰ τὴν χριστιανικὴν του παρρησίαν καθηγητῆς καὶ δήμαρχος τῆς Φλωρεντίας Γεώργιος Λὰ Ρίτα ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Κροῦστσεφ ἀνοικτὴν ἐπιστολήν, διὰ τῆς ὁποίας χαρακτηρίζει τὴν ἀθείαν τοῦ Κράτους ὡς «σημεῖον ἐπιστημονικῆς καὶ πολιτιστικῆς παιδικότητος, καὶ ἱστορικῆς καὶ πολιτικῆς γηραλεότητος». Εἰς δὲ τὴν Γαλλίαν, ὅπου ἡ Σοβιετικὴ προπαγάνδα, μὲ φερέφωνον τὸ Γαλλικὸν κομμουνιστικὸν κόμμα, ἐπεχείρησε διὰ δημοσιεύσεων καὶ ὁμιλιῶν εἰς συγκεντρώσεις ν' ἀμβλύνη τὴν θλιβεράν ἐντύπωσιν τῶν διωγμῶν, ὠργανώθησαν, μ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν διάσημον συγγραφέα καὶ ἀκαδημαϊκὸν Φρανσουά Μωριάκ, ζωνρόταται ἀντεκδηλώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκράτησαν ἀδιάπτωτον τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Γαλλικῆς κοινῆς γνώμης.

Καὶ περιφανῆς ὑπῆρξεν ἡ νίκη τῆς Χριστιανικῆς παρατάξεως ἐναντι τῆς κομμουνιστικῆς ἀθεϊστικῆς οὐτοπίας, ποῦ συνεχίζουσα τὸν δρόμον τῶν σφαλμάτων καὶ τῶν ἀποπλανήσεων, θέλει νὰ ὑποδουλώσῃ τὸ ἄπειρον εἰς τὸ πεπερασμένον καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν εἰς τὰς φυσικὰς φευγαλέας μορφάς.

★

Εἶναι ἀληθῶς ἀποκαρδιωτικόν, ὅτι φατεινὸς καὶ τολμηρὸς Ἡγέτης, ὅπως εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ Κροῦστσεφ, ἐπιμένει εἰς τὴν ἀθεϊστικὴν του πλάνην. Καὶ ὅτι ἀποπτύων τόσας ἱεράς ἀναμνήσεις καὶ βιώματα τοῦ λαοῦ του, ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν ἐξαναγκασμὸν

ΜΗΝΥΜΑ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΠΙ ΤΗ "ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ,, (11 ΜΑΪΟΥ 1964)

Ἡ δικαίως καὶ διεθνῶς καθιερωθεῖσα ἀπὸ τινῶν ἐτῶν «Ἡμέρα τῆς Μητέρας» χαιρετίζεται καὶ πάλιν σήμερον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς πρεπούσης τιμῆς. Εἶναι γνωστὴ ἡ πανανθρωπίνη ὑπόληψις καὶ τιμὴ ἣτις ἀπονέμεται ἀπὸ αἰῶνων, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς τὴν μητέρα, ἡ ὁποία μητέρα εἰς τινὰς λαοὺς τῆς γῆς ἀπετέλεσε τὸ κέντρον περὶ τὸ ὁποῖον περιστράφη ἡ ζωὴ τῆς οἰκογενείας, καὶ περιεβλήθη μὲ κῦρος κυριαρχικὸν ἐπ' αὐτῆς.

Διὰ μέσου τῆς πορείας, τῆς πανανθρωπίνης ἱστορίας τὸ εἰδικὸν κεφάλαιον τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν ζωὴν, τὴν σημασίαν, τὸ ἔργον καὶ τὴν ἐν γένει συμβολὴν τῆς μητέρας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀποτελεῖ ὄχι ἀπλῶς ἓνα μέρος ἢ τὸ καλλίτερον μέρος αὐτῆς, ἀλλὰ τοῦτ' αὐτὸ κεντρικὸν παράγοντα καὶ θεμελιῶδες κεφάλαιον εἰς τὰς δέλτους αὐτῆς.

Ἄλλὰ ἐὰν μελετηθῇ τὸ θέμα τῆς μητέρας

ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς Χριστιανικῆς Ὁρθοδοξίας, τότε ὁ μελετητὴς μένει ἐκθαμβὸς ἐμπροσθεν τοῦ ἀπαραμίλλου μεγαλείου, ὅπερ παρουσιάζει ἡ χριστιανὴ μητέρα, καὶ μάλιστα ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Ἀειπαρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας, τῆς Μητρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ.

Ἐὰν ἦτο δυνατόν, καὶ πρέπει νὰ γίνῃ βεβαίως δυνατόν, νὰ συγγραφῇ ἡ ἱστορία τῆς χριστιανικῆς ἐν γένει μητρὸς, τότε θὰ κατεσκευάζετο ἀναμφιβόλως ἓνα ἀθάνατον μνημεῖον δόξης καὶ τιμῆς πρὸς τὴν Χριστιανὴν μητέρα, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ρίζαν πάσης ἀρετῆς χριστιανικῆς, καὶ πάσης εὐτυχίας ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἐν τῷ προσώπῳ τῆς μητέρας βλέπομεν τὴν συνέχειαν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, συναντῶμεν τὴν πηγὴν ὅλων τῶν λεπτῶν καὶ εὐγενῶν αἰσθημάτων, εὐρίσκομεν τὴν τεκνογονοῦσαν καὶ τεκνοτροφοῦσαν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν, αἰσθανόμεθα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀπονέμωμεν

εἰς τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν καὶ ἀρνούμενος τὴν ἐλευθερίαν ποὺ ὀδηγεῖ εἰς τὸν Θεόν, νὰ «λακτίζη πρὸς κέντρα».

Πῶς δὲν ἐννοεῖ, ἓνας τόσο εὐφυῆς ἄνθρωπος, ὅτι ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατοχυρωθῇ μὲ πορεία, ὅπως ἡ ἐπιχειρηθεῖσα προσφάτως εἰς τὴν χώραν μας; Καὶ ἡ ὁποία μάλιστα, κατὰ τρόπον παράδοξον καὶ ὅλως ἀπαράδεκτον, ἐπεδίωξε νὰ συνδυάσῃ τὸν Μαραθῶνα—ιερώτατον σύμβολον ὑψηλῆς αὐτοθυσίας, τὴν ὁποίαν ἐνέπνευσε ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἡ βαθεῖα θρησκευτικότης τοῦ λαοῦ—πρὸς τὸν ἔμφυτον καὶ διακαῆ πόθον τῆς εἰρήνης, ποὺ ἐκτρέφουν σήμερον εἰς τοὺς λαοὺς ἡ ἐμπειρία καὶ αἱ δοκιμασίαι τῆς νέας ἱστορίας, αἱ ὁποῖαι ἤγγισαν τὰ ἀκρότατα ὄρια τῆς τραγικότητος! Ὁ κομμουνιστικὸς ἀθεϊσμὸς εἶναι φυσικόν, φυσικώτατον, νὰ ἐμπνέῃ δυσπιστίαν καὶ φόβον εἰς τὰς

χριστιανικὰς συνειδήσεις. Καὶ ὁ φόβος οὗτος τότε μόνον θὰ ἐκριζωθῇ, ὅταν οἱ ἄσωτοι Υἱοὶ τῆς εὐαγγελικῆς παραβολῆς ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὰς περιπλανήσεις των εἰς τὸν Οἶκον τοῦ Πατρὸς καὶ εἰς τὴν «πατρικὴν κληρονομίαν».

★

Εἶθε νὰ γίνῃ συνειδητὴ ἡ ἀλήθεια, ὅτι ἡ πνευματικὴ, ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ καὶ τὰ κηρύγματα τῆς συνυπάρξεως καὶ τῆς ἀμοιβαίας κατανοήσεως εἰς τὴν κοινωνικὴν συμβίωσιν, δὲν εἶναι οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ ἀποκαλύψεις, κατὰ βαθμοὺς καὶ ποιότητας, τῆς θείας πνευματικῆς ζωῆς. Διότι ὁ Θεὸς εἶναι «Πνεῦμα» καὶ «Ἀγάπη» (Ἰωάν. 4, 24). «Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη...». (Γαλάτ. 5, 22).

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΙΓ'

ΤΟΥ ΠΑΝ. ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργγὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Χρυσόστομε, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐν εὐφροσύνῳ ἀγαλλιάσει τὴν φωταυγῆ καὶ ἀγίαν ἡμέραν τῆς ἐκ νεκρῶν ἐνδόξου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς σεβασμίας Ἱεραρχίας καὶ τοῦ φιλοχρίστου πληρώματος, ἐν ἐκκλησιαίαις πληθούσαις, ἐορτάσαντες καὶ πανηγυρίσαντες, ἄσμενοι καὶ ἐν ἀγάπῃ πολλῇ ἐδεξάμεθα τὸν ἐπὶ τῇ λαμπροφύρῳ Ἑορτῇ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν τῆς Ὑμετέρας λίαν ἀγαπητῆς καὶ περισπουδάστου ἡμῖν Μακαριότητος, ὃν καὶ μετ' εὐχαριστίας ἐγκαρδίου Αὐτῇ ἀποδιδόντες, γηθοσύνως αὐτὴν ἀντασπαζόμεθα καὶ τὸ «Ἀληθῶς Ἀνέστη» ἀντιφωνοῦμεν.

Πρὸς τὸ φῶς τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως τὸ ὅμμα τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας ἡμῶν ἀτε-

ἄπειρον σεβασμὸν καὶ τιμὴν, παρέχομεν ἀμέριστον καὶ ὀλόκληρον τὴν ἀγάπην μας, τὴν δὲ στερῆσιν τῆς μητρὸς τὴν αἰσθανόμεθα νὰ συγκλονίζῃ τὸν ψυχικὸν μας κόσμον καὶ νὰ προκαλῆ θλίψιν ἄμετρον, ὅπως ἄμετρος εἶναι ἢ πρὸς αὐτὴν ἀφοσίωσίς μας.

Χαιρετίζοντες καὶ πάλιν τὴν «Ἡμέραν τῆς Μητέρας», ἀπευθύνομεν πρὸς ἅπαν τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σύστασιν ποιμαντικὴν, ὅπως κατὰ τὴν «Ἡμέραν» ταύτην τῆς «Μητέρας» περισσότερο πάσης ἄλλης ἡμέρας ἀναμνησθῶσιν τῶν καλῶν ἀγαθῶν, τὰ ὅποια ὀφείλει ὁ κόσμος εἰς τὴν μητέρα, καὶ ὅπως ἐνθυμηθῶσι τὰ πρὸς αὐτὴν καθήκοντα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, τὰ

νίζοντες, πολλὴν ἀπαντλοῦμεν καὶ ἐν τῷ ζῶφῳ τῶν θλίψεων καὶ τῶν δοκιμασιῶν τὴν δύναμιν, ἵνα ταύτας φέρωμεν μετ' ἐλπίδος καὶ καρτερίας.

Εὐχόμεθα ὀλοφύχως, ὅπως τὸ φῶς τοῦτο καὶ ἡ χαρὰ τοῦ ἐνδόξως ἐκ τοῦ τάφου Ἀναστάντος καὶ τὸν θάνατον πατήσαντος Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν προχέηται δαψιλῶς πάντοτε τῇ ψυχῇ καὶ τῇ καρδίᾳ τῆς ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος, ἐνισχύουσα Αὐτὴν ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ποιμαντορικῆς διακονίας Αὐτῆς, καὶ ἐν ἀπάσῃ δὲ τῇ κατ' Αὐτὴν Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ εὐσεβεῖ πληρώματι Αὐτῆς.

Ἀπεκδεχόμενοι δὲ καὶ τὴν κραταίωσιν ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως εἰς τὴν κοινὴν προσπάθειαν τῆς προβολῆς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς ἐπιτεύξεως τῆς τῶν πάντων ἐνότητος, περιπτυσσόμεθα Αὐτὴν καὶ αὐθις ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι καὶ διατελοῦμεν μετ' ἀδελφικῆς καὶ ἐξιδιασμένης τιμῆς καὶ ἀγάπης.

Ἄγιον Πάσχα 1964

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

ὅποια ἄγραφοι καὶ γραπτοὶ νόμοι τῆς ἀνθρωπότητος ἀνέπτυξαν καὶ μάλιστα ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἀναγράφει ὁ ἀθάνατος λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦτοι ἡ Ἀγία Γραφή.

Χριστιαναὶ μητέρες τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἐκκλησία καὶ σήμερον, ὅπως καὶ κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Ὑπαπαντῆς, χριστιανικὴν τῆς μητρὸς ἐορτὴν, σᾶς χαιρετᾷ καὶ σᾶς εὐλογεῖ, εὐχομένη τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐνίσχυσιν εἰς τὸ ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ ἔργον σας, ὅπερ εἶναι ἔργον ἱερὸν καὶ ἅγιον καὶ ὑπενθυμίζει εἰς ὑμᾶς ὅτι πολλὰ καὶ βασικῆς σημασίας καλὰ καὶ ὠφέλιμα περιμένει ἀπὸ ὑμᾶς δι' ἑαυτὴν, διὰ τὴν κοινωνίαν καὶ δι' ὀλόκληρον τὸ Ἔθνος ἡμῶν.

ΙΑ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΣΕΡΒΙΑΣ

Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Κύριον Χρυσόστομον
Ἀθήνας

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς Μετριότητος ἡμῶν, Κύριε Χρυσόστομε, ἀδελφικῶς περιπτυσσόμενοι ἐν Κυρίῳ τὴν ὑμετέραν Μακαριότητα πάνυ ἐγκαρδίως προσαγορεύομεν.

Κατὰ τὰς προσευχὰς τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς διὰ τῶν ὁποίων ταπεινῶς ἀπευθυνόμεθα πρὸς τὸν πανοικτίρμονα Κύριον ὅπως χάριση εἰς ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα εἰρήνην καὶ πνευματικὴν χαρὰν, σπεύδομεν νὰ συγχαρῶμεν ὑμῖν ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Πάσχα καὶ νὰ ἀπευθύνωμεν πρὸς ὑμᾶς ἐν ὀνόματι τῆς Σερβικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ κλήρου καὶ τῶν πιστῶν αὐτῆς, καθὼς καὶ ἐξ ὀνόματος ἡμῶν προσωπικῶς, τὸν ἀδελφικόν, ἐγκάρδιον πασχάλιον χαιρετισμόν :

Χριστὸς Ἀνέστη !

Καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν ἀγαπητὴν ἡμῖν Μακαριότητα ὅπως εὐαρεστηθῆ νὰ δεχθῆ μετὰ τῶν Ἀγίων Ἀρχιερέων, τοῦ κλήρου καὶ τῶν πιστῶν τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὰς εὐκρινεστέρας καὶ καλυτέρας εὐχὰς ἡμῶν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, ὁ Ὅποιος ἐστερέωσεν ἐν ταῖς ψυχαῖς καὶ ταῖς καρδίαις ἡμῶν φωτεινὴν ἐλπίδα καὶ σταθερὰν πίστιν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Μὲ τὰς εὐχὰς αὐτὰς συνιστῶμεν ἑαυτοὺς εἰς τὰς ἀγίας ὑμῶν προσευχὰς καὶ διατελοῦμεν ἀεὶ ἀφωσιωμένος τῇ Ὑμετέρᾳ περισπουδαστῶ Μακαριότητι ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι.

† Ὁ Σερβίας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Πάσχα Χριστοῦ 1964
Βελιγράδιον

ΙΕ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθήνας

Μακαριώτατε,

Διὰ τὸν Χριστιανὸν ἢ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ μέγιστον ἐξ ὅλων τῶν παγκοσμίων γεγονότων καὶ διὰ τοῦτο ὁλόκληρος ὁ χριστιανικὸς κόσμος «ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ» ἀναφωνεῖ :

Χριστὸς Ἀνέστη !

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ πληροῖ χαρᾶς ὅλον τὸ εἶναί μας : Τὸν νοῦν εἰς ἰκεσίαν, τὴν καρδίαν εἰς εὐγνωμοσύνην, τὸ στόμα εἰς δοξολογίαν καὶ τὸ σῶμα εἰς προσκύνῃσιν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν.

Ὁ Ἀναστάς Χριστὸς, ἐπαναδούς εἰς τὸν ἀνθρωπον τὴν προτέραν ἀθανασίαν πρὸς οἰκοδομὴν εὐτυχισμένης ἐπιγείου καὶ οὐρανοῦ ζωῆς, εἴθε νὰ τοῦ χορηγήσῃ ἐκ τοῦ πλουσίου θησαυροῦ Του τὸ μέγα ἔλεός Του, διὰ τῆς πανσθενοῦς Του χάριτος εἴθε νὰ καλέσῃ πάντας τοὺς ἐκπεσόντας τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, εἴθε νὰ συνάξῃ αὐτοὺς καὶ συνενώσῃ μετὰ τοῦ ἐκλεκτοῦ Του ποιμνίου καὶ εἴθε νὰ εὐημερῇ καὶ ἀκμάζῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἅπασα ἡ οἰκουμένη.

Εἴθε νὰ συντελοῦνται ἐν αὐτῷ παντὸς εἶδους μεταβολαὶ καὶ μετασχηματισμοὶ ἐπὶ τὰ βελτίω, παντὸς εἶδους τελειοποιήσεις. Ἄλλ' ἐν μέσῳ ὅλων τῶν τοιούτων μεταβολῶν καὶ τελειοποιήσεων νὰ παραμένουν ἕσασι ἀμετάβλητοι καὶ ἀπαραβίαστοι αἱ βάσεις, τόσον αἱ ἀρχαὶ ὅσον καὶ ἡ πίστις πρὸς τὸν Θεόν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐδράζεται ὅλον τὸ οἰκοδόμημα τῆς πλήρως εὐτυχοῦς ζωῆς.

Ἀληθῶς Ἀνέστη ὁ Χριστὸς !

Συνιστῶν ἑμαυτὸν καὶ τὴν διαπεπιστευμένην ἡμῖν ποιμνὴν εἰς τὰς ὑμετέρας προσευχὰς, μετὰ βαθείας ἐκτιμῆσεως καὶ πλήρους ἀφοσιώσεως ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διατελῶ

Μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης

† Ὁ Γεωργίας ΕΦΡΑΙΜ Β'

Ἄγιον Πάσχα 1964
Τυφλίς

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΟΥ

11. ΑΠΑΜΒΛΥΝΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΕΩΣ ΩΣ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Ὁ σύγχρονος ατομικισμός και ἡ ἔλλειψις ἐνδιαφέροντος πρὸς τὰς διαφόρους ἀνάγκας τοῦ πλησίον, ἰδιαίτερος δὲ ἡ παρατηρουμένη ἐνίοτε ἀπόστασις και ἐπιφυλακτικότης τῶν παλαιῶν ἀποδήμων ἐναντι τῶν νεωτέρων μεταναστῶν, δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἀπόρροια τῆς ἀγνοίας ἢ τῆς λήθης τοῦ θεμελιώδους δόγματος, ὅτι ὅλοι ἀποτελοῦν μέλη ἐνὸς και τοῦ αὐτοῦ μυστικοῦ Σώματος. Τὸ κίνητρον ἀφ' ἐτέρου τῆς ἐμφανίσεως εἰς τοὺς διαφόρους σταθμοὺς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας Ἱστορίας ἐκδηλώσεων στενωτάτης ἀλληλεγγύης και ἀκραιφνοῦς ἐνδιαφέροντος πρὸς τὰς ὕλικας και ψυχικὰς ἀνάγκας τοῦ πλησίον ἦτο ἀκριβῶς ἡ ζῶσα πεποίθησις, ὅτι ὅλοι εἴμεθα μέλη ἀλληλένδετα με κεφαλὴν τὸν Χριστόν. Τοῦτο εἶναι θεμελιῶδες στοιχεῖον τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου και τοῦ ἀποστόλου Παύλου.

Δύο θλιβερά φαινόμενα εἰς τὸν ἐργατικὸν μας κόσμον πρέπει νὰ ἐλκύσουν τὴν προσοχὴν μας, ἀπότοκα ἀκριβῶς τῆς παραθεωρήσεως τοῦ βασικοῦ τούτου ἄρθρου τῆς Πίστεως :

1ον) Ὅτι ἕκαστος ἀποκόπτει ἑαυτὸν τοῦ λοιποῦ σώματος. Ἀρχίζει νὰ λαμβάνῃ μίαν περίεργον θέσιν ἐναντι τῶν θρησκευτικῶν του ὑποχρεώσεων. Θεωρεῖ τὸ ὅλον θρησκευτικὸν πρόβλημα ἀνεξάρτητον τοῦ συνόλου, ὡς «ιδιωτικὴν» πλεόν ὑπόθεσιν, μὴ ἐπιδεχομένην ἔλεγχον ἢ οἰανδήποτε πίεσιν. Τὸ νὰ εἶναι τακτικὸς ἢ ὄχι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διατείνεται, ὅτι αὐτὸ ἀφορᾷ αὐτὸν και μόνον. Συναφῆς πρὸς τοῦτο εἶναι ἡ σὺν τῷ χρόνῳ ἐμφάνισις νέων τύπων περιέργως θρησκευομένων πλήρων ἀντιθέσεων και παραδοξοτήτων. Εἶναι οἱ «χριστιανοὶ» κατὰ μυριάδας, οἱ θέλοντες νὰ ζήσουν «ἐν κόρνιτο». Δι' αὐτοὺς και μόνον. Ἐχουν ἐνδιαφέρον δι' ὀρισμένα αἰτήματα τῆς Πίστεως, ἀδιαφορίαν διὰ τοὺς πέριξ. Κατ' ἀναλογίαν, και οἱ πέριξ δὲν ἔχουν δικαίωμα και ἀρμοδιότητα νὰ ἀσχολοῦνται με τὸν τρόπον τοῦ θρησκευέσθαι τοῦ ἰδίου.

2ον) Ἀπάμβλυσις τοῦ ἠθικοῦ αἰσθητηρίου. Ἀπότοκος τῆς μερικῆς αὐτῆς ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ἐννοίαν τοῦ ἀνήκειν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι ἡ τάσις και τὸ ἐπικίνδυνον ρεῦμα τῆς λεγομένης «ἠθικῆς οὐδετερότητος». Ἡ ὅλη πνευματικὴ ἡγεσία και ἡ ἐθνικὴ ζωὴ τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, κατὰ τοὺς μεταπολεμικοὺς χρόνους δοκιμάζει τὴν διεΐδυσιν τῆς θεωρίας αὐτῆς. Ἡ Ἐκπαίδευσις ἀποχρωματίζεται θρησκευτικῶς. Ὡς ὑποκατάστατον προσφέρεται ἕνα εἶδος ἀχρωματίστου δεοντολογίας και καθηκοντολογίας. Ἡ ἠθικὴ τουντεῦθεν δέον νὰ μὴ ἀπασχολῇ τὸν ἄλλον, οὔτε ἀκόμη τὴν Πολιτείαν. Ἐκαστος ἔχει ἐλευθερίαν και δικαίωμα νὰ ρυθμίζῃ κατὰ βούλησιν τὴν ἰδιωτικὴν του ζωὴν, τὰς διαφόρους προτιμήσεις του. Ἀποτελεῖ κατ' αὐτοὺς ἀνάμιξιν ἀπαράδεκτον ἢ

ἐπιβολὴ σταθεροῦ ἠθικοῦ γνώμονος και ἔξωθεν κριτικῆς. Ὅτι διὰ τὸν ἕνα θεωρεῖται καλόν, διὰ τὸν ἄλλον ἴσως δὲν εἶναι και τόσοσ βαρὺ κακόν. Πρόκειται μᾶλλον περὶ προσωπικῆς γνώμης. Ἐπιδεικτικὸν συζητήσεως εἶναι ἡ ἀπονομὴ ὀρισμένης ἀξίας εἰς τὴν ἀρετὴν. Διαγράφεται τοιουτοτρόπως βαθμιαίως ἡ ἐννοία τῆς ἀπολύτου ἐξ Ἀποκαλύψεως ἠθικῆς ὡς ἀπρηχαιωμένης. Ἐνα εἶδος ὑποκειμενικότητος, ἠθικῆς «σχετικότητος» ἢ «ἠθικοῦ συγκρητισμοῦ» εἶναι ἕνα νόμισμα μεγάλης κυκλοφορίας.

Ἀποστερημένη ἐνὸς σταθεροῦ ἠθικοῦ κριτηρίου, ἡ μᾶζα τουντεῦθεν καταφεύγει εἰς τὸ φρόνημα και τὸν τρόπον ζωῆς τῆς πλειοψηφίας. Και ἐπειδὴ ἀξίαν ἔχει πλεόν τὸ τί φρονεῖ ἢ πλειονότης, καταλύεται εἰς τὴν συνείδησιν των ἢ ἐξάρτησις τῆς ὅλης ζωῆς των ἀπὸ τοῦ ἀκατάλυτον θέλημα τοῦ θεοῦ Νόμου. Ἡ ἄλλοτε γενομένη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἰδεώδους και τοῦ κοινῶς πραττομένου, μεταξὺ τοῦ ὅ,τι ὀφείλει νὰ γίνεταί και τοῦ ὅ,τι πράγματι γίνεταί, ἀπαμβλύνεταί. Ὁ ἀντίκτυπος μεταξὺ τῶν αὐστηρῶν ἀκόμη θεωρουμένων πιστῶν δὲν πρέπει νὰ ἀποκρυβῇ. Οὗτοι εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις γίνονται διστακτικοὶ εἰς τὴν δογματικὴν διατύπωσιν τῶν πεποϊθήσεών των ἐν ἀναφορᾷ με ὅ,τι ἐκληρονομήσαμεν ἀρχαίῶθεν νὰ χαρακτηρίζωμεν «καλόν» ἢ «κακόν». Καθίστανται ἐξ ἄλλου ἐπιφυλακτικοὶ τοῦ νὰ συστήσουν τὰς συντηρητικὰς ἰδικὰς των ἰδέας εἰς τοὺς ἄλλους. Τὸ αἰσθημα τῆς ἰδικῆς των ὑπεροχῆς ἐξασθενεῖ. Ἀδυνατίζει κατὰ συνέπειαν και ἡ διάθεσις τῆς εὐαγγελικῆς μαρτυρίας, τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἐνθουσιασμοῦ.

Ἡ μεταφορὰ αὐτὴ ἀπὸ τοποθετημένον ἠθικὸν πιντεῦ εἰς μίαν «ἠθικὴν οὐδετερότητα» ἔχει τὰς ὀλεθρίας συνεπείας εἰς τὴν ὅλην κοινωνικὴν ζωὴν. Ὁ ἐκπαιδευτικὸς, λόγου χάριν, γίνεταί «ἐλαστικώτερος». Τοῦτ' αὐτὸ και ὁ δικαστής, ἢ πολιτικὴ ἡγεσία, οἱ γονεῖς κ.λπ. Διασαλεύεται κατὰ συνέπειαν ἡ ἐννοία τῆς πειθαρχίας, διότι ἡ ὑπαρξίς ἀρχῶν και βάσεων σταθερῶν και μονίμων διὰ τὴν καλῶς νοουμένην ἠθικὴν τάξιν, ἐτέθη ἐν ἀμιβόλῳ. Τινὲς συμφωνοῦν και ἄλλοι διαφωνοῦν ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξίαν ἀδιασαλεύτων νόμων, ἠθικῶν.

Οὐδόλως παράδοξον ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς σχετικότητος, μπορεῖ νὰ εἰσχωρήσῃ ἀκόμη και εἰς τὴν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν ἢ συζήτησιν χωρὶς νὰ φαίνεται ὁ κίνδυνος. Τοῦτο συμβαίνει ὅταν ὅλον τὸ βάρος τίθεται εἰς τὴν λεπτομέρειαν, εἰς περιφέρειαν, εἰς ἱστορικὰς λεπτολογίας, εἰς αἰσθητικὰς ἢ ἀρχαιολογίας περιπτώσεις, ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὸ βασικόν και οὐσιώδες : τῆς λυτρώσεως ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας και τοῦ ἁγιασμοῦ. Οὐδεμία σοβαρὰ συσχέτισις τοῦ δόγματος με τὰ βιώματα γίνεταί, μεταξὺ τῆς καθημερινῆς ζωῆς και τοῦ θρησκευτικοῦ πιντεῦ. Κατὰ συνέπειαν, δὲν λαμβάνεταί και ἀνάλογος θέσις ὀρισμένη ἐναντι

ἠθικῶν προβλημάτων. Ὅτι ἐξαίρεται καὶ κατὰ κόσμον ἐπαναλαμβάνεται εἶναι νὰ μὴ βλάβῃς τὸν ἄλλον, νὰ ἔχῃς ὡς γνώμονα τὴν συνείδησιν, καὶ οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει τὸ πῶς ἕκαστος ζῆ κατ' ἴδιαν. Τὸ εἶδος τῆς ἰδιωτικῆς του ζωῆς τὸν ἴδιον αὐτὸν μόνον ἀφορᾷ. Εἶναι πλέον ἰδιωτικὴ ὑπόθεσις.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς τὸ ποιμαντικὸν μας ἔργον γίνεται ὁλονὲν καὶ δυσκολώτερον. Διότι εἰμεθα ὑποχρεωμένοι ν' ἀνεχώμεθα ἕνα ποίμνιον ἀπαιτοῦν συνεχῶς συμβιβασμοὺς καὶ ὑποχωρήσεις. Νὰ μείνωμεν μαζὺ μὲ τὸν κόσμον αὐτὸν σκεπτόμενον τὸσον ἀντιπαραδοσιαρχικῶς. Αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ ὑλικοῦ ὅμως καλούμεθα νὰ κατεργασθῶμεν. Ἐάν τὸ ἐγκαταλείψωμεν ἀπαυδιζόμενοι ἀπὸ τοιαύτην σημειωθεῖσαν διαστροφήν, τότε κινδυνεύομεν νὰ ἴδωμεν περισσότερον διευρυνομένην τὴν ἤδη ὑπάρχουσαν ἀπόστασιν μεταξύ ἡμῶν καὶ τοῦ ἐργατικοῦ μας κόσμου.

★

Ἐν προκειμένῳ, καὶ πρὸς πρόληψιν οἰαοδήποτε ἡττοπαθείας ἢ μεγαλοποιήσεως τῆς πραγματικῆς ἐκτάσεως τοῦ κακοῦ, δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται, ὅτι πάντοτε τὸ Εὐαγγέλιον ἀποτελεῖ σημεῖον ἀντιλεγόμενον καὶ συζητήσιμον. Οὐδέποτε καὶ οὐδαμοῦ εὐκόλως ἐγένετο εὐπρόσδεκτον ἀπὸ τοὺς ζητούντας νὰ ζοῦν κατὰ σάρκα. Τὸ ἔργον μας σήμερον ὡς ποιμανούσης Ἐκκλησίας δὲν εἶναι εὐκολώτερον ἀπὸ ἐκεῖνο, ὅπερ ἦτο κατὰ τὰς δυνάμεις τοῦ Ἑλληνο-Ρωμαϊκοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ὅπως σήμερον οὕτω καὶ τότε παρετροῦντο τὰ ἴδια συμπτώματα δυσφορίας μὲν πρὸς τὰς ὑψηλὰς ἀξιώσεις τῆς νέας Θρησκείας, ἐπιμόνου δὲ προσκολλησεως εἰς πᾶν ὅ,τι ἱκανοποιεῖ τὴν σάρκα καὶ τὰς κατωτέρας ἐπιθυμίας.

Ἡ λύσις τῆς νοσηρᾶς αὐτῆς καταστάσεως καὶ σήμερον δὲν θὰ προέλθῃ ἀπὸ οἰονδήποτε συμβιβασμόν, ὑποχώρησιν ἢ κατάθεσιν τῶν ὅπλων ἐκ μέρους τῆς ἀγωνιζομένης Ἐκκλησίας ἢ ἀναγνώρισιν ποικιλοῦντων συνθημάτων τὸσον γενομένων τοῦ συρμοῦ, τῆς «ἠθικῆς σχετικότητος» καὶ συγκρητισμοῦ. Τὴν διέξοδον ἀναμένομεν ἀπὸ ἐπίμονον διαφώτισιν καὶ σαφῆ διάκρισιν, τοῦ τί ἐστὶν ὄντως καλὸν καὶ τί κακόν, καὶ οὐχὶ τοῦ τί θεωρεῖται ὡς καλὸν ἐνῶ θεωρεῖται παραποίησις καὶ νόθευσις του. Οἰαοδήποτε διάζευξις τῆς δικαιοσύνης ἀπὸ τῆς ἠθικῆς, ἀφ' ἐτέρου, ἀποτελεῖ ἀντίφασιν ἀπαράδεκτον. Ἰδιωτικὴ ζωὴ μὴ σεβομένη σταθερὰ ἰδανικὰ καὶ ἀδιαφοροῦσα πρὸς ὅ,τι εἶναι πέραν τοῦ ἀρεστοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος, ἐκφυλίζεται μοιραίως εἰς ἕνα χάος καὶ καταλγῆ εἰς τὴν ἀπαισιοδοξίαν, τὴν ἠθικὴν αὐτοκτονίαν, τὸν θάνατον. Ὑπάρχουν ὠρισμένα πράγματα ὅπου οὐδεμία οὐδετερότης καὶ ὑποχώρησις χωρεῖ.

Τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ἀλληλοὑποστήριξιν, τὴν προσφορὰν τοῦ ἑνὸς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πλησίον, ἀναλῶει διὰ πειστικῶν παραδειγμάτων ἐκ τῆς Λειτουργίας ἀντλουμένων, τοῦ μυστικοῦ σώματος, ὁ μέγας πάπας Ρώμης Γρηγόριος (590—604). Εἶναι εὐδηνον, ὅτι ἡ χρησιμοποιοῦμένη ἐν προκειμένῳ εἰκὼν λαμβάνεται ἀπὸ τὴν σχετικὴν παυ-

λικὴν διδασκαλίαν περὶ τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὅπου ἕκαστος ἐκ Θεοῦ διωρίσθη εἰς μίαν θέσιν. Ἐντεῦθεν τίθεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ συνόλου. Ὑπὲρ τῶν ἐλλείψεων καὶ ἀναγκῶν αὐτοῦ ὀφείλει νὰ θέσῃ τὰ τάλαντα καὶ τὰς ἱκανότητάς του :

«Οὐδεὶς ἄς θεωρῆ, ὅτι ὅσα κατέχει δῶρα τοῦ ἀληθινοῦ φωτός ἀποτελοῦν ἀγαθὰ ἀνήκοντα εἰς μόνον αὐτόν, καὶ εἰς οὐδένα ἄλλον. . . Ἔτερα εἶναι τὰ μέλη τοῦ σώματος, τὰ ὅποια συντελοῦν ὅπως βλέπωμεν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἄλλα εἶναι τὰ μέλη ποῦ δὲν χάνουν ποσῶς ἐπαφὴν μὲ τὴν γῆν. Πράγματι, τὸ μάτι στρέφεται πρὸς τὸν ἥλιον καὶ πρέπει νὰ προφυλάσσεται ἀπὸ τὸν κονιορτὸν ἵνα μὴ τυφλωθῆ. Ἄλλ' ὁ πούς ἐκπληρώνει τὸν προορισμόν του ὅταν ἀκριβῶς δὲν φοβᾶται μὴ λερωθῆ ἀπὸ τὴν ἐπαφὴν του μὲ τὸ χῶμα.

Τοῦτ' αὐτὸ, αὐτὰ τὰ μέλη τοῦ σώματος εἶναι ἠνωμένα μεταξύ των ὡσαύτως, ἵνα ἀπονέμουν τὰς δεούσας ὑπηρεσίας. Διότι οἱ πόδες τρέχουν διὰ τὸν ὀφθαλμόν, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς βλέπῃ ἵνα φωτίσῃ τὴν πορείαν τοῦ ποδός. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον τὰ μέλη τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας πρέπει νὰ διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῆς συνδρομῆς των καὶ νὰ εἶναι ἠνωμένα διὰ τῆς ἀγάπης, ὥστε καὶ αἱ ψυχαὶ αἱ πλέον ὑψωμένα νὰ δείχνουν τὸν δρόμον πρὸς ὅλους ἐκείνους, οἵτινες παραμένουν προσδεδεμένοι εἰς τὰ ἔργα τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ὁ πούς βαδίζει, ἐπομένως, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν».

Ἐξ ἄλλου ὅσοι ἀσχολοῦνται καὶ εἶναι δεσμευμένοι μὲ κοσμικὰς ὑποθέσεις νὰ τὸ πράττουν διὰ τὸ καλὸν τῶν ψυχῶν ἐκείνων ποῦ ἀσχολοῦνται μὲ ὑποθέσεις ἀνωτέρας, ὥστε ὁ πούς νὰ μὴ προχωρῆ μόνος διὰ τὸν ἑαυτὸν του ἀποκλειστικῶς, ἀλλ' ἐπίσης διὰ τὸν ὀφθαλμόν ὅστις τοῦ δείχνει τὸν δρόμον. Οἱ κατέχοντες τὰς πρώτας θέσεις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δὲν εἶναι προνομιούχοι εἰς τὴν λῆψιν τοῦ δώρου τοῦ φωτός. Καὶ αὐτὰ τὰ πλέον ταπεινὰ μέλη παρομοίως, ἅτινα ὑψωμένα μέχρι τῆς κορυφῆς διὰ τοῦ πόθου των μένου ἐν μέσῳ τῶν ταπεινῶν.

12. ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΠΟΔΗΜΟΝ

Ἡ ἐπέμβασις τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν λύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐγένετο διὰ τῆς ἐνώσεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τοῦ Λόγου. Ἡ ὑποστατικὴ αὐτῆ ἐνωσις ἀπετέλεσε τὸ ὄργανον τῆς σωτηρίας μας. Βεβαίως προηγήθησαν τῆς θείας αὐτῆς ἐπεμβάσεως διάφοροι ἐνέργειαι εἰς τὸν λαὸν τῆς Π. Διαθήκης, τὸ πλήρωμα ὅμως συνέβη διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Διὰ τοῦ θανάτου Του ὁ Χριστὸς «θάνατον πατήσας» ἐπέστρεψε τὴν πραγματικὴν ζωὴν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἡ Ἐκκλησία, κατὰ ταῦτα, συνεχίζει τὸ λυτρωτικὸν τοῦτο ἔργον τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Βάπτισις μᾶς καθιστᾷ συμμετόχους εἰς τὴν ταφὴν καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος. Κατὰ συνέπειαν, συμμετόχους καὶ εἰς τὴν δόξαν Του. Ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν Πεντηκοστὴν συνεχίζεται. Ἡ ἐμφάνισις τῆς Ἐκκλησίας τότε συνωδεύετο μὲ τὴν μελέ-

την τοῦ θ. λόγου καὶ τὴν κλάσιν τοῦ ἄρτου (Πράξ. 2, 41—47). Οὐδέποτε παρεξέκλινεν ἀπὸ τῆς γραμμῆς αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία. Συγκεντρώνεται διὰ νὰ τελέσῃ τὸ μυστήριον τοῦ Πάσχα, λύτρου λύτης, ἐκφράζοντας τὴν νίκην καὶ τὸν θρίαμβον κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἁμαρτίας.

Εἰς κάθε εὐχαριστιακὴν σύναξιν εἶναι παρὼν ὁ Χριστὸς ὁ ἴδιος. Διαρκοῦντος τοῦ Βαπτίσματος, εἰς τὴν πραγματικότητα, βαπτίζει ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς καὶ ὄχι ὁ ἱερεὺς. Εἰς τὴν θυσίαν, τοῦτ' αὐτό, ὁ ἴδιος θυσιάζεται καὶ θυσιάζει τὰ προσφερόμενα εἶδη. Ὅλα τὰ μυστήρια ἀπορρέουν ἀπὸ τὸν ἀρχιερατικὸν χαρακτήρα τοῦ Κυρίου δι' αἰσθητῶν σημείων παρουσία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τῶν μελῶν τοῦ μυστικοῦ σώματος καὶ τῆς Κεφαλῆς. Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἀποβλέπουν εἰς τὴν συνεχεῖ τροφοδοσίαν τοῦ ἀγωνιζομένου πιστοῦ, εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως, ὥστε ἡ χάρις νὰ συμπληρώσῃ τὰ ἐλλείποντα. Μακρὰν ἡ Λατρεία ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκληθῇ μόνον ὡς αἶνος καὶ προσευχή, ζητεῖ νὰ βοηθήσῃ τὸν πιστὸν εἰς τὴν ἐν τῇ ἀρετῇ τελειώσιν καὶ αὐξήσιν. Τοῦτο δὲ ὄχι ὡς μόνος ἀνεξάρτητος καὶ κατ' ἴδιαν. Ἡ ἀποκλειστικότης ἤτο ἀγνωστος καὶ ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν ὀργανικὸν καὶ κοινωνικὸν χαρακτήρα τῆς Λειτουργίας. «Μυστήριον ἐνόητος» ἐκάλεσεν ὁ ἱ. Κυπριανὸς τὴν Λειτουργίαν (De cath. eccl. unitate, 7).

Ὅλοι ὁμως οἱ προεκτεθέντες καρποὶ θὰ παραμένουν ἀνέφικτοι, ἐὰν δὲν ἀρχίσῃ μία εἰδικὴ μόρφωσις καὶ κατήχησις Λειτουργικῆ, ἀκολουθουμένη ἀπὸ μίαν ἀναγέννησιν Λειτουργικὴν, ὥστε ὁ πολὺς λαὸς νὰ ἐννοήσῃ τὴν βαθυτέραν ἔννοιαν, τὰς διαστάσεις καὶ τὰς ἠθικὰς ὑποχρεώσεις ἐκ τῶν λειτουργικῶν πράξεων. Εἶναι τοῦτο ἐκ τῶν πλέον ἐπείγοντων θεμάτων ἅτινα θὰ πρέπει ν' ἀπασχολήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Προσύνοδον. Τότε μόνον ὑπάρχει ἡ ἐλπίς νὰ ἐπιτύχωμεν πλήρη καὶ ἐνεργὸν συμμετοχὴν εἰς τὴν θυσίαν.

Παχυλὴ ἄγνοια καλύπτει σήμερον πρὸς πᾶν ὅ,τι σχετίζεται μετὰ τὰ λειτουργικὰ ζητήματα. Ὅχι δὲ μόνον εἰς τὸν λαὸν ἀλλὰ καὶ εἰς μέγα μέρος τοῦ Κλήρου. Ἐλαττωματικὴ εἶναι ἀκόμη ἡ Λειτουργικὴ κατάρτισις τῶν θεολόγων μας. Τὰ σχετικὰ ἐγχειρίδια Λειτουργικῆς δὲν ἄπτονται τῆς οὐσίας τῶν μυστηρίων καὶ τῆς διδασκατικῆς πλευρᾶς, ὥστε νὰ ἐμφανέται ἡ συσχέτισις τῶν τελουμένων μετὰ τὴν καθημερινὴν ζωὴν τῶν πιστῶν. Ἀπαιτεῖται ριζικὴ ἀναδιάρθρωσις τῶν διδασκομένων μαθημάτων καὶ συστηματικὴ σειρὰ ὁμιλιῶν μετὰ σκοπὸν νὰ ἐκλαϊκεύσῃ τὰ σωτηριώδη θέματα καὶ νὰ γίνοντι προσιτὰ. Δὲν εἶναι μόνον ζήτημα γλωσσικὸν ἢ κατανόησις των. Πρωτίστως εἶναι οἰκειότης μετὰ τὰ κρυπτόμενα θέματα, τὰ ὅποια δραματικῶς τελεσιουργοῦνται, καὶ ἀνάλυσις τῆς ἐννοίας ὄρων καὶ λειτουργικῶν ἐκφράσεων τῶν ἀρχαίων κειμένων μετὰ τὰ ὅποια μᾶς χωρίζουν τόσο αἰῶνες.

Ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἐκκλησιασματος θ' ἀρχίσῃ μετὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς κοινῆς ψαλμωδίας. Ἐνῶ ὅλα

τὰ παλαιότερα κείμενα εἰς τὸ ἀντιφωνικὸν τμήμα καθορίζουν ὡς συμπᾶλλον σῶμα τὸν «Λαόν», μετὰ τὴν λειτουργικὴν παρακμὴν τοῦτο ἀντικαθίσταται μετὰ τὴν λέξιν «ὁ χορὸς», διὰ νὰ κατανηθῶμεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας εἰς τὴν λέξιν «ὁ ψάλτης». Νὰ μὴ ὑποτιμῶμεν τὸ ἄσματικὸν στοιχεῖον. Κακῶς ἐκτελουμένη ψαλμωδία ἔχει ἀντίκτυπον εἰς τὴν εὐπρέπειαν καὶ τὸν ἀντίκτυπον εἰς τὸ ἐκκλησιασμα. Οὐδέποτε ἡ Ὁρθόδοξία παρημέλησε τὸ εὐφωνικόν, αἰσθητικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν στοιχεῖον. Ἀνάγκη ὅπως εἰδικαὶ Ἐπιτροπαὶ μελετήσῃ τὸ θέμα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς καὶ προσφέρουν ἕνα ὕψος προσιτόν, σύντομον, δυνάμενον νὰ ἐλκύσῃ καὶ τὴν σύμπραξιν τῶν προσευχομένων. Κάθε Ἐνορία δέον νὰ ἔχῃ εἶδος Schola cantorum, ὅπου θὰ διδάσκαται ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ὥστε σὺν τῷ χρόνῳ ἡ Μουσικὴ νὰ γίνῃ ἡ Μουσικὴ τοῦ Λαοῦ.

Καὶ ταῦτα χωρὶς νὰ ἐπισκιασθῇ ὁ παιδαγωγικὸς καὶ κατηχητικὸς χαρακτήρ τῆς Λατρείας. Κατ' αὐτὴν ὁ Θεὸς ὀμιλεῖ, ὁ Χριστὸς ἀγγέλλει τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὸν λαὸν τοῦ καὶ ὁ Λαὸς ἀπαντᾷ εἰς τὸν Θεὸν μετὰ εὐχὰς καὶ ἄσματα. Αἱ ἄσκοποι ἐπομενῶς ἐπαναλήψουσιν καὶ μακρηγοροῦσι πρέπει νὰ ἐπισημανθοῦν καὶ τροποποιηθοῦν. Τὸ Μοναστικὸν Τυπικὸν δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐπὶ τοῦ πλήθους τὸ ὅποῖον μετὰ δυσκολίας ἔρχεται εἰς τὸν Ναὸν καὶ ἔχει τόσας ἄλλας κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις. Ἡ ἀρχιερατικὴ Λειτουργία δέον νὰ ἐπανεύρῃ τὴν ἀρχικὴν τῆς θέσιν, ὡς κοινῆς λατρείας τῆς ὅλης Κοινότητος συγκεντρωμένης περὶ τὸν ἐπίσκοπον ὡς πατέρα καὶ Ποιμένα, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἱγνατίου Ἀντιοχείας (πρὸς Μαγν. 7· πρὸς Φιλ. 4· πρὸς Σμυρν. 8). Μία τοιαύτη σύναξις ἐκφράζει τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐσκορπισμένην ἀνά τὸν κόσμον.

★

Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπιβάλλεται νὰ ἐξαρθῇ ὁ ἐνωτικὸς χαρακτήρ τῆς λατρευτικῆς ζωῆς. Τελοῦμεν τὸ μυστήριον τῆς ἐνόητος, σφυρηλατοῦμεν τὴν ἀγάπην, κατὰ τὸν ἱ. Αὐγουστίνον (In Joannis Evangelium XXVI, 6, 13, P.L. 35, 1613), τὸ πασχάλιον δεῖπνον γενοῦμεθα, ἐγγύησις τῆς συμμετοχῆς μας εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Κακῶς συνήθίζεται κατὰ ταῦτα, νὰ λέγεται, ὅτι «παρακολουθοῦμε» τὴν Λειτουργίαν. Πρέπει νὰ γίνῃ συνείδησις ὅτι συμμετέχομεν ἐνεργῶς. Ἡμεῖς οὐσιαστικῶς προσφέρομεν καὶ προσφερόμεθα μετὰ τοῦ Ἰησοῦ. Δεῖγμα τῆς συμπροσφορᾶς μας αὐτῆς εἶναι ἡ εἰς τὸν πληθυντικὸν διατύπωσις τῶν εὐχῶν τῆς ἀναφορᾶς καὶ τῆς μετουσιώσεως. Ἄνευ ἡμῶν ἡ Λειτουργία, μετὰ μόνην τὴν παρουσίαν τοῦ ἱερουροῦντος, δὲν ἔχει νόημα καὶ εἶναι διὰ τοῦτο ἀπόβλητος. Οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία μας ἐνέκρινε τὰς λεγομένας «ἰδιωτικὰς λειτουργίας» τῶν Κληρικῶν ἄνευ συμπαρουσίας λαοῦ, ὡς συμβαίνει ἐν τῇ Δύσει. Ἐνοῦμεθα μετὰ τὸν προσφέροντα, συμπροσφερόμεθα, καὶ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀναδεικνυόμεθα σφαγεῖον ἀνάιμακτον, κατὰ Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, ἵνα ὁ

ΘΕΩΡΙΑΙ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ UNAM SANCTAM

Ε΄.

Ὡς ἐρείσματα ἱστορικά τῆς περὶ εὐχαριστιακῆς ἐκκλησιολογίας θεωρίας του ὁ αἰδ. κ. Afanasiel' ἐπικαλεῖται, ἔνθεν μὲν τὴν περὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα σημειωθείσαν διαφωνίαν μεταξύ τῆς ἐν Ρώμῃ ἐκκλησίας ἐξ ἑνὸς καὶ τῶν Μικρασιατικῶν ἐκκλησιῶν ἐξ ἑτέρου, ἔνθεν δὲ τὴν ἀρκούντως ὀξείαν ἔριν περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ βαπτίσματος τῶν αἰρετικῶν μεταξύ τοῦ πάπα Στεφάνου καὶ τοῦ Κυπριανοῦ τῆς Καρθαγένης. Ἐκ τῆς ἐπακολουθησάσης δὲ διακοπῆς σχέσεων καὶ ἀκοινωνησίας μεταξύ τῆς ἐν Ρώμῃ ἐκκλησίας καὶ τῶν πρὸς αὐτὴν διαφωνησάντων ζητεῖ νὰ συναγάγῃ ὁ κ. συνάδελφος, ὅτι κατὰ τὰς ρήξεις ταύτας τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας δὲν ἐτίθετο ζήτημα κύρους τῶν μυστηρίων, τῶν ὑπὸ τῶν ἐν ἀκοινωνήσῃ διατελούντων τελουμένων. Ἀπλῶς καὶ μόνον τὰ μυστήρια ταῦτα δὲν ἐγίνοντο δεκτά, αἱ οὕτως ὅμως κεχωρισμένοι ἐκκλησία ἐξηκολούθουν νὰ ζῶσι, περιωρισμένοι μόνον εἰς ἑαυτὰς καὶ μεμονωμένοι ἀπὸ τῶν λοιπῶν, «πρῶτος δὲ ὁ Κυπριανὸς ἔθεσε τὸ ζήτημα τοῦ κύρους τῶν ὑπὸ σχισματικῶν κοινοτήτων τελουμένων μυστηρίων» (σελ. 458).

Θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ ὁ κ. συνάδελφος εἰς τὰ γεγινότα ταῦτα, ἅτινα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θεωρίας του ἐπικαλεῖται, ἡμεῖς νὰ μὴ ἴδωμεν παρὰ μόνον τὴν ἀσυγκράτητον ἔκρηξιν τῆς ἐγωϊστικῆς παραφορᾶς καὶ τῶν ὑπερφιάλων ἀξιώσεων δύο ἐπισκόπων τῆς Ρώμης, καὶ οὐδὲν πλέον τοῦτο.

Τὸ πρῶτον ζήτημα ποῖον ἦτο; Αἱ Μικρασιατικαὶ Ἐκκλησίαι «ἐξ ἀποστολικῆς παραδόσεως»

Θεὸς σκηνώσῃ ἐν ἡμῖν καὶ ἡμεῖς ἐν Αὐτῷ (Ἰγρόμνημα εἰς Ἰωάννην, ΙΑ, 11—12. P.G. 74, 557—564).

Τέλος δέον νὰ ἐξαρθῇ ὁ ἀπώτερος σκοπὸς τῆς Λειτουργίας. Δὲν θὰ δονῆσῃ τὸν πιστὸν μὲ συγκινήσεις καὶ μὲ ἀνατάσεις μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς τὴν Κυριακὴν. Ἡ ὅλη ζωὴ, ὁλόκληρος ἡ ἑβδομάς πρέπει ν' ἀποτελέσῃ προέκτασιν τῆς λατρείας. Κάθε στιγμή πρέπει νὰ εἶναι ἀντίλαλος καὶ συνέχεια τῆς ἱερότητος καὶ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπικοινωνίας. Τὴν παρουσίαν του δέον νὰ αἰσθανώμεθα διαρκῶς, τόσο ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, ὅσον καὶ ἔξω αὐτοῦ, εἰς οἰανδήποτε ἐργασίαν ἢ ἀπασχόλησιν. Θὰ ζῶμεν τὰ μεγάλα καὶ ἐξαισία γεγονότα τῶν ἑορταζομένων μαρτύρων, διαρκῶς ἀνεπετρανωτες τὸ ἠθικὸν μας καὶ ἐνισχυόμενοι ἀπὸ τὰ παραδείγματα των. Ἄνευ συστηματικῆς «Λειτουργικῆς Ποιμαντικῆς», θὰ κινδυνεύσωμεν νὰ ἔχωμεν τυπικῶς προσερχομένους πιστούς, χωρὶς νὰ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὰ βαθύτερα διδάγματα τῆς Λειτουργίας καὶ χωρὶς νὰ ἐνσωματώνονται εἰς τὸ μυστήριον.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μελὸς ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

(Εὐσεβίου Ἐκκλ. Ἰστ. Ε 23,1) ἐώρταζον τὸ Σταυρώσιμον Πάσχα, τὴν 14 τοῦ μηνὸς Νισάν, ὅποιανδήποτε ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος καὶ ἂν συνέπιπτεν αὕτη. Ἡ Ρώμη ὅμως μετὰ τῶν πλειόνων ἐκκλησιῶν ἐώρταζε τὸ ἀναστάσιμον Πάσχα πάντοτε ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ. Πρὸς ἄρσιν τῆς διαφωνίας ταύτης ἐπεχείρησεν ἡδη αὐτὸς ὁ Πολύκαρπος ταξείδιον εἰς Ρώμην ἐπὶ Ἀνικήτου, μεθ' οὗ συνεζήτησε καὶ περὶ τινῶν ἄλλων «μικρὰ» καὶ «εὐθύς εἰρήνευσαν», περὶ τοῦ πότε ὅμως ἔδει νὰ ἑορτάζηται τὸ Πάσχα δὲν σενεφώνησαν. «Οὐτε ὁ Ἀνίκητος τὸν Πολύκαρπον πείσαι ἠδύνατο μὴ τηρεῖν, ἅτε μετὰ Ἰωάννου τοῦ μαθητοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων οἷς συνδιέτριψεν αἰεττηρηκότα, οὔτε μὴν ὁ Πολύκαρπος τὸν Ἀνίκητον ἔπεισε τηρεῖν, λέγοντα τὴν συνήθειαν τῶν πρὸ αὐτοῦ πρεσβυτέρων ὀφείλειν κατέχειν». Συνεκρούσθησαν λοιπὸν καὶ διέκοψαν τὴν πρὸς ἀλλήλους κοινωνίαν; Ὁχι. Ὅλως τούναντίον «ἐκοινωνήσαν ἑαυτοῖς, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρεχώρησεν ὁ Ἀνίκητος τὴν εὐχαριστίαν τῷ Πολυκάρπῳ καὶ μετ' εἰρήνης ἀπ' ἀλλήλων ἀπηλλάγησαν, πάσης τῆς ἐκκλησίας εἰρήνην ἔχοντων, καὶ τῶν τηρούντων καὶ τῶν μὴ τηρούντων» (Εὐσεβίου αὐτόθ. 16,17).

Πότε ἐδημιουργήθη τὸ ζήτημα; Ὅταν ἐξήφη μετὰ τινα ἔτη ὁ ἐγωϊσμὸς τοῦ πάπα Βίκτορος. Ὁ Βίκτωρ δηλαδὴ, ὅτε πάλιν ἀνεκινήθη τὸ ζήτημα ἐν τῇ Ἀνατολῇ, «πειρᾶται ἀποτέμνειν τῆς κοινῆς ἐνώσεως» τὰς Μικρασιατικὰς ἐκκλησίας «καὶ στήλιτευεὶ διὰ γραμμάτων ἀκοινωνήτους πάντας ἄρδην τοὺς ἐκεῖσε ἀνακηρύττων ἀδελφούς» (Εὐσεβ. αὐτόθ. 24,9). Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι ὁ Εὐσεβίος χρησιμοποεῖ τὴν φράσιν «πειρᾶται ἀποτέμνειν», ἣτις δηλοῖ ἀπλήν ἀπόπειραν ἀφορισμοῦ καὶ ἀποχωρισμοῦ ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν. Τὴν ἐνέργειαν δὲ τοῦ Βίκτορος χαρακτηρίζει ὡς ἀκοινωνησίαν. Τί ἐπηκολούθησεν ὅμως; «Οὐ πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις ταῦτα ἠρέσκετο». «Φέρονται δὲ αἱ τούτων φωναὶ πληκτικώτερον καθαρτομένων τοῦ Βίκτορος, ἐν οἷς καὶ ὁ Εἰρηναῖος ἐκ προσώπου ὧν ἠγεῖτο κατὰ τὴν Γαλλίαν ἀδελφῶν ἐπιστείλας».

Τί δὲ ἔγραφεν εἰς τὴν συνοδικὴν του ἐκείνην ἐπιστολὴν ὁ Εἰρηναῖος; Πρωτίστως ὑπενεθύμιζεν εἰς τὸν Βίκτορα, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ζητήματος, διὰ τὸ ὅποιον καὶ ἄλλαι ἀμφισβητήσεις ἐκράτουν ἀνὰ τὰς διαφόρους ἐκκλησίας. «Οὐδὲ γὰρ μόνον περὶ τῆς ἡμέρας ἐστὶν ἡ ἀμφισβήτησις, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ εἶδους αὐτοῦ τῆς νηστείας. Οἱ μὲν γὰρ οἶονται μίαν ἡμέραν δεῖν αὐτοὺς νηστεῖν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ καὶ πλείστας· οἱ δὲ τεσσαράκοντα ὥρας ἡμερινὰς τε καὶ νυκτερινὰς συμμετροῦσι τὴν ἡμέραν αὐτῶν». «Καὶ οὐδὲν ἕλαττον πάντες οὔτοι εἰρήνευσαν τε καὶ εἰρηνεύομεν πρὸς ἀλλήλους καὶ

ἢ διαφωνία τῆς νηστείας τὴν ὁμόνοιαν τῆς πίστεως συνίστησι».

Ἐπειτα ὁ Εἰρηναῖος ἀνέφερεν εἰς τὸν Βίκτορα τὴν πρᾶξιν τῶν προκατόχων του. Αὐτό, πού ἐνεργεῖς σύ, παρατηρεῖ ὁ Εἰρηναῖος, οὔτε ὁ Ἀνίκητος, οὔτε ὁ Πίος, οὔτε ὁ Ὑγίνος, οὔτε ὁ Τελεσφόρος καὶ ὁ Ξύστος τὸ ἔπραξαν, ἀλλ' οἱ πρὸ σοῦ πρεσβύτεροι ἔπεμπον τὴν εὐχαριστίαν εἰς τὰς Μικρασιατικὰς Ἐκκλησίας, ὅταν δὲ ἐπεδήμησεν ὁ μακάριος Πολύκαρπος ὁ προκατόχος του Ἀνίκητος παρὰ τὸ ὅτι δὲν συνεφώνησαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τοῦ Πάσχα, «ἐκοινώνησαν ἑαυτοῖς καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρεχώρησεν ὁ Ἀνίκητος τὴν εὐχαριστίαν τῷ Πολυκάρπῳ». Καὶ ὄχι μόνον εἰς τὸν Βίκτορα ἔγραψε τοιαῦτα ὁ Εἰρηναῖος, «ἀλλὰ καὶ διαφόροις πλείστοις ἄρχουσιν ἐκκλησιῶν τὰ κατάλληλα δι' ἐπιστολῶν περὶ κεινημένου ζητήματος ὠμίλει» (Εὐσεβίου, αὐτόθ. 18).

Αὐτὴ εἶναι ἡ μία περίπτωση, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ αἰδ. κ. Afanassieff ἐζήτησε νὰ στηρίξη τὴν περὶ εὐχαριστιακῆς ἐκκλησιολογίας θεωρίαν του. Ἄλλὰ προδήλως πρόκειται περὶ λεπτομερειακοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖον ὀρθῶς κατεριθμήθη ὑπὸ τοῦ Εἰρηναίου εἰς τὰς ἀνωδύνους ἐκείνας ἀμφισβητήσεις, διὰ τὰς ὁποίας κατ' οὐδένα λόγον ἐπιτρέπεται νὰ διαταραχθῇ ἡ ἐκκλησιαστικὴ εἰρήνη. Ἄνδρες δὲ εἰς τὴν γενεάν, τὴν διαδεξαμένην τοὺς ἀποστόλους ἀνήκοντες, οἱ ὁ ἀποστολικὸς πατήρ Πολύκαρπος καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης Ἀνίκητος, ἀντελήφθησαν ἐπακριβῶς τὴν ὅλως δευτερεύουσαν σημασίαν τοῦ ζητήματος καὶ ἔκριναν περὶ αὐτοῦ ὡς νὰ ἠκούετο τὴν στιγμήν ἐκείνην ἡ φωνὴ τοῦ Παύλου: «ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἑνιαυτούς. Φοβοῦμαι ὑμᾶς, μήπως εἰκῆ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς» (Γαλάτ. δ' 10). Καὶ σήμερον ἀκόμη τοιαύτης φύσεως διαφοραὶ δὲν θὰ ὑπελογίζοντο κἂν προκειμένου νὰ γίνωσι δεκταὶ εἰς τοὺς κόλπους τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς Ἐκκλησίας κοινότητες, ἀποπτύουσαι τὰς ἄλλας πλάνας αὐτῶν καὶ τὰς περὶ τὴν λατρείαν καὶ τὴν διοίκησιν διαφοράς, αἵτινες νῦν χωρίζουν ταύτας ἀπ' αὐτῆς. Δὲν συνελειτούργησε πρὸ τινων ἐτῶν ἀναντιρρήτως ὁ πατριάρχης τῶν Ρώσων μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, διὰ νὰ συμπανηγυρίσῃ ταύτην καὶ πάλιν μετὰ τοῦ ποιμνίου του μεθ' ἡμέρας δεκατρεῖς, ὅταν ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν ἑδραν αὐτοῦ;

Ζήτημα λοιπὸν ἀφορισμοῦ καὶ ἀκοινωνησίας ὀλοκλήρου μάλιστα συγκροτήματος ἐκκλησιῶν δὲν ὑφίστατο. Ἐδημιουργήθη δὲ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἀσυγκρατῆτων καὶ ἐγωϊστικῶν φιλοδοξιῶν τοῦ ἐπιζητούντος ἕκτοτε νὰ ἐπιβάλλῃ ἐπὶ συμπάσης τῆς Ἐκκλησίας τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ ἐπισκόπου τῆς Ρώμης. Καὶ ἀναφέρεται μὲν καὶ ὁ αἰδ. κ. συναδελφος εἰς τὰς παρ' Εὐσεβίου ἀνωτέρω περὶ τοῦ ζητήματος τούτου πληροφορίας, παραθέτει δὲ ἐν μεταφράσει καὶ ὀλόκληρα τμήματα τῶν ἀποσπασμάτων τοῦ Εἰρηναίου. Ἐμφανίζει ὅμως τοὺς πρὸς τὸν Βίκτορα,

ἰκανοὺς τὸν ἀριθμὸν, διαφωνοῦντας ἐπισκόπους ὡς ἀπλῶς συμβουλεύοντάς αὐτόν, χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ, ὅτι τὰ ὑπὸ τούτου πραττόμενα «οὐ πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις ἠρέσκετο» καὶ ὅτι «φέρονται καὶ αἱ τούτων φωναὶ πλεονεκτικώτερον καθ' ἀπτομένων τοῦ Βίκτορος», καθὼς καὶ ὅτι ὁ Εἰρηναῖος ἐπέστειλε τῷ Βίκτορι «ἐκ προσώπου ὧν ἡ γείτο κατὰ τὴν Γαλλίαν ἀδελφῶν». Πάντα ταῦτα ἐνέχουσι μεγάλην σπουδαιότητα καὶ σημασίαν. Ἐνῶ δὲ παραλείπονται ταῦτα, ἡ σαφὴς διατύπωσις τοῦ Εὐσεβίου «πειρᾶται ἀποτέμνειν τῆς κοινῆς ἐνώσεως» ἀπαμβλύνεται καὶ μονονουχὶ συσκοτίζεται ἀποδιδομένη ὡς ἑξῆς: Ὁ Εὐσέβιος λέγει «ὅτι ὁ πάπας ἀπέκοψε (a retranché) ἡ ἔσχε τὴν πρόθεσιν νὰ τὸ πράξῃ, τὰς ἐκκλησίας τῆς Μ. Ἀσίας τῆς κοινῆς ἐνώσεως» (σελ. 490;). Παρουσιάζων δ' οὕτω ὡς συντελεσμένην καὶ ἐν ἰσχύϊ τὴν ἐκκοπὴν ταύτην προσθέτει ὁ κ. συναδελφος, ὅτι συνεπέα αὐτῆς «αἱ ἀσιατικαὶ ἐκκλησίαι ἀπεμονώθησαν τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν, τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ πιθανῶς, ὅτι ἀφήκαν αὐταὶ διὰ τινὰ χρόνον τὴν σκηνὴν τῆς ἱστορίας. Τούλάχιστον δὲν γνωρίζομεν τίποτε περὶ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν μέχρι τῆς συνόδου τῆς Νικαίας» (σελ. 461).

Ἄλλ' ὅτι μὲν ἡ ὑπερφίαλος ἐνέργεια τοῦ Βίκτορος προσκρούσασα εἰς τὴν ἀποδοκιμασίαν πλείστον ἐπισκόπων καὶ συμπάσης τῆς τότε ἀκμαζούσης ἐκκλησίας τῆς Γαλλίας περιωρισμένης ἔσχε τὰς συνεπέας, μαρτυρεῖ ἔμφανως ἔνθεν μὲν ἡ φράσις τοῦ Εὐσεβίου «πειρᾶται ἀποτέμνειν», ἔνθεν δὲ τὸ ὅτι οὐδεμίαν ἔσχε συνέχειαν αὐτὴ οὐδὲ γίνεται πλέον περὶ αὐτῆς λόγος τις ἐν ταῖς ἱστορικαῖς πηγαῖς. Ὅτι δὲ καὶ αἱ Μικρασιατικαὶ ἐκκλησίαι δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῆς ἱστορίας μετὰ τὴν ἀκοινωνησίαν τοῦ Βίκτορος πληροφοροῦμεθα ὑπὸ τοῦ μόλις κατὰ τὴν αὐτὴν δεκαετηρίδα καὶ ἐπὶ τοῦ διαδόχου τοῦ Βίκτορος πάπα Ζεφυρίνου δράσαντος ἐν Ρώμῃ Ἰππολύτου μαρτυροῦντος, ὅτι ἐν Σμύρνῃ «οἱ μακάριοι πρεσβύτεροι προσκαλεσάμενοι ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας ἐξήταζον» τὸν αἰρετικὸν Νοητόν, «ὃν πάλιν προσκαλεσάμενοι ἤλεγξαν», καὶ ἐν τέλει «ἐξέωσαν τῆς ἐκκλησίας» (Ἰππολύτου εἰς τὴν αἴρεσιν Νοητοῦ κεφ. 1). Ἐν ἔτει δὲ 258 συγκροτεῖται ἐν Ἰκονίῳ τῆς Φρυγίας καὶ σύνοδος κηρύξασα πάντα τὰ μυστήρια τῶν αἰρετικῶν ἄκυρα (Mansi, I, 911). Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐν Γαλατίᾳ σύνοδος ἐν ἔτει 314 συνήλθε, πρὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου λοιπόν. Δὲν ὑπῆρξαν συνεπῶς καθόλου μεμονωμένα αἱ Μικρασιατικαὶ ἐκκλησίαι, μεμονωμένη δὲ μόνον καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀτονήσασα ὑπῆρξεν ἡ ἀκοινωνησία, εἰς τὴν ὁποίαν αὐθαιρέτως καὶ ἄνευ οὐδενὸς ἀποχρῶντος λόγου προέβη ὁ Βίκτωρ. Δύναται λοιπὸν ἐκ τοῦ περιστατικοῦ τούτου νὰ συναχθοῦν ἀσφαλῆ καὶ βέβαια συμπεράσματα;

Πολλῶ μᾶλλον δὲν ἀποδεικνύεται τίποτε ὑπὲρ τῆς θεωρίας τῆς εὐχαριστιακῆς ἐκκλησιολογίας ἀπὸ τὸ δεύτερον περ.στατικόν, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέ-

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΟ ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΙ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ

Α. Ἡ ἀναγκαιότης.

Ἡ ἀναγκαιότης τοῦ Βαπτίσματος ὀφείλεται εἰς τὸ ἐξῆς γεγονός. Οἱ πρωτόπλαστοι παρακούσαντες εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ἡμάρτησαν μετὰ τὰς θλιβεράς συνεπειάς τοῦ θανάτου τοῦ σωματικοῦ (χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος) καὶ τοῦ ψυχικοῦ (τοῦ χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ). Ἡ ἀσθένεια τῆς ἁμαρτίας τῶν πρωτοπλάστων μετεδόθη καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους, οὕτως ὥστε ὅλη ἡ ἀνθρωπότης νὰ εἶναι ἁμαρτωλὴ καὶ ἔνοχος τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος (Ρωμ. ε', 12—21). Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου ἡ θύρα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐκλείσθη, διότι «σάρξ καὶ αἷμα Βασιλείαν Θεοῦ κληρονομησαὶ οὐ δύναται...» (Α'. Κορ. ιε', 50). Ἀλλὰ πῶς θὰ ἀπαλλαγῇ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν θανατηφόρον ἀσθένειαν τῆς ἁμαρτίας; Εἰς εἶναι ὁ Σωτὴρ, ὡς τὸ διεκήρυξεν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος (Πράξ. δ', 12). Ὁ Χριστὸς μᾶς ἔσωσεν μετὰ τὴν θυσίαν τῆς ζωῆς του, ἀφοῦ ὡς ἀντιπρόσωπος ὅλων ἡμῶν ἀνέλαβε τὴν ἔνοχὴν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ τὴν τιμωρίαν ἡμῶν καὶ μᾶς συνεφιλίωσεν μετὰ τὸν Θεὸν (Ρωμ. ε', 10). Κατόπιν τούτου σώζεται πᾶς πιστεύων εἰς τὸν Χριστόν, δηλαδὴ ὅστις πιστεύει μετὰ ὅλην τὴν ψυχὴν ὅτι ὁ Χριστὸς, ὁ Ὑἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐσταυρώθη ὡς ἀντιπρόσωπος ἰδικός του, διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰς ἰδικὰς του, καὶ εἰς τὴν ἐξίλαστικὴν δύναμιν καὶ τὰς σωτηριώδεις συνεπειάς τῆς χάριτος, τὰς ὁποίας ἀνε-

πτύξαμεν εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦ Πασχαλίου ἄμνου. Ἀλλὰ ποίαν σχέσιν ἔχει ἡ πίστις αὕτη μετὰ τὸ Βάπτισμα; τοῦτο θέλομεν ἀναπτύξῃ κατωτέρω.

Β. Οἱ διπλοὶ ὄροι.

Διὰ τὸ Βάπτισμα προαπαιτοῦνται δύο ὄροι, ἡ μετάνοια καὶ ἡ πίστις. Ὁ Κύριος ἐδίδαξεν «μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε εἰς τὸ Εὐαγγέλιον» (Μάρκ. α', 15). Μετάνοιαν καὶ πίστιν ἀπατεῖ ὁ Κύριος. Ἐπίσης ἔλεγεν «ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται» (Μάρκ. ις', 16). Πίστιν καὶ Βάπτισμα ζητεῖ ὁ Κύριος διὰ τὴν σωτηρίαν, καθὼς καὶ εἰς τὸν μετὰ τοῦ Νικοδήμου διάλογον ἐδίδαξεν. Οὕτω καὶ οἱ Ἀπόστολοι κηρύττοντες καὶ καλοῦντες πρὸς σωτηρίαν τὰ πλήθη, τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν πίστιν τονίζουσιν, ὡς προϋποθέσεις τοῦ Θ. Βαπτίσματος «μετανοήσατε καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος...» (Πρ. β', 41), «εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἔξεστι...» (Πρ. η', 37) «καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο» (Πρ. ιη', 8) κλπ.

Ἀλλ' οἱ ὄροι οὗτοι διὰ νὰ δημιουργηθοῦν εἰς τὴν ψυχὴν, προαπαιτοῦν τὴν διδασχὴν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἀποστέλλων τοὺς μαθητάς του, παραγγέλλει τὸν Εὐαγγελισμόν πρὸ τοῦ Βαπτίσματος, ὡς «πορευθέντες μαθητεύσατε... βαπτίζοντες...» (Ματθ. κη',), «κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς» (Μάρκ. ιστ', 15).

ρεται ὁ αἰδ. κ. συνάδελφος. Εἶναι δὲ τοῦτο ἡ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ βαπτίσματος τῶν αἰρετικῶν ἕρις μετὰ τοῦ πάπα Στεφάνου καὶ τοῦ Κυπριανοῦ. Ὁ Στέφανος ἐξ αἰτίας τῆς διαφωνίας ταύτης «ἀπεκήρυξε τοὺς ἐν τῇ Ἀφρικῇ συνόδῳ παραλόγως ἐπιχειρηκότας ἀναβαπτίζειν τοὺς ἐκ πάσης αἰρέσεως προσερχομένους τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ» (Mansi, I, 931). Ἡ ἀποκήρυξις ὅμως αὕτη ἀπεδείχθη ὅλως αὐθαίρετος καὶ ἀνίσχυρος, διότι πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἐκκλησίαι εὐρέθησαν σύμφωνοι πρὸς τὸν Κυπριανόν. Οὕτω δὲ ὁ Κυπριανὸς δὲν ἐδικαιώθη μόνον ὑπὸ τῆς ἐν ἔτει 256 μεγάλης συνόδου τῆς Καρθαγένης, ἀλλ' εἶχε σύμφωνον καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας, καθὼς καὶ «ἐν ταῖς πολυανθρωποτάταις ἐκκλησίαις καὶ ταῖς συνόδοις τῶν ἀδελφῶν ἐν Ἰκονίῳ καὶ Συνόδοις καὶ παρὰ πολλοῖς τοῦτο ἔδοξε» (Εὐσεβίου Ἐκκλ. Ἰστ. Ζ 4—5). Ἡ ἀποκήρυξις λοιπὸν καὶ ἀκοινωνησία τοῦ Στεφάνου προσέκρουσεν εἰς τὴν ὁμόφωνον συμφωνίαν καὶ ἀποδοκιμασίαν συμπάσης τῆς Ἐκκλησίας, ἐντεῦθεν δὲ εἰς οὐδὲν ἐξίσχυσε. Τοῦτο δὲ αἰσθάνεται καὶ αὐτὸς ὁ αἰδ. κ. Afanassieff, ὅστις μὴ ἐμμένων εἰς τὸ γεγονός τῆς ἀποκηρύξεως, εἰς τὴν ὁποίαν

προέβη ὁ Στέφανος, ζητεῖ νὰ κατασκευάσῃ ἐπιχείρημα, κλονίζον τὴν ἐκκλησιολογίαν τοῦ Κυπριανοῦ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι οὕτως δὲν ἐτόλμησε νὰ κηρύξῃ τὸν Στέφανον ὡς ἕξω τῆς Ἐκκλησίας γενόμενον. «Ἐξ ἐπόψεως, λέγει, τῆς περὶ ἐκκλησίας διδασκαλίας τοῦ Κυπριανοῦ ὁ Στέφανος εἶχεν ἐξέλθει τῆς πολυπληθοῦς ὁμοφροσύνης (consensus numerositas) καὶ συνεπῶς εἶχεν ἀποσυρθῆ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ὁ Κυπριανὸς δὲν ἐτόλμησε νὰ θεωρήσῃ τὸ ζήτημα ἐκ τῆς ἐπόψεως ταύτης» (σελ. 463). Τὸ πᾶς ὅμως ἐνήργησεν ὁ Κυπριανὸς ἐν προκειμένῳ, ἀποτελεῖ ὅλως διάφορον ζήτημα, ὅπερ δὲν ἐξετάζεται ἤδη. Τὸ ἐνδιαφέρον τώρα εἶναι, ὅτι ἐν τῇ αὐθαίρετῳ καὶ ὑπὸ συμπάσης τῆς λοιπῆς ἐκκλησίας ἀποδοκιμασθεῖσιν ἀποκηρύξει τοῦ Στεφάνου, τῇ γενομένῃ εἰς βᾶρος τῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ, δὲν ἔχομεν πραγματικὴν περίπτωσιν ἐγκύρου καὶ κανονικῶς ἀνεγνωρισμένης καὶ ἰσχυσάσης ἀκοινωνησίας, ἐξ ἧς νὰ δύναται, ὅπως συναχθοῦν οἰαδήποτε συμπεράσματα ὑπὲρ τῆς καινοφανοῦς θεωρίας περὶ εὐχαριστιακῆς ἐκκλησιολογίας τοῦ αἰδ. κ. Afanassieff.

(Συνεχίζεται)

Π. Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

Ἄλλ' αὐτὸ πράττουν καὶ οἱ Ἀπόστολοι. Οὕτω κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν «κ α λ ο ὦ ν τ ᾶ μ ε γ α λ εῖ α τ ο ὦ Θε ο ὦ», «ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ... οἱ μὲν οὖν ἀσμένως ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν...» (Πρ. β' 41), «ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ. Εὐαγγελιζόμενοι τὰ περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες καὶ γυναῖκες» (Πρ. η', 12), «καὶ ἀρξάμενος (ὁ Φίλιππος) ἀπὸ τῆς Γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῶν τὸν Ἰησοῦν...» (Πρ. η', 35—36) κλπ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παραδειγμάτων ἐμφαίνεται, ὅτι κατὰ τὸν πρῶτον Ἀποστολικὸν αἰῶνα, ἐβαπτίζοντο ὅσοι ὡμολόγουν πίστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρά των. Οἱ μέλλοντες νὰ γίνωσι μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἔπρεπε νὰ προπαρασκευάζωνται διὰ διδασκαλίας, ὥστε νὰ γνωρίσουν καλῶς τὰς Χριστιανικὰς ἀληθείας. Οἱ τοιοῦτοι ἐκαλοῦντο κατηχούμενοι, καὶ ὑπεχρεοῦντο νὰ ἀκοῶνται τῆς ἀναγνώσεως τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἐρμηνείας τοῦ Εὐαγγελίου, ὑποβαλλόμενοι εἰς δοκιμασίαν ἐπὶ τινα χρόνον, ὅποτε καὶ προσερχόμενοι εἰς τὸ βάπτισμα ἔδιδον ὁμολογίαν πίστεως «ὁ μέλλον κατηχεῖσθαι, τρία ἔτη κατηχεῖσθαι· εἰ δὲ σπουδαῖος ἦ, καὶ εὐνοίαν ἔχει πρὸς τὸ πρᾶγμα, προσδεχέσθω, ὅτι οὐχ ὁ χρόνος ἀλλ' ὁ τρόπος κρίνεται» (Ἀποστ. Διατ. βιβλ. Η). Ἐπικρατήσαντος τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ, τὴν ὁμολογίαν ἀνέλαβον νὰ δίδωσιν οἱ ἀνάδοχοι, οἵτινες καὶ ἐκαλοῦντο παιδαγωγοί, ἐκ τῆς ὑποχρέσεως ἣν ἀνελάμβανον νὰ διδάξωσι τὰ παιδιὰ καὶ ἀναθρέψωσιν «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου».

Ἄλλ' ὁ Χριστὸς εἰπὼν «ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται» προσέθηκεν εἰς τὴν πίστιν καὶ τὸ Βάπτισμα. Πρέπει λοιπὸν ὁ πιστεύσας καὶ νὰ βαπτισθῇ κατὰ τὴν δοθεῖσαν ἀνωτέρω ἔννοian τῆς πίστεως, ἥτις συνοψίζεται εἰς τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως. Ὁ μέλλον νὰ βαπτισθῇ πρέπει νὰ συναίσθανθῇ ὅτι ἐνεκα τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἔνοχος θανάτου. Ὅτι ἐπίσης ἐξ ὀλοκλήρου ὁ Χριστὸς ἀνέλαβε νὰ ὑποστῇ ὡς ἀντιπρόσωπός του τὴν ποινήν τοῦ θανάτου, τὴν ὁποίαν καὶ ὑπέστη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἀναλαβὼν τὰς ἁμαρτίας του, καὶ ὅτι ἐτάφη ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦτου καὶ ἀνέστη διὰ τὴν δικαιοσύνην του (Ρωμ. δ', 25), διὰ νὰ ἀποδείξῃ δὲ καὶ ὁμολογήσῃ καὶ διὰ τῶν πραγμάτων ὅτι πιστεύει τοῦτο, δέχεται νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὸν τυπικὸν θάνατον καὶ τὴν τυπικὴν ταφήν, δηλαδὴ καὶ νὰ συναποθάνῃ μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ὅχι πραγματικὸν θάνατον, διότι τοῦτον τὸν ὑπέστη ἀντὶ ἡμῶν καὶ χάριν ἡμῶν ὁ Χριστὸς, ὅστις ἀπέθανε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐτάφη. Τοιοῦτος λοιπὸν τυπικὸς θάνατος εἰκονίζεται εἰς τὸ "Ἅγιον Βάπτισμα, ὅπου βυθιζόμεθα καὶ τρόπον τινὰ θαπτόμεθα ὀλίγας στιγμὰς εἰς τὸ ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐννοεῖ ἡ Ἐκκλησία ὅταν πρὸ τῆς καταδύσεως ἀναπέμπεται καὶ ἡ εὐχὴ αὕτη «ὑπὲρ τοῦ γενέσθαι αὐτὸν (τὸν μέλλοντα νὰ βαπτισθῇ) σύμφυτον καὶ κοινωνὸν τοῦ θα-

νάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν».

Ὁ Θ. Παῦλος λέγει «ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν θάνατον Αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν...» (Ρωμ. ζ', 3—4). Δηλαδὴ «ὅσοι ἐβαπτίσθημεν μετὰ τὴν πίστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐγίναμεν μέτοχοι τοῦ σταυρικοῦ του θανάτου καὶ ὁ παλαιὸς μας ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανε ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ἐθαυθήκατε λοιπὸν μαζί με Αὐτὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος, τὸ ὁποῖον μᾶς ἔκαμε συγκοινωνοὺς τοῦ θανάτου του, ἵνα καθὼς ἀκριβῶς ἀνεστήθῃ ὁ Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς ἐνδόξου δυνάμεως τοῦ Πατρὸς, ἔτσι καὶ ἡμεῖς ἀναστηθῶμεν εἰς νέαν ἐνάρετον καὶ ἁγίαν ζωὴν καὶ συμμορφώσωμεν τὴν διαγωγὴν μας πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ζωῆς ταύτης...» (Ρωμ. ζ', 7—11) (ἀπὸ τὴν συντ. ἐρμ. Κ. Διαθ. Π. Τρεμπέλα).

Τὸ Βάπτισμα, λέγει τις, τῆς ἐν ὕδατι τριττῆς καταδύσεως καὶ ἀναδύσεως εἰκονίζει καὶ ὑποτυποῖ τὴν τριήμερον ταφήν καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνάστασιν, καὶ ὁ βαπτιζόμενος ἀποθνήσκει κατὰ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀνίσταται κατὰ τὸν νέον ἄνθρωπον, ὅς ζῆ ἀναμαρτήτως ἐν τῷ Θεῷ καὶ αἰωνίως. Ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ βαπτίσματος ἐνεστὶ γεγραμμένος ὁ ἐξῆς νόμος τῆς Θ. δικαιοσύνης «καθὼς ὁ Χριστὸς ἀπέθανε διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ ἀνέστη διὰ τὴν δικαιοσύνην ἡμῶν, οὕτω καὶ ἡμῶν ἕκαστος ὀφείλει νὰ συναποθάνῃ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἵνα συναναστῇ μετ' αὐτοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Ἀποθνήσκει δὲ μετὰ τοῦ Χριστοῦ νεκρῶν τὴν ἑαυτοῦ σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ μὴ δυνάμενος ἐνεργῆσαι ἁμαρτίαν, ἀνίσταται δὲ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ὁ ζῶν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Θεοῦ καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην. Διὰ τοῦτο ὁ βαπτισθεὶς εἰς Χριστόν καὶ σύμφωνος γενόμενος τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ, ὀφείλει «λογίζεσθαι ἑαυτὸν νεκρὸν τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντα δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν» καὶ τὸν λογισμόν τοῦτον ὀφείλει ποιεῖν, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην καὶ ἀγαθωσύνην» (Κατήχησις Μακράκη).

Γ. Οἱ διπλοὶ καρποί.

Εἶπομεν ὅτι διπλοὶ εἶναι οἱ ὄροι οἱ ἀπαιτούμενοι διὰ τὸ Βάπτισμα: Ἡ μετάνοια καὶ ἡ πίστις. Ἄλλὰ καὶ διπλοὶ εἶναι καὶ οἱ καρποί: ἡ ἄφεσις καὶ ἡ ἀναγέννησις.

α) Ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν.

Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι κατὰ τὸ χωρίον Ρωμ. ζ', 3—11 τὸ Βάπτισμα τὸ ὁποῖον εἶναι ὑποτύπωσις τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς τοῦ Χριστοῦ, εἶναι καὶ ὁ θάνατος τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου τῆς ἁμαρτίας, ὅστις ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Ἄλλὰ

οὕτω καταργεῖται καὶ ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος ἦτο καταδικασμένος ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας. Διὰ τοῦ Βαπτίσματος λοιπόν, τὸν θάνατον τοῦ παλαιοῦ ἡμῶν ἀνθρώπου κατεργαζομένου, μᾶς παρέχεται ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος καλῶν τὰ πλήθη τῶν μετανοησάντων Ἰουδαίων, λέγει: Μετανοήσατε καὶ βαπτισθῆτω ἕκαστος ὑμῶν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν (Πρ. β', 38). Περὶ καθαρισμοῦ τῆς ἁμαρτίας ὁμιλοῦν ἐπίσης καὶ τὰ χωρία Πρ. κβ', 16, Α. Πέτρ. γ', 21, Ἐφ. ε', 25—27, Α' Κορ. ζ', 11, ἁμαρτίας καὶ τῆς προπατορικῆς καὶ τῶν προαιρετικῶν.

β) Ἡ ἀναγέννησις.

Ὁ Χριστὸς εἰς τὸν μετὰ τοῦ Νικοδήμου διάλογον ὠμίλησε περὶ ἀναγεννήσεως «τῆς ἀναθεν» τῆς «ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος». Ἐπίσης καὶ ὁ Ἀπόστ. Παῦλος βεβαιώνει ὅτι ὁ Θεὸς «κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἁγίου» (Τιτ. γ', 5). Ἄλλ' ὁ ἀναγεννώμενος γίνεται καὶ τέκνον τοῦ Θεοῦ (Ἰω. α', 12—13), καὶ μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ (Γαλ. γ', 26—28, Α' Κορ. ιβ', 13, Πράξ. β', 41) ὡς καὶ κληρονόμος τῆς αἰωνίου ζωῆς (Μάρ. ις', 16, Τίτ. β', 5, 7, Α' Πέτρ. γ', 21, Ρωμ. η', 16—17). Ἄλλ' ἅς ἴδωμεν πῶς ἐκφράζονται οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας διὰ τὸ Βάπτισμα.

1) Ὁ Ἀποστ. Πατὴρ Βαρνάβας λέγει: «Ἡμεῖς μὲν καταβαίνομεν εἰς τὸ ὕδωρ γέμοντες ἁμαρτιῶν καὶ ρύπου, καὶ ἀναβαίνομεν καρποφοροῦντες ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν φόβον καὶ τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν Ἰησοῦν ἔχοντες ἐν τῷ πνεύματι».

2) Κατὰ τὰς Ἀποστολ. Διαταγὰς, ἀξικονίζεν «ἡ κατάδυσις τὸ συναποθανεῖν, ἡ ἀνάδυσις τὸ συναναστῆναι τῷ Χριστῷ» (γ', ις'), ἀναφέρουν δὲ εὐχὴν ἥτις καταλήγει: «Κάτιδε ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἁγίασον τὸ ὕδωρ τοῦτο, δὸς δὲ χάριν καὶ δύναμιν, ὥστε τὸν βαπτιζόμενον κατ' ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ σου, Αὐτῷ συσταυρωθῆναι καὶ συναποθανεῖν καὶ συνταφῆναι καὶ συναναστῆναι εἰς υἰοθεσίαν τὴν ἐν Αὐτῷ, τῷ νεκρωθῆναι μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῆσαι δὲ τῇ δικαιοσύνῃ» (ζ', 41).

3) Ὁ Ἅγιος Χρυσόστομος λέγει: «Ὁ ἀποθανὼν ἀπήλλακται τὸ λοιπὸν τοῦ ἁμαρτάνειν νεκρὸς κείμενος, οὕτω καὶ ὁ ἀναβάς ἀπὸ τοῦ Βαπτίσματος. Εἰ τοίνυν ἀπέθανες ἐν τῷ βαπτίσματι, μένε νεκρὸς, καὶ γὰρ ἕκαστος ἀποθανὼν οὐκέτι ἁμαρτάνειν δύναται ἄν» (Τομ. Θ. Ρωμ.).

4) Ὁ Θεοδώρητος, μαθητὴς τοῦ Χρυσοστόμου, λέγει «ἠλευθέρωται ἀπὸ τοῦ ἁμαρτάνειν, τοίνυν ὁ νεκρὸς οὐχ ἁμαρτάνει, οὐδὲ ὁ συναποθανὼν καὶ συν-

ταφείς ἐν Χριστῷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος ὀφείλει ἁμαρτάνειν, νεκρωθεὶς ἤδη τῆς ἁμαρτίας» (Τομ. γ).

5) «Τὸ Βάπτισμα διπλοῦν ἔχει σκοπὸν, τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, ἵνα μὴ φέρῃ πλέον τοὺς νεκροὺς καρπούς, καὶ νὰ κάμῃ νὰ ζῆ διὰ τοῦ Πνεύματος καὶ νὰ παράγῃ καρποὺς ἀγιότητος. Τὸ ὕδωρ ἀντιπροσωπεύει τὸν θάνατον, δεχόμενον τὸ σῶμα ὡς ἐν τῷ τάφῳ, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα μεταδίδει τὴν δύναμιν τὴν ζωοποιούσαν, ἀναγεννῶν τὰς ψυχὰς μας καὶ κάμοντας αὐτὰς νὰ διέλθουν ἀπὸ τὴν ἀχρότητα τῆς θνητῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν ἀρχικὴν ζωὴν» (Μ. Βασιλείου περὶ Ἁγίου Πνεύματος κεφ. 15). Ὁ ἴδιος Πατὴρ ἀλλαχοῦ λέγει: «εἰ τίς ἐστὶν ἐν τῷ ὕδατι χάρις οὐκ ἐκ τῆς φύσεώς ἐστι τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ Πνεύματος παρουσίας». Ἐπίσης τὸ Βάπτισμα κατὰ τὸν αὐτὸν Πατέρα καθίσταται «αἰχμαλώτοις λύτρον, ὀφλημάτων ἄφεσις, θάνατος ἁμαρτίας, παλιγγενεσία ψυχῆς, ἔνδυμα φωτεινόν, σφραγὶς ἀνεπιχειρήτου, ὄχημα πρὸς οὐρανόν, βασιλείας πρόξενον, υἰοθεσίας χάρισμα».

6) «Βάπτισμα τοίνυν ἐστὶν ἁμαρτιῶν κάθαρσις, ἄφεσις πλημμελημάτων, ἀνακαινισμοῦ καὶ ἀναγεννήσεως αἰτία» (Γρηγόρ. Νύσ.).

7) «Ὁμολογοῦμεν δὲ ἐν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Τὸ γὰρ βάπτισμα τοῦ Κυρίου θάνατον δηλοῖ (Ρωμ. ζ', 4). Συνθαπτόμεθα γοῦν τῷ Κυρίῳ διὰ τοῦ βαπτίσματος, ὡς φησὶν ὁ Θ. Ἀπόστολος (Κολοσ. β', 12). Ὡσπερ οὖν ἀπαξ ἐτελέσθη ὁ τοῦ Κυρίου θάνατος, οὕτω καὶ ἀπαξ δεῖ βαπτίζεσθαι» (Δαμασκηνὸς ἐκδ. ὀρθ. πίστ.).

8) Διὰ τὸ χρίσμα λέγει πρὸς τοὺς βαπτισθέντας ὁ Κύριλλος Ἱεροσ. «Καὶ εἰς ὑμᾶς ὅταν ἀνέβηκε ἀπὸ τὰ ἱερὰ νάματα τῆς κολυμβήθρας, ἐδόθη χρίσμα, τὸ ἀντίτυπον τοῦ χρίσματος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐχρίσθη ὁ Χριστός. Τὸ ἅγιον τοῦτο μύρον δὲν εἶναι ψιλὸν καὶ ἐστερημένον ἀξίας, οὐδὲ εἶναι μετὰ τὴν ἐπίκλησιν κοινόν, ὅπως θὰ ἤμποροῦσε ἕνας νὰ εἰπῇ ἀλλὰ χάρισμα Χριστοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ γίνεται ἐνεργητικὸν διὰ τῆς παρουσίας τῆς Θεότητος Αὐτοῦ» (Κυριλ. Ἱερ. Κατ. 21.103), καὶ ἀλλαχοῦ «τούτου τοῦ χρίσματος καταξιωθέντες, καλεῖσθε Χριστιανοί, ἐπαληθεύοντες, τῇ ἀναγεννήσει καὶ τὸ ὄνομα» (Κατ. 3. 5).

9) Ὁ Ἅγιος Γρηγ. Θεολ. εἰς τὸν περὶ Βαπτίσματος λόγον του ὡς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ βαπτισθέντος λέγει καὶ ταῦτα: «Τὸ λουτρὸν τοῦ Ἁγ. βαπτίσματος, ἅς πλύνῃ ὄχι μόνον τὰ ἁμαρτήματά σου, ἀλλὰ ἅς διορθώσῃ καὶ τὸν τρόπον τοῦ βίου σου... εἶσαι πλέον εἰς τὸ φῶς τοῦ Κυρίου, κύτταξε πρὸς τὸ φῶς διὰ μέσου τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου δέξου τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, τὸ τριπλοῦν καὶ ἀμέριστον φῶς τῆς Ἁγίας Τριάδος... Μὴ ξεχάσῃς τὸ χάρισμα ποῦ ἔλαβες μὴ μείνης ἀπρόσεκτος καὶ κοιμισμένος τὸν ὕπνον τῆς ἀμελείας, καὶ ἔλθῃ ὁ ἐχθρὸς διὰ νὰ σπεύρῃ

εις τὴν ψυχὴν σου ζιζάνια· ὁ πονηρὸς σὲ φθονεῖ διὰ τὴν καθαρότητα ποῦ ἔλαβες ἀπὸ τὸ βάπτισμα, καὶ δι' αὐτὸ πρόσεξε νὰ μὴ σὲ κάμῃ πάλιν ἐλεεινὸν ἢ ἀμαρτία... ἐργάζου καὶ κοπιάζεις διὰ τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς σου... συντήρησον ἐπιμελῶς τὴν δωρεάν τῆς ἀφέσεως ποῦ ἔλαβες, ἵνα ἡ μὲν ἀφesis μὲν δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ διατήρησις αὐτῆς γίνῃ ἔργον ἰδικόν σου... "Ὡς καθαρῶμεν κάθε μέλος τοῦ σώματος, ἀδελφοί, ὡς ἐξαγνίσωμεν κάθε αἴσθησιν.. ὡς μὴ μείνῃ κανὲν ἀφωτιστον, ὡς φωτισθῶμεν εἰς τὰ μάτια διὰ νὰ βλέπωμεν ὁρθὰ καὶ μὴ ἀφίνωμεν τὸ περιέργον βλέμμα νὰ εἰσάγῃ εἰς τὴν ψυχὴν εἰδῶλα ἀνήθικα καὶ πορνικά. "Ὡς φωτισθῶμεν εἰς τὴν ἀκοήν, εἰς τὴν γλῶσσαν... "Ὡς θεραπευθῶμεν εἰς τὴν ὄσφρησιν ἵνα μὴ ἐκθηλωνώμεθα... "Ὡς καθαρῶμεν εἰς τὴν ἀφῆν, τὴν γεῦσιν, τὸν λάρυγγα... ἵνα μὴ γαργαλιζώμεθα ἀπὸ τοὺς χυμοὺς καὶ τὰ καρκεύματα, ποῦ γίνονται ἀδελφοὶ ἄλλων πικροτέρων γαργαλισμῶν... "Ὡς γίνωμεν ὀλοκαυτώματα λογικά καὶ θυσία εἰς τὸν Θεὸν τέλειαι... ὡς παραδώσωμεν ὀλόκληρον τὸν ἑαυτὸν μας εἰς τὸν Θεόν, διὰ νὰ τὸν λάβωμεν πάλιν ἀκέραιον· διότι αὐτὴ ἡ παράδοσις καὶ ἡ θυσία εἶναι ἀληθῆς: τὸ νὰ παραδώσωμεν τὸ ἑαυτὸν μας εἰς τὸν Θεὸν διὰ νὰ ἱεουργήσῃ τὴν σωτηρίαν μας».

10) «Μέγα τὸ προκείμενον Βάπτισμα αἰχμαλώτοις ὑπὸν· ἀμαρτημάτων ἀφesis· θάνατος ἀμαρτίας· παλιγγενεσία ψυχῆς· ἔνδυμα φωτεινόν· σφραγίς Ἁγία, ἀκατάλυτος· ὄχημα πρὸς οὐρανόν· παραδείσου τρυφή· Βασιλείας πρόξενον· υἰοθεσίας χάρισμα» (Κύριλ. Ἱεροσ.).

«Ὁ Ἅγιος οὗτος Πατὴρ ἔγραψε τρεῖς «κατηχήσεις» διὰ τῶν ὁποίων «χειραγωγεῖ τοὺς νεοφωτιστοὺς, τὰ γνήσια καὶ περιπόθητα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν φωτεινότερον καὶ εὐωδέστερον λειμῶνα τοῦδε τοῦ παραδείσου. «Ἡ πρώτη καὶ ἡ δεύτερη ἐρμηνεύουν τὸ Βάπτισμα: Πρῶτα μιὰ ἀρνησι τοῦ Ἀρχεκάκου πανυγυρική, ἀσάλευτη: «Ἀποτάσσομαι τῷ σατανᾷ!» καὶ γίνεται ἡ δήλωσις αὐτῆ με στροφή στὴ δύση, ὅπου τὸ σκοτάδι τὸ φυσικόν, εἰκόνα τοῦ Σκοτεινοῦ. Ἡ στιγμή εἶναι ἀποφασιστική: Πρέπει νὰ τὴν θυμᾶσαι σ' ὄλη σου τὴ ζωὴ, γιὰ νὰ μὴ γυρίσῃς πίσω στὸ σκοτάδι. Κ' ἔπειτα στροφή στὴν ἀνατολή — «τοῦ φωτὸς τὸ χωρίον»: «Συντάσσομαι τῷ Χριστῷ». Δήλωσις θετική, ἀτράνταχτη: Γίνεσαι στρατιώτης τοῦ Μεγάλου Πολεμιστοῦ καὶ διακηρύττεις ὅτι εἶσαι ἕτοιμος νὰ ὑπηρετῆς κάτω ἀπὸ τὴ λευκὴ του σημαία ἀφοβα, ἡρωικά. Καὶ προχωρεῖς τώρα ἀπὸ τὸν ἐξωτερικὸ Νὰδ στὸν ἐσωτερικόν. Ἀποθέτεις τὸν χιτῶνα σου — σύμβολο τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου. Γυμνὸς ἐμπρὸς σ' ὄλους. Καμμιά ἐντροπή! Εἶσαι ὁ Ἀδάμ ἢ ἡ Εὐὰ τοῦ Παραδείσου, ποῦ γυμνοὶ ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ἀσκανδάλιστοι. Ἀλείβεσαι ἔπειτα με ἕλαιο ἀγιασμένο: «Ἦσουν ἀγριέλαιος» καὶ γίνεσαι «καλλιέλαιος»: ἀκόμη δυὸ βήματα καὶ ἐφθασες στὴν κολυμβήθρα. Ἐκεῖ ὁμολόγησες τὴν «σωτήριον ὁμολογίαν»: Πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα, Υἱὸν καὶ

Ἅγιον Πνεῦμα. Καὶ καταδέσασαι τρεῖς φορές στὴν κολυμβήθρα. Τρεῖς φορές γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃς τὴν τριαδικὴν σου πίστι, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ θυμηθῆς τὴν τριήμερη Ταφή καὶ Ἀνάστασι. Κ' ἔτσι συντελεῖται ἡ «υἰοθεσία» σου. Διότι τὸ Βάπτισμα δὲν σβύνει μόνον ἕνα σκοτεινὸ παρελθόν — τὸ παρελθόν τοῦ δούλου. Ἀνοίγει κ' ἕνα φωτεινὸ παρὸν καὶ φωτεινότερο μέλλον. Γίνεσαι Υἱὸς Θεοῦ. Ὑπάρχει μεγαλύτερη τιμὴ;

Ἐρχεται τώρα ἡ τρίτη μυσταγωγικὴ κατήχησις. Ἀφορᾷ τὸ χρίσμα — τὸ συμπλήρωμα τῷ νέου ἀνθρώπου: Δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ ζέρῃς τὸν νέον δρόμο, οὔτε μονάχα νὰ θέλῃς νὰ τὸν βαδίσῃς. Πρέπει καὶ νάχῃς τὴν δύναμιν. Ἀνήφορος ἐδῶ. Ἀγάθια ἐκεῖ. Κακοποιὰ στοιχεῖα παρέκει. Χρεάζεται ἕνας Δυνατὸς δίπλα μας. Εἶναι τὸ Πνεῦμα. Μετὰ τὸν Ἰορδάνη καταβαίνει ἐπάνω στὸν Ἰησοῦ. Μετὰ τὸ Χρίσμα τὸ ἴδιο Πνεῦμα ἔρχεται νὰ μᾶς συνοδεύῃ σ' ὄλη μας τὴ ζωὴ. Αὐτὸ εἶναι τὸ μυστικὸ νόημα τοῦ Χρίσματος. Τοῦ Χρίσματος στὸ μέτωπο γιὰ νὰ φύγῃ ἡ ἀρχέγονη ἐντροπή ποῦ περιέφερε παντοῦ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, καὶ νὰ καθρεφτίζεται πλέον ὁ νεοφωτιστὸς μέσα στὸ φῶς τοῦ Κυρίου, τοῦ Χρίσματος σ' αὐτιά, γιὰ νὰ ἀκούῃ πλέον ἀκούραστος καὶ πρόθυμος τὰ ρήματα τῆς ζωῆς, τοῦ Χρίσματος στὴν ὄσφρησι γιὰ νὰ εἶναι πλέον «εὐωδία Χριστοῦ». Τοῦ Χρίσματος στὰ στήθη γιὰ νὰ ὀπλισθῇ με τὸν «θώρακα τῆς δικαιοσύνης». Καὶ τοῦ Χρίσματος στὰ πόδια γιὰ νὰ βαδίσῃ τὸν δρόμον τῆς ἀγάπης. «Τηρήσατε ἄσπιλον καὶ ἄμωμον τὸ ἅγιον μῦρον». (Ἀπὸ τὴν «Ζωὴ τῶν Πατέρων» Στ. Νικολαΐδη).

11) «Νῦν μὲν οὖν διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος λαμβάνομεν, καὶ ἀρχὴ ἐτέρου βίου γίνεται ἡμῖν ἡ παλιγγενεσία καὶ σφραγίς καὶ φυλακτήριον καὶ φωτισμὸς· χρῆ δὲ πάση δυνάμει ἀσφαλῶς τηρεῖν ἑαυτοὺς καθαρὸς ἀπὸ ρυπαρῶν ἔργων, ἵνα μὴ πάλιν ὡσπερ κύων ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον ἐπιστρέψαντες, δούλους πάλιν ἑαυτοὺς τῆς ἀμαρτίας ποιήσωμεν» (Δαμασκηνοῦ Ἐκδ. Ὁρθ. Πίστ.).

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

«Καταβαίνομεν εἰς τὸ ὕδωρ γέμοντες ἀμαρτιῶν καὶ οὖπον καὶ ἀνεβαίνομεν καρποφοροῦντες ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν φόβον καὶ τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν».

Βασιλάκης

«Ἐἴ τις μὴ λάβῃ βάπτισμα, σωτηρίαν οὐκ ἔχει· ὅσω δ' ἂν ἢ ἀγαθὸς ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὁ μὴ λαβὼν τὴν σφραγίδα τοῦ ὕδατος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν».

Ὡριγένης

ΤΟ ΠΡΩΤΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΡΩΜΗΣ

Γ'

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

12. 'Η «πενταρχία» και οι τίτλοι
τῶν 'Επισκόπων Ρώμης, ΚΠόλεως,
'Αλεξανδρείας, 'Αντιοχείας και 'Ιεροσολύμων.

'Επὶ τοῦ αὐτοκράτορος 'Ιουστινιανοῦ α' κατελύθησαν τὰ Γοτθικὰ Κράτη τῆς Δύσεως, ἠνώθη δὲ διοικητικῶς καὶ ἡ 'Ιταλία μετὰ τῆς 'Ανατολῆς. 'Αντὶ τοῦ Γότθου Βασιλέως ἔλλην 'Εξάρχος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ αὐτοκράτορος ἤδρευεν ἐν Ραβέννῃ. 'Η δὲ Κωνσταντινούπολις ἀπέβη καὶ ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἐπόψεως Μητρόπολις τῆς κοίκουμένης, ἦτοι ὀλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ Κράτους. 'Η Ρώμη εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν ὀργανισμὸν τῆς 'Ανατολῆς, ὁ δὲ 'Επίσκοπος Ρώμης προσετέθη εἰς τοὺς ὑπάρχοντας ἐν τῇ 'Ανατολῇ τέσσαρας Πατριάρχας, ἔχων πάντοτε ὡς πρωτόθρονος τὴν πρώτην τιμητικὴν θέσιν, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ κατὰ τὰς Νεαράς τοῦ 'Ιουστινιανοῦ. Οἱ 'Επίσκοποι Ρώμης, ΚΠόλεως, 'Αλεξανδρείας, 'Αντιοχείας, 'Ιεροσολύμων, εἰδικώτερον Πατριάρχαι ἀποκληθέντες, ἀπέτελεσαν τὴν «πενταρχίαν» ἐν τῇ καθόλου 'Εκκλησίᾳ. Οὗτοι ἦσαν διὰ τὴν Πολιτείαν οἱ ἀνώτατοι ἄρχοντες τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, «τὸ πεντακόρυφον κράτος τῆς 'Εκκλησίας», ὡς ἔλεγε βραδύτερον ὁ Θεόδωρος Στουδίτης. 'Επ' ὀνόματι αὐτῶν ἐξεδίδοντο τὰ διὰ τὴν 'Εκκλησίαν αὐτοκρατορικὰ διατάγματα, ἅτινα δι' αὐτῶν ἀνεκκοινοῦντο εἰς τοὺς Μητροπολίτας καὶ ὑπὸ τούτων πάλιν εἰς τοὺς 'Επισκόπους¹. 'Υπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπεκυροῦτο ἡ ἐκλογή τῶν πέντε Πατριαρχῶν. 'Ο Ρώμης ἐξελέγετο μὲν ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Ρώμης, ἀλλ' ἐπεκυροῦτο ἡ ἐκλογή αὐτοῦ ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐξουσίας². Εἶναι δὲ γεγονὸς ἀναντίρρητος ὅτι οὐδεμίαν ἰδιαιτέραν ἀρχὴν ἐπὶ τῆς ὄλης 'Εκκλησίας ἔσκει ὁ 'Επίσκοπος Ρώμης. 'Εν τῇ «πενταρχίᾳ» ὡς πρωτόθρονος κατεῖχε τὴν πρώτην τιμητικὴν θέσιν, ἦτο δ' ἴσος πρὸς τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας, πρῶτος ἐν ἴσοις (primus inter pares). 'Εθεωρεῖτο δὲ θεόθεν καθιδρυμένη ἡ «πενταρχία»³, ἅτε ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καθορισθεῖσα, καὶ παρεβάλλετο πρὸς τὰς πέντε αἰσθήσεις τοῦ ἀνθρώπου⁴.

1. 'Ιουστινιανοῦ Νεαράι 5, 6, 7, 67.

2. Duchesne, ἐνθ' ἀν. σ. 265.

3. Mansi, XVI, 140—141.

4. Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, Δ, 543. 'Ο Πέτρος 'Αντιοχείας κατὰ τὸν ἰα' αἰῶνα ἔγραφε «πέντε γὰρ ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ ὑπὸ τῆς θείας ὀνομῆθῃ χάριτος εἶναι Πατριάρχας» Vill, Acta et scripta, quae de controversiis ecclesiae graecae et latinae sec. XI composita extant, Lipsiae 1861, σ. 211. Πρβλ. M.

Πάντες οἱ Πατριάρχαι ἀπὸ τῆς ἐπόψεως τῆς 'Ιερουσάλης ἦσαν 'Επίσκοποι. 'Ὡς 'Επίσκοποι ὑπεγράφοντο ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῶν Συνόδων ἀπὸ τῆς Γ' μέχρι τῆς Ζ' Οἰκ. Συνόδου, ἀλλὰ κατὰ τὰς πρὸς αὐτοὺς προσφωνήσεις ἰδίως ἀπὸ τῆς Δ' Οἰκουμ. Συνόδου γίνεται χρῆσις τοῦ ὄρου «'Αρχιεπίσκοπος». Μεταγενέστερος εἶναι ὁ τίτλος «Πατριάρχης», ἐσφαλισμένος δ' ἐσημείωσεν ὁ ἐκκλησιαστικὸς Σωκράτης ὅτι καθωρίσθη οὗτος ὑπὸ τῆς Δ' Οἰκουμ. Συνόδου. 'Απὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ε' αἰῶνος ἀπενέμετο ὁ τίτλος εἰς τοὺς σπουδαιότερους 'Ιεράρχας, ἕως οὗ κατὰ τὸν ζ' καὶ η' αἰῶνα ἐπεκρατήσεν ὅπως ἀπονέμηται ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς πέντε κορυφαίους 'Αρχιεπισκόπους. Εἰδικώτερον δ' ἀπὸ ε' αἰῶνος ὁ 'Αντιοχείας ἐπιτιλοφορεῖτο Πατριάρχης, ὁ 'Ιεροσολύμων 'Αρχιεπίσκοπος, ὁ δὲ ΚΠόλεως ἐπιτιλοφορεῖτο «'Αρχιεπίσκοπος καὶ Πατριάρχης», ἐνῶ ὁ 'Αλεξανδρείας ἀνέκαθεν ἔφερε τὸν τίτλον «Πάπας»⁵. 'Ο Μ. Βασίλειος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ τὸν μὲν Ρώμης 'Ιούλιον τιλοφορεῖ ἀπλῶς «'Επίσκοπον Ρώμης» τὸν δὲ Μ. 'Αθανάσιον «Μακαριώτατον Πατέρα», «Μακαριώτατον Πάπαν 'Αθανάσιον»⁶. 'Ομοίως καὶ ὁ 'Επίφανιος Κύπρου τὸν μὲν 'Ιούλιον καλεῖ «'Επίσκοπον Ρώμης» τὸν δὲ 'Αθανάσιον «Πάπαν 'Αλεξανδρείας»⁷. 'Απεδίδετο μὲν κατὰ τὸν δ' αἰῶνα καὶ εἰς ἄλλους ὁ τιμητικὸς τίτλος τοῦ Πάπα, καὶ εἰς μὴ 'Επισκόπους, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἶδομεν, ὁ δὲ λατῖνος Πρεσβύτερος 'Ιερώνυμος καλεῖ Πάπας τὸν Κύπρου 'Επιφάνιον, τὸν Θεόφιλον 'Αλεξανδρείας καὶ τὸν Δάμασον Ρώμης⁸, ἀλλ' ὁ τίτλος ἦτο ἐξιδιασμένος τοῦ 'Αλεξανδρείας, οὗτινος τὸ ὄνομα πάντοτε ἐξεφέρετο μετὰ τοῦ τίτλου τούτου⁹. Προσηγορεῖτο δ' ἐπίσης ὁ 'Αλεξανδρείας «Πατὴρ Πατέρων», «Πατὴρ Πατέρων καὶ 'Αρχιερέων»¹⁰, «**Τοποτηρῆς Χριστοῦ**»¹¹, «Μακαριώτατος», «ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης»¹², ἐνῶ ὁ ἴδιος, ὡς λ.χ. ὁ ἅγ. 'Ιωάννης 'Ελεήμων (611—621), μετριοφρόνως ἀπεκάλει ἐαυτὸν «ἐλάχιστον δοῦλον τῶν δούλων τοῦ Κυρίου

Jugie, ἐνθ' ἀν. IV., 451 ἐξ., ἐνθα παρατίθενται χωρία ἐκ πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων.

5. Th. Zahn, Forschungen zur Geschichte des neutestamentlichen Kanons und der altkirchlichen Literatur, III, Erlangen 1884, σ. 183. σημ. 2.

6. Μ. Βασιλείου, 'Επιστολαὶ 69, 150, 155, 204, 214, 258.

7. Πατρ. Migne 42, 388.

8. 'Ιερωνύμου 'Επιστολαὶ 36, 63, 82, 86, 99, 114. Πρβλ. E. X. Kraus, Real Encyclopädie der christlichen Altertümer, Freiburg in B. 1886, II, 581.

9. A. Geizer, Leontios von Neapolis Leben des hl. Johannes des Barmherzigen Erzbischofs von Alexandrien, Freiburg im B. u. Leipzig 1893, σ. 6 ἐξ. Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, 'Αρχιεπ. 'Αθηνῶν, 'Ιστορία τῆς 'Εκκλησίας 'Αλεξανδρείας, σ. 477.

10. Αὐτόθι, σ. 3, 26.

11. Αὐτόθι, σ. 26.

12. Αὐτόθι, σ. 61.

ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»¹³. Πότε προσετέθη εἰς τὸν τίτλον τοῦ Ἀλεξανδρείας ὁ τοῦ Πατριάρχου δὲν εἶναι κατ' ἀκρίβειαν γνωστόν. Ἄλλ' ἤδη ὁ βιογράφος τοῦ ἀγ. Ἰωάννου Ἐλεήμονος Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως τῆς Κύπρου Λεόντιος καλεῖ αὐτὸν συνήθως μὲν Πάπαν, ἐνίοτε δὲ Πατριάρχην, οὐδέποτε ὅμως «Πάπαν καὶ Πατριάρχην», ὡς μεταγενεστέρως, κατὰ κανονικὴν καὶ ἱστορικὴν ἀνακολουθίαν, ἐπεκράτησε νὰ καλεῖται¹⁴.

Ἀπὸ τοῦ ἡ' αἰῶνος καὶ ἐξῆς ἐπεκράτησε νὰ καλεῖται «Πάπας» καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης, χωρὶς νὰ ἔχη τότε ἐξαιρετικὴν τινα ἔννοιαν καὶ σημασίαν, οἶαν βραδύτερον προσέλαβεν ὁ ἄπλοῦς οὗτος τίτλος καὶ χωρὶς νὰ ἐκφράζεται δι' αὐτοῦ πρωτεῖόν τι. Ὁ δ' Ἐπίσκοπος Ρώμης Γρηγόριος α' (590—604), ἐπὶ τοσοῦτον ἀπέκρουε πᾶσαν ἰδέαν πρωτείου ἐξουσίας μεταξὺ τῶν πέντε Πατριαρχῶν ὥστε προὐκάλεσε σοβαρὸν ζήτημα, ζωηρῶς διαμαρτυρηθεὶς κατὰ τῆς εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ Πατριάρχην ΚΠόλεως ἀπονομῆς τοῦ τίτλου «Οἰκουμηνικός»¹⁵.

Ὁ τίτλος οὗτος δὲν ἦτο ἄγνωστος πρὸ τῆς ὀριστικῆς αὐτοῦ ἀπονομῆς εἰς τὸν ΚΠόλεως. Τὸ πρῶτον ἀπεδόθη ἐν τῇ ληστρικῇ Συνόδῳ (449) εἰς τὸν Διόσκορον Ἀλεξανδρείας, ὃν ὁ Ἐπίσκοπος Ὀλύμπιος ὠνόμασεν «Οἰκουμηνικὸν Ἀρχιεπίσκοπον»¹⁶. Ἐν τῇ Δ' Οἰκουμηνικῇ Συνόδῳ (451) ἀνεκάλεσεν ὁ Ὀλύμπιος ὅσα εἶπεν ὑπὲρ τοῦ Διοσκοροῦ, ἀλλ' ἐν ταῖς κατὰ τούτου αἰτήσεσιν Ἀλεξανδρέων τινῶν ὠνομάσθη ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης Λέων α' «Οἰκουμηνικός Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Πατριάρχης τῆς Μεγάλης Ρώμης»¹⁷. Ὡσαύτως, ὡς εἶδομεν, ἐν τῇ ὑπογραφῇ τοῦ λεγάτου τοῦ Λέοντος α' Πασχασίνου ἐκλήθη ὁ Ρώμης «universalis (ἐλλῆν. οἰκουμηνικός) papa». Ἐν ἔτει 517 οἱ μοναχοὶ τῆς Συρίας μετεχειρίσθησαν παρομοίαν ἔκφρασιν («οἰκουμηνικός Ἀρχιεπίσκοπος») πρὸς τὸν Ρώμης Ὁρμισδαν ἀπευθυνόμενοι, ὡς καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς Παλαιστίνης πρὸς τὸν Ρώμης Ἀγαπητόν¹⁸. Ὁ τίτλος τοῦ «Οἰκουμηνικοῦ Ἀρχιεπισκό-

που» ἀπενεμήθη ἐφεξῆς ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, τιμῆς ἔνεκεν, καὶ εἰς ἄλλους ἐπισκόπους Ρώμης μετὰ τὸν Ἀγαπητόν. Ἀλλὰ ταῦτοχρόνως εἶχεν ἐπικρατήσει ὁ τίτλος τοῦ «οἰκουμηνικοῦ» ὡς τι ἀνήκον ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ΚΠόλεως¹⁹. Οὕτω δὲ ὁ Ἰωάννης β' κατὰ τὰ ἔτη 518 καὶ 519 ὠνομάσθη «Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Οἰκουμηνικός Πατριάρχης» ὑπὸ κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας,²⁰ ὁμοίως ὑπὸ Ἐπισκόπων τῆς Συρίας «Πατὴρ Πατέρων, Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Οἰκουμηνικός Πατριάρχης»²¹. Ὁ αὐτὸς Ἰωάννης β' ὑπὸ Ἐνδημουσῶν ἐν ΚΠόλει Συνόδων ὠνομάσθη «Πατὴρ Πατέρων, Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Οἰκουμηνικός Πατριάρχης»²². Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἰωάννης β' ἐν ἐπιστολαῖς πρὸς τὸν ὁμώνυμον Ἀρχιεπίσκοπον Ἱεροσολύμων Ἰωάννην γ' (516—524) ὠνόμασεν ἑαυτὸν «οἰκουμηνικόν»²³. Ἐν Νεαραῖς τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ α' «οἰκουμηνικοὶ Πατριάρχαι» ὠνομάζονται οἱ Ἀρχιεπίσκοποι ΚΠόλεως Ἐπιφάνιος, Ἀνθίμος καὶ Μηνάς²⁴, ὅστις καὶ ἐν τῇ ἐν ΚΠόλει Συνόδῳ τοῦ 536 οὕτως ὠνομάσθη²⁵.

Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ λεγόμενον συνήθως ὅτι πρῶτος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠόλεως Ἰωάννης δ' ὁ Νηστευτῆς (582—595) ὠνομάσθη Οἰκουμηνικός Πατριάρχης εἶναι τελείως ἀνακριβές. Ὁ Hergenröther ὅλως ἀταλαιπώρως ἐπαναλαβῶν γνώμην τοῦ Cuper, στηριχθέντος ἐπὶ τοῦ Βαρωνίου ἰσχυρίσθη ὅτι ὁ τίτλος τοῦ «οἰκουμηνικοῦ» παρεισήχθη μεταγενεστέρως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς τ' ἀρχαιότερα τοῦ Ἰωάννου Νηστευτοῦ κείμενα, διότι δῆθεν ἐν τῷ λατινικῷ κειμένῳ τῶν Νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ δὲν ὑπάρχει ὁ τίτλος οὗτος καὶ διότι ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κειμένῳ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ρώμης Ἀδριανοῦ πρὸς τὸν ΚΠόλεως Ταράσιον οὗτος ὠνομάζεται «οἰκουμηνικός», ἐνῶ ὁ Ἀδριανὸς διεμαρτυρήθη κατὰ τοῦ τίτλου²⁶. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπιχείρημα δὲν ἔχει σημασίαν, διότι εἶναι γνωστόν ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιστολὴ τοῦ Ἀδριανοῦ δὲν ἀνεγνώσθη ἑλληνιστί ὡς εἶχεν ἐν τῷ λατινικῷ κειμένῳ²⁷, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον ὅτι ἐν τῷ λατινικῷ κειμένῳ τῶν Νεαρῶν δὲν ὑπάρχει ὁ ὅρος οἰκουμηνικός — universalis, εἶναι ψευδές²⁸, θὰ ἦτο δὲ τερατώδες νὰ παραδεχθῆ τις ὅτι ἐπλαστογραφήθη ὁ ὅρος καὶ ἐν τῷ λατινικῷ κειμένῳ. Ἄλλως τε ὁ σύγχρονος τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ Φακοῦνδος Ἐπ. Ἐρμιανῆς προσαγαγὼν τὸ πρὸς τὸν ΚΠόλεως Ἐπιφάνιον διάταγμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἔση-

19. Τῷ 518 ὁ τίτλος ἀπενέμετο εἰς τοὺς Ἐπισκόπους Τύρου (Mansi, VIII, 1083, 1090) τῆς ἐν Φρυγίᾳ Ἡλιουπόλεως (Corpus inscript. graecorum n. 8769, F. C u m o n t, Les inscriptions chrét. dans l'Asie mineure, Rome 1895, σ. 50) τῆς Θεσσαλονίκης (Θεοφάνους, Χρονογραφία ad an. 6008) καὶ ἄλλους ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Δύσει.

20. Αὐτόθι, VIII, 1038.

21. Αὐτόθι, VIII, 1094.

22. Αὐτόθι, VIII, 1042, 1058, 1059.

23. Αὐτόθι, VIII, 1066, 1067.

24. Ἰουστινιανοῦ Νεαραί 3, 16, 42.

25. Mansi, VIII, 926, 935, 959, 966.

26. Hergenröther ἐνθ' ἄν. σ. 179.

27. Mansi, XIII, 536.

28. S. V a i l h é, ἐνθ' ἄν. Echos d' Orient, XI, 67.

13. Αὐτόθι, σ. 9.

14. Κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ἀπεδόθη εἰς τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ τίτλος «Κριτῆς τῆς Οἰκουμένης».

15. Τὸ πολύχροτον τοῦτο ζήτημα, ὅπερ συντόμως ἐνταῦθα πραγματευόμεθα, ἐγένετο ὑποκείμενον πολλῶν ἐρευνῶν. Πρβλ. Le Quien, Oriens Christianus I, 67—86. Hergenröther, Photius. I. 179—190. Pichler, ἐνθ' ἄν. II. 652—660. H. Gelzer, Der Streit über den Titel des ökumenischen Patriarchen, ἐν Jahrbucher für protestantische Theologie, XIII, 1887, Heft 4 σ. 540—584. T. B a r s o f i, Ὁ Πατριάρχης Κων/πόλεως καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας (ρωσ.). Ἐν Πετροπόλει 1868, σ. 148—161. J. A n d r e e f, Οἱ Πατριάρχαι ΚΠ. ἀπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου μέχρι τοῦ Φωτίου (ρωσ.) Σέργιεφ Ποσάδ 1895, σ. 270—282. S. V a i l h é, Le titre de Patriarche oecuménique avant Sr. Grégoire le Grand, ἐν Echos d' Orient, XI, σ. 65—69. Τοῦ αὐτοῦ, St. Grégoire le Grand et le titre de Patriarche oecuménique, Αὐτόθι, σ. 161—171. P. B a t i f f o l, St. Grégoire le Grand, Paris 1928, σ. 204—211.

16. Mansi, VI, 855.

17. Αὐτόθι, VI, 1085, 1012, 1029. Πρβλ. Πατρ. Migne λατ. LVXXII, 740, 747, 771.

18. Mansi, VIII, 425, 895.

μείωσε και τὸν τίτλον «universalis patriarchae»²⁹. Μένει λοιπὸν ἀναντίρρητον τὸ γεγονός ὅτι πρὸ τοῦ Ἰωάννου Νηστευτοῦ ἦτο ἐν χρήσει ὁ τίτλος³⁰, ἀπονεμηθεὶς κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Βασιλευούσης πόλεως τῆς «οἰκουμένης». Οἱ αὐτοκράτορες τῆς ΚΠόλεως ἐκαλοῦντο «δεσπότης τῆς οἰκουμένης», κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν παρουσιάσθη καὶ ὁ τίτλος τοῦ «οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου». Ἦδη ὁ Θεοδώρητος Κύρου, ἀφηγούμενος τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Νεστορίου ὡς Ἀρχιεπισκόπου ΚΠόλεως, ἐσημείωσε, «τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν τῶν ὀρθοδόξων καθολικῆς Ἐκκλησίας πιστεύεται, οὐδὲν δὲ ἦττον καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης»³¹. Ὁ δὲ Θεοφύλακτος Σιμοκάττης ἐν τῷ προλόγῳ τῆς Ἱστορίας του καλεῖ τὸν Σέργιον α' (610—638) «μέγαν τῆς ἀπανταχθὲν οἰκουμένης ἀρχιερέα καὶ πρόεδρον»³². Ἄλλ' ἢ πραγματικὴ ἔννοια τοῦ τίτλου κατεδηλώθη ἐκ τῶν προκληθεισῶν ἐκ Ρώμης συζητήσεων.

13. Ὁ τίτλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ.

Ἐν ἔτει 588 ὁ ΚΠόλεως Ἰωάννης δ' ὁ Νηστευτῆς ἐξήτασεν ἐπὶ Συνόδῳ τὰς κατὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας Γρηγορίου α' (570—593) ἐξενεχθείσας συκοφαντικὰς κατηγορίας, ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν Ἱεραρχῶν καὶ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων¹. Ἐνεκα τῆς σπουδαιότητος τοῦ ζητήματος καὶ τοῦ κατηγορουμένου προσώπου τὰ Πρακτικὰ τῆς Συνόδου ἀπεστάλησαν πρὸς τὸν Ρώμης Πελαγίου β' (579—590). Τὰ Πρακτικὰ τῆς Συνόδου δὲν διεσώθησαν, ὡς δὲν διεσώθη καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Πελαγίου², ὅστις ἐθορυβήθη, διότι ἐν αὐτῇ ὁ Ἰωάννης Νηστευτῆς ἐτιτιλοφορήθη «Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης» καὶ ἀπεδοκίμασεν αὐτὰ, ὡς ἐπληροφόρησεν ὁ διάδοχος τοῦ Πελαγίου Γρηγόριος α' διατάξας ἅμα καὶ τὸν ἀποκρισιάριον αὐτοῦ ἵνα μὴ μετέχη τῶν ἐπισήμων τελετῶν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ΚΠόλεως³. Ὁ Γρηγόριος εἶχε μείνει ἐφ' ἱκανὸν ἐν ΚΠόλει ὡς ἀποκρισιάριος τοῦ Πελαγίου καὶ ἐγίνωσκε προσωπικῶς τὸν ταπεινόφρονα Ἰωάννην ἀλλ' ὑπέλαβεν ὅτι ἐξ ἀπολυταρχικῶν τάσεων οὗτος ἐπελήφθη τῆς ἀφορμῆς τῆς δίκης τοῦ Ἀντιοχείας, ὅπως συγκροτήσῃ Σύνοδον ἐν ἣ ἀπεπειράθη ἵνα ὀνομάσῃ ἑαυτὸν οἰκουμενικὸν «synodum fecit in qua se universalem appellare conatus est»⁴. Ὁ Γρηγόριος ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ ἄλλα Πρακτικὰ Συνόδων, ἐν ΚΠόλει συνελθουσῶν, πολλῶ ἐντονώτερον τοῦ Πελαγίου διεμαρτυρήθη. Πιθανῶς ἐν αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης Νη-

στευτῆς ὑπεγράφετο «Ἐπίσκοπος», ἀλλὰ τὸ Πατριαρχικὸν Γραφεῖον μετεχειρίζετο ἤδη ἀπὸ πολλοῦ τὰς συνήθειας καταστάσας φράσεις «ὁ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης εἶπεν», ἢ «προκαθεζομένου τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωάννου». Τὸ δεύτερον τοῦτο, ὅτι δηλονότι ἄλλοι ὠνόμαζον τὸν Ἰωάννην «οἰκουμενικὸν Πατριάρχην», οὐχὶ δὲ ὁ ἴδιος ἑαυτὸν, καθίσταται πιθανὸν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Γρηγορίου, ὡς ἀπέδειξε ὁ H. Gelzer⁵, ὅστις θεωρεῖ τὸν Ἰωάννην Νηστευτὴν, ὡς ἀδικηθέντα μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Ρώμης Γρηγορίου, διότι ὁ τίτλος «οἰκουμενικὸς» εἶχεν ἤδη ἀποβῆ συνήθης διὰ τοὺς Ἀρχιεπισκόπους ΚΠόλεως⁶. Ἄλλ' ὡς παρετήρησεν ἤδη ὁ Pichler, κατ' οὐσίαν εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐὰν δηλονότι ὠνόμαζον ἄλλοι τὸν Ἰωάννην «οἰκουμενικὸν Πατριάρχην» ἢ αὐτὸς ὠνόμαζεν ἑαυτὸν οὕτως⁷. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει ὁ Γρηγόριος παρεξήγηε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ΚΠόλεως καὶ φοβόμενος ὅτι κινδυνεύει ἢ μεταξύ τῶν πέντε Ἀρχιεπισκόπων ἰσότης, ὅτι ἐπαπειλεῖται ἢ διασάλευσις τῆς πενταρχίας, δὲν ἤρκεσθη μόνον εἰς τὰς πρὸς τὸν Ἰωάννην διαμαρτυρίας, ἐν ἀρχῇ τοῦ 595, ἀλλὰ καθιστῶν τὸ ζήτημα γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς φύσεως, ἔγραψε τῷ 597 πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαυρίκιον (582—601) καὶ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κωνσταντίαν, πρὸς τὸν Εὐλόγιον Ἀλεξανδρείας καὶ πρὸς τὸν Ἀναστάσιον Ἀντιοχείας (555—599) φρονῶν ὅτι εἶναι πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου ἢ μᾶλλον ἀνώτερος τοῦ Ἀντιχρίστου, ὁ τολμῶν νὰ ὀνομάσῃ ἑαυτὸν «οἰκουμενικὸν Πατριάρχην». Ἐπὶ τοσοῦτον ἀπηχθάνετο ὁ Γρηγόριος τὴν αὐταρχίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἐν τῇ πρὸς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Νηστευτὴν πρώτη σχετικῇ ἐπιστολῇ ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης Γρηγόριος⁸ ἔλεγε ὅτι διεσαλεύθη ἢ μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν εἰρήνη ἀφ' ἧς στιγμῆς, ἔνεκα ὑπερφροσύνης ἀπεφάσισεν ὁ Ἰωάννης νὰ προσοικειωθῇ νέον ὄνομα. Καὶ ἐνῶ, ὅτε ἐμελεε νὰ χειροτονηθῇ, ἐφυγεν, ἐκ ταπεινοφροσύνης, μὴ δεχόμενος τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, νῦν πρὸς ἱκανοποίησιν φιλοδόξου ἐπιθυμίας, ἐπιμένει εἰς τίτλον, σκανδαλίζοντα πάντας. Ὑπευθυμίας δὲ τὰς πρώτας διαμαρτυρίας τοῦ Ρώμης Πελαγίου κατὰ τοῦ τίτλου προσέθετεν ὅτι ἐπανειλημμένως συνέστησεν εἰς αὐτὸν διὰ τῶν ἀποκρισιάριων τὴν ἀπόρριψιν τοῦ τίτλου, μὴ εἰσακουσθεὶς δὲ ἀναγκάζεται νὰ γράψῃ ὅπως πείσῃ αὐτὸν ἵνα ἀποστῇ τῆς ἐπάρεσως. Προτρέπει αὐτὸν ἵνα ἀποκρούσῃ τοὺς κόλακας, οἵτινες ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὸν τὸ πεπλανημένον ὄνομα καὶ ὅπως ἀπόσχῃ τῆς ἀφρονος καὶ ἐπηρεμένης λέξεως. Προσάγει τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, διαμαρτυρηθέντος κατὰ τῶν ἐν Κορίνθῳ ὀνομαζομένων διὰ τοῦ ὀνόματός του, καὶ λέγει ὅτι ὁ Ἰωάννης θὰ μείνῃ

29. Πατρ. Migne λατ. LXVIII, 561.

30. Gelzer, ἐνθ' ἀν. σ. 569—570. Pichler, ἐνθ' ἀν. 11, 650.

31. Πατρ. Migne ἑλλ. 83, 1156. Πρβλ. αὐτόθι 83, 433.

32. Παρὰ Gelzer, ἐνθ' ἀν. σ. 573.

1. Εὐάγγελιος, Ἐκκλησ. Ἱστορία 6, 8. Πατρ. Migne ἑλλ. 86, 2852.

2. Ἡ φερομένη ἐπιστολὴ τοῦ Πελαγίου δὲν εἶναι γνησία.

3. Πατρ. Migne λατ. LXXVII, 738, 771, 1004.

4. Αὐτόθι, LXXVII, 771.

5. Gelzer, ἐνθ' ἀν. σ. 575—577.

6. Αὐτόθι, σ. 584.

7. Pichler, ἐνθ' ἀν. II, 651.

8. Ἡ σχετικὴ ἀλληλογραφία αὐτοῦ παρὰ Mansi, IX, 1206, 1210, 1213, 1217, 1222. X, 49, 50, 66, 70, 73, 74, 158, 369

ἀναπολόγητος κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ, τῆς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας, διότι διὰ τῆς προσηγορίας τοῦ οἰκουμενικοῦ προσπαθεῖ νὰ ὑποτάξῃ πάντα τὰ μέλη αὐτῆς. Διὰ τῆς διεφθαρμένης λέξεως μιμεῖται ὁ Ἰωάννης τὸν Ἐωσφόρον, διότι τί ἄλλο δι' αὐτῆς λέγει εἰ μὴ ὅτι «ἀναβήσομαι εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ θήσω τὸν θρόνον μου ὑπεράνω τῶν ἀστέρων»; Ἀστέρες εἶναι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας, οὗς πάντας ζητεῖ νὰ ὑπερβῇ ὁ Ἰωάννης. «Ὅταν μετὰ θλίψεως τῆς καρδίας σκεφθῶ περὶ πάντων τούτων καὶ μετὰ φόβου ἀπιδῶ εἰς τὰς ἀνεξερευνητάς βουλάς τοῦ Θεοῦ, πνίγομαι ὑπὸ τῶν δακρύων, ἀναστέλλονται οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας μου ἐπὶ τῇ σκέψει ὅτι τοιοῦτος ἀγιώτατος ἀνὴρ, ὁ Ἰωάννης, πρότυπον ἐγκρατείας καὶ ταπεινώσεως, ἐπέτρεψεν εἰς κόλακας γλώσσας νὰ παρασυρθῇ εἰς τοιαύτην ἔπαρσιν, ὥστε οἰκειωθείς διεφθαρμένον ὄνομα, ἀγωνίζεται νὰ μιμηθῇ ἐκεῖνον ὅστις θελήσας νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὸν Θεόν, ἀπώλεσε καὶ τὴν δόξαν τῆς ὁμοιότητος, ἣν εἶχε, καὶ ζητήσας ψευδῆ δόξαν ἐστερήθη τῆς ἀληθοῦς μακαριότητος. Ἀληθῶς ὁ Ἀπ. Πέτρος ἐστὶ τὸ πρῶτον μέλος τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας, ὁ δὲ Παῦλος, Ἄνδρέας, Ἰωάννης, τί ἄλλο εἰσὶν ἢ κεφαλαὶ ἐπὶ μέρους λαῶν; Καὶ ὅμως ὑπὸ τὴν μίαν κεφαλὴν εἰσι πάντα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἵνα συντομώτερον ἐκφρασθῶ, ἅγιοι πρὸ τοῦ νόμου, ἅγιοι μετὰ τὸν νόμον, ἅγιοι ὑπὸ τὴν χάριν, ἅπαντες οὗτοι πληροῦντες δι' ἑαυτῶν τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου συναριθμοῦνται μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὐδεὶς αὐτῶν οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ καλῆται οἰκουμενικός. Ἡ ἀγνοεῖ ἢ ὑμετέρα ἀγιότης ὅτι, τιμῆς ἕνεκεν, ἐπετραπῆ τοῖς προϊσταμένοις τῆς Ἀποστολικῆς καθέδρας, ἦτινι, κατὰ θεῖαν βουλήν, διακονῶ, νὰ ὀνομάζωνται οἰκουμενικοί; Ἀλλ' οὐδεὶς ἠθέλησε νὰ ὀνομάζεται διὰ τοιοῦτου τίτλου, οὐδεὶς προσωκiewῆθη τὸ προπετὲς τοῦτο ὄνομα (temerarium nomen), ἵνα μὴ νομισθῇ ὅτι τὴν τιμὴν τοῦ Ἐπισκόπου ἀποδίδει μόνον εἰς ἑαυτὸν ἐπὶ καταφρονήσει τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν». Περαιτέρω ὁ Γρηγόριος ἐξορκίζει καὶ πάλιν τὸν Ἰωάννην ν' ἀποκρούσῃ τοὺς κόλακας, παριστᾶ τὰ δλεθρία ἀποτελέσματα τῆς ὑπερηφανείας καὶ τ' ἀγαθὰ τῆς ταπεινώσεως, ἥτις δέον νὰ χαρακτηρίζῃ πάντα γνήσιον ποιμένα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τέλος δηλοῖ ὅτι, ἐὰν δὲν εἰσακουσθῇ, θὰ στραφῇ πρὸς τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν.

Τοῦτο ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὸ περιεχόμενον τῆ πρὸς τὸν Ἰωάννην ἐπιστολῆς τοῦ Γρηγορίου. Εἶναι προφανές ὅτι οὗτος παρεξήγησε τὸν τίτλον τοῦ οἰκουμενικοῦ ὑπολαβάν ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠόλεως ζητεῖ δι' αὐτοῦ νὰ ὑποτάξῃ ὑφ' ἑαυτὸν τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν. Οἱ ἐν ΚΠόλει ἐξεπλήρουντο ἐκ τοιαύτης παρενοήσεως, οὐδόλως δὲ παράδοξον ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἀποκρισιάριος τοῦ Γρηγορίου Σαβηνιανός, μὴ συμμεριζόμενος τὰς γνώμας αὐτοῦ ἔπεισε τὸν αὐτοκράτορα νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Γρηγόριον ὅπως εἰρηνεύῃ μετὰ τοῦ Ἰωάννου⁹. Ὁ Γρηγόριος γράψας πρὸς τὸν Σα-

βηνιανὸν ἀπέδιδε τὴν τοιαύτην διαγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὸν Ἰωάννην, ἔλεγε δὲ ὅτι, ἂν ὁ αὐτοκράτωρ ἐπεθύμει τὴν εἰρήνην, ἔδει νὰ πείσῃ τὸν Ἰωάννην ὅπως καταργήσῃ τὸν ὑπερήφανον τίτλον καὶ ὅτι αὐτὸς ἐν πάσει περιπτώσει θὰ ἐξηκολούθει νὰ πολεμῇ τὸν μαρὸν τίτλον χάριν τῆς πίστεως. Γράφων δὲ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ὁ Γρηγόριος ἔλεγεν ὅτι ἠγωνίζετο οὐχὶ δι' ἰδιόν τι, ἀλλὰ διὰ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι οὐχὶ μόνος αὐτὸς ἀλλ' ἅπανα ἡ Ἐκκλησία ἐσκανδαλίσθη ἐκ τῆς ἐπινοήσεως τοῦ ὑπερηφάνου τίτλου, τοῦ ἀντιμαχομένου πρὸς τοὺς κανόνας τῶν Συνόδων καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὸν Ἀπ. Πέτρον ἀνετέθη ἡ μέριμνα ἀπάσης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ πρωτεῖον, ἀλλὰ δὲν ὀνομάσθη οἰκουμενικός Ἀπόστολος, ἐνῶ ὁ Ἰωάννης, ἀνὴρ ἄλλως τε ἀγιώτατος, ἀγωνίζεται νὰ ὀνομάζεται οἰκουμενικός Ἐπίσκοπος. Ἀναγκάζομαι, λέγει ὁ Γρηγόριος, ν' ἀνακράξω, ο tempora o mores! Καὶ ἐνῶ οἱ βάρβαροι λυμαινόνται τὰ ὄρια τοῦ Κράτους οἱ ἱερεῖς ἀντὶ νὰ θρηνώσιν ἐπιδίδονται εἰς ματαίως ὀνομασίας καὶ ἀρπάζουσι νέους καὶ ἀδόξους τίτλους. «Μήπως, εὐσεβέστατε αὐτοκράτορ, ἀμύνομαι ἰδίου ἔργου, ἀξίων ἰκανοποιῆσιν δι' ἰδιαιτέραν προσβολήν, οὐχὶ δὲ διὰ τὸ ἔργον τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ, διὰ τὸ ἔργον τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας; Μήπως ὁ οἰκειούμενος τὸν νέον τίτλον παρὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὰς διατάξεις τῶν Συνόδων καὶ προσπαθῶν νὰ ὀνομάζεται οἰκουμενικός δύναται νὰ εἶναι πρῶτος χωρὶς νὰ ταπεινώσῃ τοὺς λοιπούς; Γινώσκωμεν πολλοὺς ἐκ τῶν τῆς ΚΠόλεως Ἐπισκόπων, οἵτινες ἐστιγματίσθησαν διὰ τῆς πλάνης καὶ ἐγένοντο οὐ μόνον αἱρετικοὶ ἀλλὰ καὶ αἰρεσιάρχαι... Ἐάν τις λοιπὸν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης προσλάβῃ τοιοῦτον ὄνομα, δι' οὗ ἔμελλε νὰ καταστῇ δικαστὴς πάντων, ἡ οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία ἔμελλε νὰ σαλευθῇ ἐν ταῖς βάσεσιν αὐτῆς, ὅπερ μὴ γένοιτο, ἐφ' ὅσον ἔλελλεν ἵνα πέσῃ ὁ ὀνομαζόμενος οἰκουμενικός. Ἐξαλειφθήτω ἐκ μέσου τῶν χριστιανῶν τὸ βλάσφημον τοῦτο ὄνομα, ὅπερ ἐξαφανίζει τὴν τιμὴν τῆς ἀδελφότητος, ἐπειδὴ βιαίως προσοικειοῦται τις μόνον δι' ἑαυτὸν». Εἰπὼν δὲ ὁ Γρηγόριος ὅτι πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπ. Πέτρου ἀπέδωκε δῆθεν ἢ ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκ. Σύνοδος τὸν τίτλον τοῦ οἰκουμενικοῦ εἰς τοὺς Ἐπισκόπους Ρώμης, ἀλλ' ὅτι οὐδεὶς αὐτῶν ἐδέχθη τὸν τίτλον, ζητεῖ τὴν τιμωρίαν τοῦ ΚΠόλεως Ἰωάννου, ὡς διὰ τὸν τίτλον οἰκουμενικοῦ ἐπιβουλομένου δῆθεν καὶ αὐτὴν τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐξουσίαν! Τὴν αὐτὴν δὲ παράλογον ἀξίωσιν προέβαλεν ὁ Γρηγόριος καὶ δι' ἄλλης ἐπιστολῆς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαυρίκιον. Ἐγραψε δὲ ὡσαύτως καὶ πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν Κωνσταντίαν, παρακαλῶν αὐτὴν νὰ πείσῃ τὸν αὐτοκράτορα ὅπως μὴ ἐνισχύῃ τὸν Ἰωάννην, οὔτινος ἡ ὑπερηφάνεια προμηγνύει τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἀντιχρίστου.

Τὰ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνει καὶ πρὸς τοὺς Ἀρχιεπισκόπους Εὐλόγιον Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀναστάσιον Ἀντιοχείας. Διηγῆθεις εἰς αὐτοὺς τὰ τοῦ ζητήματος ἀπὸ τῶν πρώτων διαμαρτυριῶν τοῦ Πελαγίου, ἀνέπτυξε τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ ἀποκαλῶν ἑαυτὸν οἰκουμενικὸν

9. Mansi, IX, 1222.

καταργεῖ τὴν πατριαρχικὴν ἀξίαν τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν, ὅθεν δεόν νὰ μὴ ἀποδίδωσιν εἰς οὐδένα τὸν τίτλον τοῦτον, ἔστω καὶ ἂν ἀπαιτῆ τοιοῦτό τι ὁ αὐτοκράτωρ. Ἐπαναλαμβάνει καὶ πάλιν τὴν παράδοξον θεωρίαν, καθ' ἣν «ὅταν ὁ καλῶν ἑαυτὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ἐμπέσῃ εἰς πλάνην, τότε οὐδεὶς Ἐπίσκοπος εὐρεθῆσεται διαμένων ἐν ἀληθείᾳ». Παρακαλεῖ δὲ ὅπως προσεύχωνται εἰς τὸν Θεὸν ἵνα μὴ διὰ τοῦ δηλητηρίου μιᾶς λέξεως δηλητηριασθῶσι τὰ ζῶντα μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅπως μὴ ἡ διαβολικὴ αὕτη ἐπινόησις τοῦ τίτλου προσβάλλῃ καὶ τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας. Οὔτε νὰ δίδωσιν οὔτε νὰ δέχωνται ὀφείλουσιν οὔτοι τὸν ψευδῆ τίτλον τοῦ οἰκουμενικοῦ, ἀλλὰ νὰ προσέχωσιν ὅπως οἱ ὑπ' αὐτοὺς Ἐπίσκοποι προφυλάσσωνται ἀπὸ τῆς μίανσεως ἐκ τῆς λέξεως ταύτης, «ἐὰν δὲ συμβῆ τι ἀντίθετον, ἡμεῖς μένοντες ὁμόψυχοι, ὀφείλομεν ν' ἀντιστῶμεν μέχρι θανάτου, ὅπως καταδικάζοντες τὴν οἰκουμενικότητα, μὴ παρασυρθῶμεν ὑπὸ ἰδιοτελείας τινός».

Τῶ ὄντι ἀνιδιοτελῶς ὁ Γρηγόριος κατέκρινε τὸν τίτλον, παρεξηγῶν αὐτὸν καὶ φοβούμενος μήπως ὁ ΚΠόλεως Πατριάρχης θελήσῃ νὰ κυριαρχήσῃ ἐπὶ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας καὶ διαταράξῃ τὴν μεταξὺ τῶν Πατριαρχῶν ἐπικρατοῦσαν ἰσότητα. Ἀποκρούων ὁ Γρηγόριος οἰονδήποτε πρωτεῖον ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας, ἀναπτύσσει λαμπρῶς τὴν ἰσότητα ταύτην καὶ ἀγωνίζεται ὑπὲρ αὐτῆς. Πολεμεῖ τὸν τίτλον οἰκουμενικὸς, οὐχὶ διότι θεωρεῖ ἑαυτὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, καίτοι γνωρίζει ὅτι εἰς τῶν προκατόχων του ὁ Λέων α' προσήγορεύθη οἰκουμενικὸς ἐν τῇ Ὁμοίᾳ. Συνόδῳ. Νομίζει μάλιστα ὅτι ἡ Σύνοδος ἀπένευσε τὸν τίτλον τοῦτον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπ. Πέτρου, ὅπερ δὲν ἦτο ἀληθές. Ἀποκρούει ἐντόνως τὸν τίτλον διότι οὐδεὶς τῶν Πατριαρχῶν δύναται ν' ἀξιώσῃ ὅπως ἄρχῃ τῶν λοιπῶν, ἀποκρούει δηλονότι πᾶσαν ἰδέαν διοικητικοῦ πρωτείου καὶ μοναρχικῆς ἐξουσίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Τοὺς Πατριάρχας Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας θεωρεῖ ὁ Γρηγόριος ἐξ ἴσου πρὸς ἑαυτὸν διαδόχους τοῦ Ἀπ. Πέτρου, ἀλλὰ δὲν ἀποκρούει τὴν Πατριαρχικὴν ἀξίαν καὶ τοῦ Ἐπισκόπου ΚΠόλεως. Ἐν τινι ἐπιστολῇ τοῦ ἀποκρούων τὴν κατηγορίαν ὅτι ἐδέχθη ἐκ ΚΠόλεως λειτουργικούς τινας νεωτερισμοὺς ἠρώτα «ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἑδραν τῆς ΚΠόλεως, τίς δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι αὕτη *subjecta* τῇ ἀποστολικῇ ἑδρᾷ, ὡς διαρκῶς ἐπινεύει εἰς τοῦτο ὁ εὐσεβῆς αὐτοκράτωρ καὶ ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ τῆς πόλεως ταύτης Ἐπίσκοπος»; Πποφανῶς τὸ *subjecta* δὲν σημαίνει ἐνταῦθα ὑπόκειται ἀλλ' ἐτέθη ἀντὶ τοῦ *inferior*. Ἡ ὅλη σειρά τοῦ λόγου τοῦ Γρηγορίου ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ΚΠόλεως ἀντίκειται πρὸς τὴν ἀποδομένην ὑπὸ τινων λατίνων θεολόγων ἔννοιαν εἰς τὸ ἀνωτέρω χωρίον, καθ' ἣν δῆθεν ὁ Γρηγόριος ἐθεώρει ὑποκειμένην τὴν τῆς ΚΠόλεως εἰς τὴν τῆς Ρώμης ἑδραν¹⁰. Ὁ Γρηγόριος δηλοῖ διὰ τοῦ ἀνωτέρω ὅτι ἡ

τῆς ΚΠόλεως ἑδρα ἔρχεται δευτέρα μετὰ τὴν τῆς Ρώμης. Ὅτι δὲ τῶ ὄντι ἐθεώρει αὐτὴν ἴσην τὴν Πατριαρχικὴν ἀξίαν πρὸς τὰς λοιπὰς Πατριαρχικὰς ἑδρας καταφαίνεται ἐξ ὅσων ἀνωτέρω λέγει, ἀποκρούων τὸν τίτλον οἰκουμενικὸς. Ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἀναστάσιος ἀπαντήσας πρὸς τὸν Γρηγόριον ἐθεώρησεν ἀναξίαν λόγου τὴν αἰτίαν τῆς ταραχῆς τοῦ Γρηγορίου, ὑποδείξας εἰς αὐτὸν ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει (*pro nulla causa*) δύναται ὁ τίτλος οὗτος νὰ προκαλέσῃ διαφωνίαν, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος ἔγραψεν ὅτι ἐταράσσεται ὁ Γρηγόριος διὰ κενὴν καὶ ἀσήμαντον λέξιν. Πρὸς ἀμφοτέρους ἀνταπαντήσας ἐδήλου ὁ Γρηγόριος ὅτι ὁ οἰκειοποιούμενος τὸν τίτλον τοῦτον καθίσταται πρόδρομος ἢ καὶ ἀνώτερος τοῦ Ἀντιχριστοῦ. Ἄλλ' ὁ Ἀλεξανδρείας Εὐλόγιος ἵνα κατευνάσῃ τὴν ταραχὴν τοῦ Γρηγορίου ἔγραψε πρὸς αὐτὸν ὅτι συμφώνως τῇ ἐντολῇ του δὲν μετεχειρίζετο πλέον τὸν τίτλον οἰκουμενικὸς ἐν ταῖς πρὸς τὸν ΚΠόλεως ἐπιστολαῖς, ὠνόμασε δὲ τὸν Γρηγόριον «οἰκουμενικὸν Πάπαν». Ὁ Γρηγόριος μετ' ἀγανακτήσεως σχεδὸν ἀπέκρουσε τὴν φιλοφρόνησιν ταύτην, ἀπαντήσας πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας: «Παρακαλῶ, ἔλεγεν ὁ Γρηγόριος, ὅπως μὴ ὁμιλῆς περὶ «διαταγῆς», διότι γινώσκω τίς εἰμι ἐγὼ καὶ τίς εἶσαι σύ. Κατὰ τὸ ἀξίωμα ἀδελφός, κατὰ τὴν ἀγιότητα πατῆρ μου. Δὲν διέταξα, ἀλλ' ἀπλῶς ὑπέδειξα τὸ δεόν γενέσθαι. Λέγω ὅτι δεόν νὰ μὴ ἀπονέμῃς μοι τὸν τίτλον *universalis papa*, διότι δὲν θέλω νὰ μοὶ ἀπονεμηθῇ ἀξία εἰς βάρος τῶν ἀδελφῶν μου. Ἡ τιμὴ μου εἶναι ἡ τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ τιμὴ μου εἶναι τὸ ἀσφαλές κῦρος τῶν ἀδελφῶν μου. Τιμῶμαι ὅταν δὲν ἀφαιρῆται τι τῶν τοῖς ἄλλοις ὀφειλομένων. Ἐὰν ἡ ὑμετέρα ἀγιότης μὲ ὀνομάξῃ *universalis papa*, ἀφαιρεῖ ἀφ' ἑαυτῆς τὴν ιδιότητα τοῦ Ἐπισκόπου, ἐπειδὴ ὑποτίθησιν ὅτι εἰμι οἰκουμενικὸς. Μὴ γένοιτο! Μακρὰν ἡμῶν λέξεις ὑποθάλλουσαι τὴν ματαιότητα καὶ πληγῶνους τὴν ἀγάπην».

(Συνεχίζεται) ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ (†)
Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

«Οὐδὲν Ἐκκλησίας δυνατώτερον, ἀνθρωπε...» Ἀνθρωπον ἐὰν πολεμῆς ἢ ἐνίκησας ἢ ἐνικήθης. Ἐκκλησίαν δὲ ἐὰν πολεμῆς, νικῆσαι σε ἀμήχανον ὁ Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ πάντων ἰσχυρότερος... Ὁ Θεὸς ἐπηξέ, τίς ἐπιχειροῦ σαλεύειν; Οὐκ οἶσθα αὐτοῦ τὴν δύναμιν; Ἐπιβλέπει ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιεῖ αὐτὴν τρέμειν· κελεύει καὶ τὰ σαλευόμενα, ἐδράζεται... Πολλῶ μᾶλλον τὴν Ἐκκλησίαν στήσαι δύναται. Ἡ Ἐκκλησία οὐρανοῦ ἰσχυροτέρα».

10. Πρβλ. R. Batiffol, ἐνθ' ἄν. σ. 210.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Εὐχάριστοι δηλώσεις.

Εἶναι ὅλως εὐχάριστοι αἱ πρόσφατοι δηλώσεις τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωτερικῶν Σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας ἐν Νάντ τῆς Γαλλίας. Διὰ τῶν δηλώσεων τούτων, αἰτίαι ἐγένοντο εἰς συνέντευξιν πρὸς γάλλους δημοσιογράφους κατὰ τὴν διάρκειαν συνεδρίου τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ ῥώσος Μητροπολίτης οὐ μόνον ἐξέφρασε τὴν λύπην του διὰ τὰς διώξεις τῶν Τούρκων κατὰ τοῦ Πατριαρχείου, ἀλλὰ καὶ διεκήρυξεν, ὅτι ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὡς τὸν πρῶτον μεταξὺ τῶν Προκαθημένων τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, περὶ τὸν ὁποῖον πρέπει πάντες οὗτοι νὰ συσπειρωθοῦν πρὸς προβολὴν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ πρὸς καθορισμὸν τῆς ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων κοινῆς στάσεως.

Ἀσφαλῶς ἡ ἐκ μέρους τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας κατ' ἐπανάληψιν ἀναγνώρισις τῆς κρατούσης ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ μακραίωνος ἱεραρχικῆς τάξεως καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Ἐκκλησίας, ὅπως αἱ ἐπὶ μέρους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησιαὶ συνενώσουν τὰς προσπάθειάς των πρὸς προώθησιν τῶν διορθοδόξων σχέσεων καὶ τῆς λύσεως τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ὁρθοδοξίαν ζητημάτων, εἶναι εὐδαίμων σημεῖον, ὅτι καλῶτεροι ἡμέραι ἀνατέλλουν διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Ὁ πόθος διὰ τὴν εἰρήνην.

Ἡ καταστάσα σημεῖον ἀντιλεγόμενον «πορεία εἰρήνης», τὴν ὅποیان ὠργάνωσεν ἡ ἄκρα Ἀριστερά, ὑπῆρξεν ἀπλῶς καὶ μόνον κομματικὴ ἐκδήλωσις, ἣτις οὐδόλως ἦτο δυνατόν νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ ἰδεώδη καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς εἰρήνης. Ὡς δὲ ὀρθῶς ἐτονίσθη ὑπὸ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, τοιαύτη «πορεία» εἶναι περιττὴ εἰς μίαν χώραν, τῆς ὁποίας δλόκληρος ὁ πληθυσμὸς διακαῶς ποθεῖ τὴν εἰρήνην.

Ὅπως καὶ ἀλλοῦ γράφομεν, ἡ ἀληθὴς εἰρήνη δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκτηθῇ μακρὰν τοῦ «Ἀρχοντος τῆς εἰρήνης», ὅστις «ἐλθὼν εὐηγγελίσαστο εἰρήνην ἡμῖν τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς» (Ἐφ. β', 17). Πρὸς διακήρυξιν δὲ τοῦ πόθου μας διὰ τὴν εἰρήνην αὐτὴν δὲν παρίσταται ἀνάγκη «μαραθωνίου πορείας», ἀλλ' ἀρκεῖ ἡ ἐνεργὸς καὶ ἐνσυνείδητος συμμετοχὴ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον λατρείαν, ἣτις εἰς πάσας τὰς ἐκδηλώσεις αὐτῆς εὐχεται ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου.

Ἐκκλησία καὶ Μασσωνισμός.

Εὐρυτάτη συζήτησις ἐγένετο πρόσφατως ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν ἐφημερίδων περὶ τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Μασσωνισμοῦ, ἄλλων λεγόντων ἄλλα. Ἐπὶ

τοῦ προκειμένου δέον διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν νὰ τόνισωμεν, ὅτι εἶναι σαφὴς ἡ Πραξις τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῷ 1933, καθ' ἣν «ἡ Μασσωνία δὲν εἶναι ἀπλῆ τις φιλανθρωπικὴ ἔνωσις ἢ φιλοσοφικὴ Σχολή, ἀλλ' ἀποτελεῖ μυσταγωγικὸν σύστημα, ὅπερ ὑπομιμνήσκει τὰς παλαιὰς ἐθνικὰς μυστηριακὰς θρησκείας ἢ λατρείας, ἀπὸ τῶν ὁποίων κατάγεται καὶ τῶν ὁποίων συνέχειαν καὶ ἀναβίωσιν ἀποτελεῖ. Τοῦτο ὅχι ἀπλῶς ὁμολογοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἐναβρυνόμενοι διακηρύττουσιν αὐτοὶ οἱ πρόκριτοι τῶν ἐν ταῖς στοαῖς διδασκάλων». Ἀληθῶς πλείστοι τούτων ἐπὶ λέξει βεβαιοῦν, ὅτι «ἡ Μασσωνία εἶναι ἡ μόνη ἐπιζήσασα τῶν ἀρχαίων μυστηρίων καὶ δύναται νὰ ἀποκληθῇ ὁ φύλαξ αὐτῶν»· ὅτι «ὁ Τεκτονισμὸς εἶναι κατ' εὐθείαν ἀπόγονος τῶν Αἰγυπτιακῶν μυστηρίων»· ὅτι «τὸ πενιχρὸν ἐργαστήριον τῆς μασσωνικῆς στοᾶς δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰ μὴ τὰ σπήλαια καὶ αἱ σκιᾶδες τῶν δρυῶν καὶ τῶν κέδρων τῶν Ἰνδιῶν καὶ τὰ ἀγνωστα βᾶθη τῶν Πυραμίδων καὶ αἱ κρύπτει τῶν μεγαλοπρεπῶν ναῶν τῆς Ἰσίδος».

Διὰ ταῦτα ἡ μνημονευθεῖσα Πραξις τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας λέγει: «Ὁμοφώνως καὶ ὁμοφύχως ἀπαντες οἱ Ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος... ἀποφαινόμεθα, ὅτι ἡ Μασσωνία εἶναι ὅλως ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ὅτι δέον τὰ πιστὰ τῆς Ἐκκλησίας τέκνα, ὅπως ἀπέχωσι τοῦ Μασσωνισμοῦ... Ὅθεν οἱ τυχὸν ἐμπλακέντες εἰς τὴν μύησιν τῶν Μασσωνικῶν μυστηρίων, δέον τοῦ λοιποῦ ν' ἀπόσχωσι πάσης ἐπικοινωνίας πρὸς τὰς Μασσωνικὰς στοὰς καὶ ἐργασίας, βέβαιοι ὄντες, ὅτι οὕτως ἀνανεοῦσιν ἀσφαλῶς τοὺς πρὸς τὸν ἕνα Κύριον καὶ Σωτῆρα ἡμῶν, ἐξ ἀγνοίας καὶ κακῆς τῶν πραγμάτων ἐκτιμήσεως, ὑποχαλασθέντας δεσμούς. Τοῦτο ἰδίως ἀπεκδέχεται μετὰ πολλῆς τῆς στοργῆς ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῶν μυστῶν τῶν στοῶν, πεποιοῦντα, ὅτι οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν ἐδέξαντο τὴν τεκτονικὴν μύησιν οὐχὶ ἐν ἐπιγνώσει, ὅτι δι' αὐτῆς μεθίστανται εἰς ἄλλην θρησκείαν, ἀλλ' ὅλως τοῦναντίον, ἐξ ἀγνοίας, νομίζοντες, ὅτι οὐδὲν τὸ ἀντιπίπτει εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων αὐτῶν συντελούν».

Ὁ Ἱ. Ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος Πειραιῶς.

Μετὰ μεγαλοπρεπεῖας ἐγένοντο πρὸ τινῶν ἡμερῶν τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος Πειραιῶς, παρουσίᾳ ἀρχιερέων, ἐκπροσώπων τῆς κωβερνήσεως, πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν, ὡς καὶ χιλιάδων λαοῦ. Ὁ ναός, ὅστις καθηγιάσθη διὰ λειψάνων τοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου τοῦ Ὑδραίου καὶ ἄλλων ἁγίων, εἶχε καταστραφῆ τελείως τὴν 11ην Ἰανουαρίου 1944 κατὰ τὴν διάρκειαν ἀεροπορικῶν βομβαρδισμοῦ.

Ὁφείλονται πράγματι συγχαρητήρια εἰς τὴν «Παμπεριραϊκὴν Ἐνωσιν ἀναστηλώσεως τοῦ ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος», ἥτις ἐνωσις μετὰ πολλῶν μόχθων καὶ θυσιῶν κατώρθωσε νὰ ἀνεγείρῃ περικαλλῆ καὶ ἐπιβλητικὸν τὸν ναόν, ὅστις σήμερον εἶναι ἀληθῶς ἀρχιτεκτονικὸν μνημεῖον καὶ καύχημα τοῦ Πειραιῶς.

Ἡ «Ἐκκλησία» εὐχεται, ὅπως ὁ καθαριασθεὶς νέος ναὸς καταστῆ ἐστία ἀκτινοβολίας δαφλοῦς πνευματικοῦ φωτός καὶ κέντρον πλουσίας πνευματικῆς ἐργασίας πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνύψωσιν τῆς πνευματικῆς στάθμης τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τοῦ Πειραιῶς.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολή.

Ὅσον καὶ ἐὰν ὁ ὀρθόδοξος ἀναγνώστης διαφωνῇ πρὸς τὸν ἱησουῖτην καθηγητὴν Wilhelm de Vries διὰ μερικὰ σημεῖα τοῦ προσφάτου ἔργου του «Αἱ Ἀνατολικαὶ Ἐκκλησίαι» (Die Ostkirchen), δέον νὰ ἐξάρωμεν τὸ γεγονός, ὅτι οὗτος ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ τονίζει συγχρόνως τὴν ἰδιοτυπίαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ὁρθοδοξίας, ἣ ὅποια, ὡς λέγει, πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ γίνῃ κατανοητὴ ὑπὸ τῶν Δυτικῶν. Οὗτοι πρέπει νὰ γνωρίσουν τὴν ζωὴν τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, οἵτινες εἶναι πραγματικὰ μέλη τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἰδιαιτέρως ὁ ἱησουῖτης καθηγητὴς τονίζει τὸ μεγαλεῖον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Λατρείας, ἣ ὅποια ἔχει «πλοῦτον δογματικὸν περιεχομένον» καὶ ἐκφράζει «κατὰ τρόπον βαθυστόχαστον τὰ μεγάλα μυστήρια τῆς πίστεως, τὸ μυστήριον τῆς Τριάδος, τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ τῆς ἀπολυτρόσεως».

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἰδιοτυπίαν τῆς Ὁρθοδόξου Τέχνης, ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς παρατηρεῖ: «Ἐν τῇ Τέχνῃ ἡμεῖς (οἱ Δυτικοὶ) παριστώμεν τὸν Χριστόν, τὴν Θεομήτορα, τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς ἁγίους ρεαλιστικῶς ἐν τῷ περιβάλλοντι ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ Ὁρθόδοξος ἀντιθέτως ζωγραφίζει εἰς τὰς εἰκόνας του αὐτοὺς λελαμπρισμένους ἐν τῷ οὐρανῷ. Εἰς τὰς ἁγίας εἰκόνας ὁ Χριστὸς καὶ οἱ ἅγιοι ἐκ τοῦ κόσμου τῶν τοῦ θεοῦ φωτός βλέπουν πρὸς ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν. Πάντα ταῦτα εἶναι διαφοραὶ, τὰς ὁποίας δὲν πρέπει νὰ παραβλέπωμεν. Πρέπει νὰ κατανοῶμεν τὴν ἰδιοτυπίαν τῶν Ἀνατολικῶν καὶ νὰ μὴ νομίζωμεν, ὅτι ὁ ἰδικὸς μας τρόπος νὰ εἴμεθα εὐσεβεῖς εἶναι ὁ μόνος ὀρθὸς καὶ δυνατός».

Θαρραλέα φωναί.

Χαρακτηριστικὴ καὶ ἀπολύτως ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ συζήτησις, ἥτις κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον διεξήχθη ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ ἐπισήμου ὄργανου τῆς σοβιετικῆς κυβερνήσεως, τῆς ἐφημερίδος «Ιξβέστια» τῆς Μόσχας.

Κατὰ τὴν συζήτησιν ταύτην ἡ βιολόγος Σμόροβα, ἡλικίας 64 ἐτῶν, ἣ ὅποια ἐγνώρισε πλήρως τὸν ἀγῶνα τῶν κομμουνιστῶν πρὸς ἐκρίζωσιν τῆς

Θρησκείας, ἐτόλμησε νὰ διακηρῶξῃ δημοσίᾳ, ὅτι αἱ θρησκευτικαὶ ἠθικαὶ διατάξεις οὐδόλως εἶναι ἀπρηχαιωμέναι ἢ ἀπορριπτέαι, ὅτι ὁ μαρξισμὸς οὐδόλως δίδει ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν εἰς τὰ ἀγωνιώδη μεταφυσικὰ ἐρωτήματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι εἶναι ἀσυνγώρητος ἀφέλεια τὸ νὰ πιστεῦν τις εἰς τὴν δυνατότητα τῆς ἐκρίζωσεως τοῦ παναρχαίου θρησκευτικοῦ φαινομένου. Ἐπὶ πλέον ἡ βιολόγος ἐτόνισεν, ὅτι ὁ ἐν Ρωσίᾳ ἀθείστικὸς ἀγὼν 47 ὀλοκλήρων ἐτῶν ἀπέβη ἄκαρπος καὶ ὅτι ἡ Θρησκεία οὐδόλως ἐμποδίζει τὴν πρόοδον τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι αἱ τοιαῦτα θαρραλέα φωναὶ σὺν τῷ χρόνῳ θὰ πληθυνθοῦν ἐν Ρωσίᾳ καὶ ὅτι θὰ κατανοηθῆ ὑπὸ τῶν ῥώσων ἡγετῶν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον καὶ ἐν τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἀρθρῷ τονίζομεν, ὅτι αἱ ὅλαι προσπάθειαι αὐτῶν ἀδικοῦνται καὶ παρμένον ἄκαρποι λόγῳ τῆς ἀθείστικῆς τῶν ἀρτηριοσκληρώσεως.

Στίγματα τῶν χριστιανικῶν κοινωνιῶν.

Πρόσφατον δημοσίευμα ἱατροῦ εἰς τὸ «Βῆμα» λέγει, ὅτι ἐν περίπτειον τοῦ Δημοσίου Ψυχιατρείου Ἀθηνῶν εἶναι «μία κόλασις ἐπάνω στὴ γῆ» καὶ παρακαλεῖ τοὺς ἀρμοδίους νὰ τὸ ἐπισκεφθοῦν, διὰ νὰ ἴδουν «τὴν κατάργησιν καὶ τῶν πῶ στοιχειωδῶν συνθηκῶν διαβιώσεως». Τὸ αὐτὸ θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῆ καὶ δι' ἄλλα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα. Ἀληθῶς, ὅταν τὰ ἐπισκεπτεταί τις, αἰσχύνεται διὰ τὸ κατάντημα τῶν λεγομένων χριστιανικῶν κοινωνιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνέχονται τοιαύτας καταστάσεις.

Τὰ στίγματα ταῦτα δέον πάσῃ θυσίᾳ νὰ ἐξαλειφθοῦν. Δι' ἀρμονικῆς συνεργασίας τῶν κατὰ τόπους ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας δέον νὰ γίνῃ γενικὴ κινητοποίησις πρὸς ἀνακούφισιν τῶν δυστυχῶν καὶ παροχῆν εἰς αὐτοὺς περιθάλψεως, οὐδόλως ἀπαδούσης εἰς τὴν χριστιανικὴν συνείδησιν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν.

«Δὲν ὑπάρχουν ἀρμόδιοι;»

Ἡ κατάργησις τῆς Κυριακῆς ἀργίας ἐξακολουθεῖ εἰς πολλὰς περιπτώσεις νὰ γίνεταί κατὰ τρόπον ἐξοργιστικόν. Ὡς ὀρθῶς σημειοῖ ὁ συνεργάτης ἐνὸς περιοδικοῦ, «μερικὰ ἀφεντικά, ἐκτός πού κρατοῦν τοὺς ὑπαλλήλους τοὺς περισσότερους ἀπὸ τὶς κανονικὰς ὥρας, τοὺς ὑποχρεώνουν νὰ ἐργάζονται καὶ κατὰ τὴν Κυριακὴν... Καὶ γεννᾶται ἡ ἀπορία: Ἐπειδὴ οἱ ὑπάλληλοι γιὰ ὅποιονδήποτε λόγο δὲν μποροῦν νὰ μιλήσουν, δὲν ὑπάρχουν ἀρμόδιοι, πού νὰ ἐλευθερώσουν τοὺς ὑπαλλήλους τοῦλάχιστον κατὰ τὴν Κυριακὴν;».

Ἀλλὰ τί περιμένομεν ἀπὸ τοὺς διαφόρους ἐργοδότας, ὅταν αὐτὰ τὰ πνευματικὰ ἰδρύματα τῆς χώρας, οἷα εἶναι αἱ ἀνώταται σχολαί, τὰ σχολεῖα, αἱ ἐπιστημονικαὶ ἐταιρεῖαι κ.λ.π., ἐξακολουθοῦν συγχρόνως νὰ καταργοῦν τὴν Κυριακὴν ἀργίαν, ὀρίζοντα εἴτε διαγωνισμούς, εἴτε ἐξετάσεις, εἴτε ἀθλητικὸς

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΛΑΔΟΣ

'Ιερά Σύνοδος

'Η 'Ιερά Σύνοδος ἐν τῇ συνεδριάσει αὐτῆς τῆς 28 Μαΐου 1964 ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Α. Ε. τοῦ κ. Ὑφυπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρηκειμάτων. Ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος προσεφώνησε καὶ ἀνέπτυξεν αὐτῷ τὰ ἐκκρεμούντα τῆς Ἐκκλησίας θέματα καὶ παρεκάλει αὐτὸν ὅπως βοηθήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν τῷ πνεύματι τῆς τεθείσης ἀρχῆς τῆς συναλλαγῆς μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, εἰς τὴν ἐπίλυσιν των. Ὁ κ. Ὑφυπουργὸς ἀνταπαντῶν διεβεβαίωσε τὴν Ἱεράν Σύνοδον περὶ τῶν ἀγῶν αὐτοῦ διαθέσεων καὶ τῶν εὐσεβῶν αἰσθημάτων ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐδήλωσεν ὅτι θὰ πράξῃ πᾶν τὸ δυνατόν διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ἐκκλησίαν θεμάτων, ἐν στενῇ πάντοτε ἐπαφῇ καὶ συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας.

'Ιερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 16ης μέχρι τῆς 25ης Μαΐου ἐ.ε. ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων καὶ τῶν παρ' αὐτῷ Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων, ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διάφορα πρόσωπα κ.λ.π.

Ἐχοροστάτησε: Τῆ 17ῃ Μαΐου εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως.

— Τῆ 20ῃ Μαΐου εἰς τὸν Ἑσπερινὸν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Ὁμοιοίας.

— Τῆ 24ῃ Μαΐου εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως.

Προέστη: Τῆ 17ῃ Μαΐου τοῦ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθέντος μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἐκ Κύπρου προσφάτως δολοφονηθέντων δύο Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν.

— Τῆ 21ῃ Μαΐου τῆς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τελεσθείσης Δοξολογίας ἐπὶ τοῖς ὀνομαστηρίοις τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντίνου.

— Τῆ 24ῃ Μαΐου τοῦ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν πεσόντων Κρητῶν, ἐν συνεχείᾳ δὲ τοῦ ἐν τῷ Ἀ' Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Κυροῦ Δαμασκηνοῦ.

Συνεχάρη: Τῆ 21ῃ Μαΐου εἰς τὰ ἀνάκτορα τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα Κωνσταντίνον ἐπὶ τοῖς ὀνομαστηρίοις αὐτοῦ.

Ἐδεξιώθη: Τῆ 16ῃ Μαΐου ὁμάδα ἐκ 14 Ῥώσων προσκυνητῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀρχιμ. Ἰουβενάλιου.

Παρέστη: Τῆ 18ῃ Μαΐου εἰς τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν γενομένην τελετὴν ἐπὶ τῇ ἐγκαταστάσει τῶν νέων πανεπιστημιακῶν ἀρχῶν, τὸ δὲ ἐσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου Συμυρναίων ὀργανωθεῖσαν τελετὴν.

Προήδρευσε: Τῆ 16ῃ Μαΐου τοῦ Συμβουλίου τῆς Πανελληνίου Ἐταιρείας Αὐτοδιαθέσεως Κύπρου.

ἀγῶνας ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὥραν τῆς Θείας Λειτουργίας; Εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς νὰ σταματήσῃ ἡ ἀσέβεια καὶ ἀπρέπεια αὕτη.

Αἱ πολυτιμότεραι ἀξίαι.

Εἰς τὴν Σουηδικὴν Βουλὴν, ἔγινε προσφάτως μία πρότασις νὰ περιορισθοῦν αἱ ὥραι τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας εἰς τὴν μέσσην ἐκπαίδευσιν. Ὡς ἐγνώσθη τοῦτο, οἱ συνειδητοὶ Σουηδοὶ χριστιανοὶ ἐκινητοποιήθησαν καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν συνεκεντρώθησαν 2.226.333 ὑπογραφαὶ ἐναντίον τῆς προτάσεως αὐτῆς. Ἄν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Σουηδίας ἀνέρχεται εἰς ἐπτά περίπου ἑκατομμύρια, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπογραφῶν εἶναι ἐντυπωσιακώτατος καὶ δεικνύει, ὅτι καὶ εἰς μίαν χώραν, ὡς ἡ Σουηδία, ἡ ὁποία δὲν διεκδικεῖ τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν ἀστυρότητα τῶν ἡθῶν, τὸ λαϊκὸν αἰσθητήριον κατὰ μέγα μέρος βασίζεται εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἐὐαγγελίου καὶ πιστεύει ὅτι αἱ ἀξίαι τοῦ χριστιανισμοῦ εἶναι ὁ μεγαλύτερος θησαυρὸς τῆς συνειδήσεως ἑνὸς ἔθνους καὶ αἱ πρώτισται καὶ πολυτιμότεραι μεταξὺ ὧν εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν πνευματικὴν, ἠθικὴν καὶ πολιτιστικὴν ἐπιβίωσίν του.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, εἶναι νὰ ἀπορῆ κανεὶς διὰ τὸ πῶς εἶχεν εἰσέλθει κατὰ τὸ σχετικῶς πρόσφατον παρελθὸν εἰς τὸν νοῦν μερικῶν παραγόντων τῆς ἑλληνικῆς Παιδείας ἡ ἰδέα, ὅτι εἰς μίαν χώραν τόσοσιν ζυμωμένην μὲ τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα ὅσον ἡ ἰδική μας θὰ ἦτο ἀνεκτὸς ἀπὸ τὸ γενικὸν αἰσθημα ὁ πε-

ριορισμὸς τῶν ὥρῶν τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν.

Τὰ ἐργατικὰ ἀτυχήματα.

Τὰ ἐργατικὰ ἀτυχήματα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀξιά-νονται συνεχῶς. Τὸ 1963, μόνον εἰς Ἀθήνας, ἐσημειώθησαν 16.644 τοιαῦτα ἀτυχήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 65 θανατηφόρα! Τοῦτο συμβαίνει, διότι τὸ Κράτος δὲν ἀσκεῖ εἰς τὴν προῶξιν τὴν ἐκ τῶν κειμένων διατάξεων, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν σχεδὸν ὅλας τὰς περιπτώσεις, ἐποπτεῖαν ἐπὶ τῶν ἐργοδοτῶν ὡς πρὸς τὴν κατὰ τὰς διατάξεις αὐτὰς ἐπιβαλλομένην ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς καὶ τῆς σωματικῆς ἀκεραιότητος τῶν ἐργαζομένων. Ἐὰν ὑπῆρχε πόνος καὶ ἐνδιαφέρον διὰ τὸν ἐργάτην, θὰ ἦτο πολὺ εὐκολον νὰ ἐξαγκασθοῦν οἱ ἐργοδοτοὶ εἰς τὴν ἀστυρῶν τήρησιν τῶν προβλεπομένων διὰ τὴν ἀσφάλειάν του προϋποθέσεων, εἰς τὸ τεχνικὸν μέρος καὶ εἰς τοὺς ὄρους ἐργασίας. Ἡ «Ἐκκλησία» ἀπευθύνεται πρὸς τὴν παρούσαν κυβέρνησιν, ἡ ὁποία διεκήρυξεν ὅτι κατέχεται ἀπὸ βαθῆ αἰσθημα στοργῆς ἐναντι τῶν ἐργαζομένων καὶ τῶν προβλημάτων των, καὶ ἰδιαίτερος πρὸς τοὺς Ὑπουργοὺς Ἐργασίας καὶ Βιομηχανίας. Πρέπει νὰ δοθῇ ἡ δέουσα προσοχὴ ὡς πρὸς τὴν περιφροῦρησιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς υἰγείας τῶν ἐργαζομένων εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὰς ἀπέναντί των ὑποχρεώσεις τῶν ἐργοδοτῶν. Εἶναι ἀπαραδέκτος ἡ συνέχισις τῆς ἀδιαφορίας εἰς τὸ ζήτημα αὐτό. Οἱ ἀριθμοὶ ὀμιλοῦν μὲ τὴν τραγικὴν των εὐγλωττίαν.

— Τῆ 18ῃ Μαΐου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Βαφειαδακείου Κληροδοτήματος.

— Τῆ 22α Μαΐου τῆς ἐπιτροπῆς συντάξεως νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

— Τῆ 23ῃ Μαΐου τῆς Ἐπιτροπῆς συντάξεως νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ Συμβουλίου τῆς Πανελληνίου Ἐταιρείας Αὐτοδιαθέσεως Κύπρου.

— Τῆ 25ῃ Μαΐου τῆς Συσκέψεως τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Συνόδων, ἧτις ἐγένετο ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τελετῶν τοῦ μεγάρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ἐ δέ χ θ η: Τῆ 16ῃ Μαΐου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Πατρῶν κ. Κωνσταντῖνον, Δράμας κ. Φίλιππον, Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονύσιον καὶ Πάρου καὶ Νάξου κ. Ἐπιφάνιον, τὸν κ. Μπέλλ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὸν νομικὸν σύμβουλον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ. Παν. Παναγιωτάκων.

— Τῆ 18ῃ Μαΐου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιον, Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονύσιον καὶ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνόν, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀργανισμῶν κ. Κελεμένην, τὸν δημοσιολόγον κ. Κωνσταντόπουλον καὶ τὸν ἐκ Λιβάνου ὀρθόδοξον κ. Χαμίμπ, συνοδευόμενον ὑπὸ τῆς κυρίας Γόντικα.

— Τῆ 19ῃ Μαΐου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἰωακείμ.

— Τῆ 20ῃ Μαΐου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα, Δράμας κ. Φίλιππον, Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονύσιον καὶ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνόν, τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Γενικὸν Διευθυντὴν τῶν Ὀργανισμῶν κ. Βασ. Βέλλαν, τὸν ἐφημέριον τοῦ ἐν Ἀμερικῇ ρωσικοῦ Σεμιναρίου St. Andrews College ἀρχιμ. Ἰώβ Σκακάλσκυ, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Πεντέλης ἀρχιμ. Χρυσόστομον Γιαλούρη, τὴν κυρίαν Ἀθηνᾶν Ταρσούλη, τοὺς Γυμνασιάρχας κ.κ. Πετρούγιαν καὶ Γαγάτσον, τὸν κ. Μπερτζανίδην ἐκ Καβάλας καὶ τὸν δημοσιογράφον κ. Παράσχον.

— Τῆ 22α Μαΐου τὸν καθηγητὴν Πανεπιστημίου καὶ πρῶν Βασιλικῶν Ἐπιτροπῶν παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ κ. Ἰωάννην Καρμύρη, τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος ἀρχιμ. Χριστοφόρον Καλύβαν, τὸν προϊστάμενον τῆς Διευθύνσεως Ἐκκλησιῶν παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Θεόδωρον Μπαζίον, τὸν νομικὸν σύμβουλον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ. Χρ. Νεαμονιτάκη καὶ τὸν ἱεροδιάκονον Γιαννουλάτον.

— Τῆ 23ῃ Μαΐου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ, Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Διονύσιον, Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος κ. Κωνσταντῖνον καὶ Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Παῦλον.

— Τῆ 25ῃ Μαΐου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανον, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ο.Δ. Ε.Π. κ. Κόγκαν, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Πεντέλης ἀρχιμ. Χρυσόστομον Γιαλούρη, τὸν νομικὸν σύμβουλον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ. Παν. Παναγιωτάκων, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀργανοτροφεῖου Βουλγαρμένης κ. Μάμαλην, τὸν Διευθυντὴν τῆς Σιβιτανίδειου Σχολῆς κ. Κασάπην καὶ τὸν καθηγητὴν κ. Λέφαν.

Ῥώσοι προσκυνηταὶ ἐν Ἑλλάδι

Ὁμάς εὐσεβῶν Ῥώσων προσκυνητῶν, ἀποτελουμένη ἀπὸ 14 κληρικοῦ καὶ καθηγητῶν ρωσικῶν Σεμιναρίων καὶ τῶν Θεολογικῶν Ἀκαδημιῶν τῆς Μόσχας καὶ τοῦ Λένινγκραντ, ἐφθάσεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν 15 Μαΐου ἐ.ε., ἀφοῦ προηγουμένως ἐπραγματοποίησαν προσκυνηματικὸν ταξίδιον εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους κατὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Πάσχα. Ἐπὶ κεφαλῇ τῆς ομάδος τῶν προσκυνητῶν εὐρίσκειτο ὁ πανοσιολ. ἀρχιμ. Ἰουβενάλιος, ἀρχηγὸς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ρωσικῆς Πνευματικῆς Ἀποστολῆς.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος ἐδεξιώθη τὴν 16ῃν Μαΐου μετὰ

πολλῆς ἀγάπης καὶ ἐγκαρδιότητος τοὺς Ῥώσους προσκυνητὰς εἰς τὸ μέγαρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ρωσικῆς ἀντιπροσωπείας πανοσιολ. ἀρχιμ. Ἰουβενάλιος προσεφώνησε τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομον μετὰ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» καὶ διεβίβασε πρὸς αὐτὸν τοὺς ἀδελφικοὺς χαιρετισμοὺς τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου καὶ πρόσκλησιν αὐτοῦ ὅπως ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος μᾶς ἐπισκεφθῇ τὴν Ῥωσικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν μετ' ἀκολουθίας ἐκ 5—6 μελῶν. Ἐν συνεχείᾳ ὁ πανοσιολ. ἀρχιμ. Ἰουβενάλιος ἐπληροφόρησε τὸν Μακαριώτατον ὅτι αἱ Θεολογικαὶ Ἀκαδημίαι τῆς Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας ἐπιθυμοῦν ὅπως ἀποκατασταθῶν ἐπαφαί μετὰ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν. Ἀκολουθῶς ὁ πανοσιολ. ἀρχιμ. Ἰουβενάλιος διεβίβασε πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον μᾶς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου ὅπως δύο Ῥώσοι φοιτηταὶ σπουδάζουσιν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ομάδος τῶν Ῥώσων προσκυνητῶν ἐπέδωκεν εἰς τὸν Μακαριώτατον καὶ συστατήριον γράμμα τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας, τὸ ὅποιον ἔχει ὡς ἀκολουθῶς:

«Μακαριώτατε,

Ἀγαπητὴ ἐν Κυρίῳ ἀδελφε καὶ συλλειτουργέ,

Κατὰ τὰς ἀγίας αὐτὰς ἡμέρας, ὅτε τὰ βλέμματα ὄλων τῶν πιστῶν στρέφονται πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ Σωτῆρα τοῦ κόσμου, νοερῶς εὐρισκόμενοι ἐν ἐπικοινωνίᾳ προσευχῆς μετὰ τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς ἐν Κυρίῳ Μακαριότητος, ἀπευθυνόμεθα πρὸς Ὑμᾶς διὰ τῆς παρουσίας ἐπιστολῆς καὶ ἀδελφικῶς χαιρετίζομεν Ὑμᾶς.

Ταυτοχρόνως γνωρίζομεν Ὑμῖν ὅτι ὁμάς προσκυνητῶν τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐκ 14 ἀτόμων προτίθεται νὰ πραγματοποιήσῃ προσκυνηματικὸν ταξίδιον διὰ νὰ προσκυνήσῃ τὰ ἀρχαῖα σμῆνεῖα τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς.

Ἐπειδὴ τὸ πρόγραμμα αὐτὸ περιλαμβάνει ἐπίσκεψιν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, παρακαλοῦμεν Ὑμᾶς, Μακαριώτατε, ὅπως δεῖξτε πατρικὴν στοργὴν καὶ φιλόξενον βοήθειαν πρὸς τοὺς προσκυνητὰς μᾶς, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ γνωρίσουν αὐτὸν τὸν πολῦτιμον μαργαρίτην τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου.

Ἐλπίζομεν ὅτι, χάρις εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐνδιαφέρον καὶ τὴν φροντίδα τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, τὸ ταξίδιον αὐτὸ θὰ εἶναι λίαν ἐνδιαφέρον καὶ ὠφέλιμον διὰ τοὺς προσκυνητὰς μᾶς καὶ ὅτι θὰ ἀφήσῃ ἀνεξέλεπτον ἐντύπωσιν εἰς τὰς καρδίας τῶν.

Διατελούμεν μετὰ τῶν καλυτέρων εὐχῶν καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐν Χριστῷ.

† Ὁ Μόσχας ΑΛΕΞΙΟΣ.

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἀντεφώνησε μετὰ τὸ «Ἀληθῶς Ἀνέστη ὁ Κύριος» καὶ ἐν συνεχείᾳ ἠχαρίστησε τοὺς Ῥώσους προσκυνητὰς διὰ τὴν ἐπίσκεψιν, διαβεβαιώσας αὐτοὺς ὅτι θὰ πράξῃ πᾶν τὸ δυνατόν ἵνα διευκολυνθῶσι εἰς τὸ προσκυνῆμα εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος.

Ἀκολουθῶς ἠχαρίστησε διὰ τοὺς ἀσπασμούς, τὰς εὐχὰς καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου. Ὡσαύτως ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ γίνουσι ἀνταλλαγῆς καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 16ῆς Μαΐου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομος ἐθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Ῥώσων προσκυνητῶν ποῦλμαν διὰ νὰ περιηγηθοῦν τὰ ἀξιοθέατα τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καναδᾶ κ. Ἀνατολίου προσφερθέντος εὐγενῶς ὅπως ξεναγήσῃ αὐτοὺς.

Τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας οἱ κληρικοὶ τῆς ομάδος τῶν Ῥώσων προσκυνητῶν ἐτέλεσαν τὴν ἱερὰν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἐσπερινοῦ καὶ τοῦ Ὁρθρου εἰς τὸν ρωσικὸν ναὸν Ἀθηνῶν, τὴν δὲ Κυριακὴν συνελειτούργησαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναόν.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ῥώσοι προσκυνηταὶ μετέβησαν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅπου παρέμειναν πέντε ἡμέρας, ἐπισκεφθέντες μερικὰς ἑλληνικὰς Ἱ. Μονὰς καὶ τὴν ρωσικὴν Ἱ. Μονὴν τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος, εἰς τοὺς μοναχοὺς τῆς ὁποίας ἀνεκοίνωσαν ὅτι ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας κ. Ἀλέξιος εἶναι ἔτοιμος νὰ ἐπανδρώσῃ τὴν Μονὴν τῶν καὶ ὅτι προσεχῶς

θὰ ἀποστείλῃ 18 μοναχοὺς ἐκ Ρωσίας. Ἐπίσης ἐπεσκέφθησαν τὴν Ἱερὰν Κοινότητα εἰς τὰς Καρυὰς καὶ τὴν σκήτην τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου.

Μετὰ τὸ προσκυνηματικὸν αὐτὸ ταξίδιον εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, οἱ Ρῶσοι προσκυνηταὶ ἐπανήλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐπισκεφθέντες τὴν 25 Μαΐου εἰς τὴν Κηφισίαν τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρον. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ἐδέχθησαν ἀντιπροσώπου τοῦ ἀθηναϊκοῦ τύπου, πρὸς τοὺς ὁποίους ὁμιλήσεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπροσωπείας ἀρχιμ. Ἰουβενάλιος, ὁ ὁποῖος ἐξέθεσεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὰ τοῦ προσκυνηματικοῦ τῶν ταξιδιῶν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὑπογραμμίσας ὅλους ἰδιαιτέρως ὅτι ἐγένοντο δεκτοὶ μετὰ πολλῆς συμπαθείας καὶ ἀγάπης ὑπὸ τῶν Μακαριωτάτων Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτου καὶ Ἀντιοχείας κ. Θεοδοσίου καὶ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομου. Μετὰ ταῦτα παρεκάλει τοὺς δημοσιογράφους νὰ διαβιβάσουν τοὺς χαιρετισμοὺς τῶν προσκυνητῶν πρὸς τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν, εἰς τὸν ὅποιον εὐχονται εἰρήνην καὶ πᾶσαν πρόοδον.

Ἀκολούθως οἱ δημοσιογράφοι ὑπέβαλον διαφόρους ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀπήντησαν ὁ πανοσιολ. ἀρχιμ. Ἰουβενάλιος καὶ ὁ ἀσκητὴς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Λένινγκραντ κ. Σίσκιν.

Μετὰ τὴν συνέντευξιν τύπου ἡ ὁμάς τῶν Ρώσων προσκυνητῶν ἀνεχώρησεν ἐξ Ἑλλάδος, προπεμφθεῖσα εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ κ. Χρυσόστομου, ὁ ὁποῖος ἐπέδωκε εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ρωσικῆς ἀντιπροσωπείας ἐπιστολὴν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσόστομου πρὸς τὸν Μακαριωτάτον Πατριάρχην Μόσχας κ. Ἀλέξιον, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Μακαριώτατε Δέσποτα,

Ἐγενόμεθα κάτοχοι τοῦ ἀπὸ 30ῆς παρελθόντος μηνὸς ἀδελφικοῦ συστατηρίου γράμματος τῆς Ἱμετέρας Γερασμίας Μακαριότητος καὶ εὐχαριστῶς γνωρίζομεν Αὐτῇ ὅτι τοὺς ὑφ' Ἑμῶν συσταμένους εὐσεβεῖς προσκυνητὰς τῆς Ἁγιοτάτης Ρωσικῆς Ἐκκλησίας διελθόντας ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἐπισκεφθέντας ἡμᾶς ἐξενίσταμεν ὅση ἡμῖν δύναμις καὶ παρέχομεν αὐτοῖς τὴν ἡμετέραν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν πρὸς διευκόλυνσιν καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος προσκυνηματικοῦ αὐτῶν ταξιδίου.

Πιστεύομεν δὲ ὅτι καὶ διὰ στόματος οὗτοι λαλήσωσι ἀγαθὰ περὶ τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς τῶν καὶ περὶ τοῦ ταξιδίου τῶν εἰς Ἑλλάδα καὶ Ἅγιον Ὄρος.

Πάντοτε πρόθυμοι εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς Ἱμετέρας Θεοφιλεστάτης Μακαριότητος κατασπαζόμεθα Αὐτῇ ἐν Κυρίῳ καὶ διατελούμεν

Τῆς Ἱμετέρας Γερασμίας Μακαριότητος
ταπεινὸς καὶ πρόθυμος ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΟΣΤΟΜΟΣ.»

Ἱερὰ Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Τὴν Ἐ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, 19ῆν π.μ. εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νικοπόλεως — Πρεβέζης κ.κ. Στυλιανοῦ ἀνεγερθεῖσαν Αἴθουσαν Πνευματικῆς Ἑστίας, ἐγένετο πανηγυρικὴ συγκέντρωσις, καθ' ἣν μετὰ τὴν διάλεξιν τοῦ Πανος. Ἱεροκλήουκ. Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης ἐκλείσεν τὸν ἐφετεινὸν κύκλον τῶν Διαλέξεων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, τῆς Ἱ' περιόδου, διὰ συντόμου ὁμιλίας, τονίσας τὴν σημασίαν τῆς τοιαύτης προσπαθείας τῆς Ἐκκλησίας — μοναδικῆς διὰ τὴν Πρέβεζαν — εὐχαριστήσας ὀνομαστί, ἅπαντας τοὺς ὁμιλήσαντας ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου αὐτῆς βήματος καὶ πάντας τοὺς μετὰ συγκινητικῆς προθυμίας παρακολουθήσαντας αὐτὴν καθ' ἅπαν τὸ ἔτος Χριστιανοὺς τῆς Πρεβέζης.

Οἱ κατὰ τὴν Ἱ' ταύτην περίοδον ὁμιλήσαντες ὑπῆρξαν οἱ ἑξῆς: 1) Σεβ. Μητροπολίτης κ. Στυλιανὸς (θέμα: Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ὁδηγὸς τῆς Νεότητος), 2) Πρωτοπρ. Ἀντώνιος Κουλούρης (Οἱ νέοι καὶ τὰ ἰδανικά των), 3) Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη (Ἱγνάτιος ὁ Λέσβιος ὡς Μητροπολίτης Ναυπά-

κτου, Ἄρτης καὶ Πρεβέζης), 4) Γ. Δημητριάδης (Τὸ παιδικὸν ψεῦδος), 5) Ἀρχιμ. Μελέτιος Συρμακέσης (Κρυστάλλης ὁ περίφημος ἡπειρώτης ποιητής), 6) Ἀνδρ. Μιχαλόπουλος Γραφολόγος-συγγραφεὺς ἐν Ἰωαννίνους (Οἱ δύο νόμοι τῆς ζωῆς Θεοσκεία-ἐργασία), 7) Ἀδ. Τζαμαλοῦκας (Τί πρέπει νὰ γνωρίζουν οἱ πρὸς κοινωνίαν γάμου ἐρχόμενοι), 8) Ἀρχιμ. Θεοφύλακτος Κρητικὸς (Ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Νεότης), 9) Σ. Καινούριος, θεολόγος (Τὸ πλήρωμα τῆς θεανθρωπικῆς προσδοκίας), 10) Π. Λακιώτης, φιλόλογος-καθηγητὴς Γυμνασίου Ἄρτης (Ἀρχαιολογικοὶ περίπατοι), 11) Ἐλ. Μπιτζιλέκης, φιλόλογος-καθηγητὴς Γυμν. Πρεβέζης (Κοραῖς-Ρήγας), 12) Μ. Μιχαλοπούλου, θεολόγος (Τὰ προβλήματα τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας καὶ ἡ ἀντιμετώπισις των ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν), 13) Σπ. Τσαγκαρόπουλος, μαθηματικὸς-καθηγητὴς Γυμν. Πρεβέζης (Τὰ μαθηματικὰ στὴ ζωὴ μας), 14) Μιχ. Κατσαούνης, φιλόλογος-καθηγητὴς Γυμν. Πρεβέζης (Ὁ Ἐπίκτητος, φιλόσοφος τῆς ἀρχαίας Νικοπόλεως), 15) Ἰω. Πάντος, φιλόλογος-καθηγητὴς Γυμν. Θεσπρωτικῆς (Ἡ Μάνα στὸ δημοτικὸ τραγοῦδι), 16) Δ. Ροντογιάννης, καθηγητὴς Γυμν. Πρεβέζης (Ἡ συμβολὴ τοῦ Ἱ. Κλήρου στὰ χρόνια τῆς δουλείας), 17) Κ. Σταυρόπουλος, Γεν. Ἐπιθεωρητὴς Μ.Ε. Ἰωαννίνων (Τὰ αἶψα τῆς ἐγκληματικότητος τῶν νέων καὶ μέτρα πρὸς προφύλαξιν τῆς ψυχικῆς υγείας αὐτῶν), 18) Κ. Ἐξάρχος, θεολόγος-καθηγητὴς Γυμν. Ἄρτης (Θάνατος ἢ ἀθανασία;), 19) Θ. Φλῆρος (Ἐμεῖς καὶ τὰ παραστρατήματα τῶν παιδιῶν μας), 20) Σ. Κατσμπρας, θεολόγος ἐν Ἰωαννίνους (Τὸ ἀληθινὸ πρόσωπο τῆς Ὀρθοδοξίας), 21) Ἀρχιμ. Φιλάρετος Βιτάλης, Ἱεροκλήουξ (Ἡ κάθοδος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ εἰς τὸν Ἄδην).

Ἡ πνευματικὴ-ἐπιστημονικὴ αὐτὴ κίνησις τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἔχει προκαλέσει τὴν γενικὴν ἐπιδοκιμασίαν καὶ ἀναγνώρισιν τῶν Χριστιανῶν τῆς Πρεβέζης, εὐγνωμονούντων τὸν Σεβ. Ποιμενάρχην αὐτῶν διὰ τὴν στοργικὴν προσφορὰν του.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης τοῦ Λένινγκραντ κ. Νικόδημος, πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων ἐπιτροπῆς τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ἐρωτηθεὶς ἐν Νάντ τῆς Γαλλίας περὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ παρετήρησεν, ὅτι οἱ Ρῶσοι παρητηρηταὶ θὰ παρευρεθοῦν καὶ κατὰ τὴν τρίτην περίοδον τῆς συνόδου. «Ἐἴμεθα προσκεκλημένοι, εἶπεν, ὑπὸ τοῦ καρδινάλιου Μπέα νὰ παρευρεθῶμεν εἰς ἔλην τὴν σύνοδον, ὅχι κατὰ τὴν πρώτην ἢ δευτέραν φάσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς. Ἐκ τῶν συζητηθέντων κατὰ τὴν σύνοδον, τὰ σχέδια περὶ Ἐκκλησίας καὶ Οἰκουμενισμοῦ προσέκλεσαν τὸ ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον μας. Ἐχαιρετήσαμεν τὴν λειτουργικὴν μεταρρυθμίσιν, τὸ δικαίωμα τῆς ὑπὸ τὰ δύο εἶδη μεταλήψεως τῶν ἀχράντων μυστηρίων, τὸ συλλειτουργοῦν, τὴν χρῆσιν τῶν νέων γλωσσῶν. Πάντα ταῦτα ἀποτελοῦν ἐπιστροφήν εἰς τὴν παλαιὰν τῆς Ἐκκλησίας πρᾶξιν, τὴν ὁποίαν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διετήρησεν. Ἐπίσης ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὸ πρόβλημα τῆς συλλογικότητος τῶν ἐπισκόπων. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκφέρωμεν γνώμην, διότι αἱ τελικαὶ ἀποφάσεις δὲν ἐλήφθησαν εἰσέτι καὶ πολλαὶ τάσεις ἐξεδηλώθησαν κατὰ τὴν σύνοδον».

—Πρό τινος ἤρρισαν αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν ἐπισκευὴν καὶ συντήρησιν τοῦ ἐν Νόβγκοροντ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας», ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μέχρι σήμερον διασωθὲν λίθινον οἰκοδόμημα τῆς ἀρχαίας «Βορείου Ρωσίας». Εἰς βάθος ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου ἀνευρέθη δάπεδον μεμωσαῖκά τοῦ ἰα' αἰῶνος, ὅτε ἐκτίσθη ὁ ναὸς οὗτος.

—Κατὰ πληροφορίαν τοῦ καθολικοῦ περιοδιοῦ «Informations catholiques internationales», ὁ ἐν Ἀθήναις πρεσβευτὴς τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως κ. Κοριούκιν ἀπεφάσισε νὰ προβῇ εἰς διαβήματα πρὸς ἐπ'ἀνδρῶν τῆς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὁρει ρωσικῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παταλεθιμονος, εἰς τὴν ὁποίαν ζοῦν σήμερον τριακοντα περίπου ὑπέργηροι μοναχοί. Πρόκειται νὰ ἔλθουν ἐκ Ρωσίας 20 περίπου μοναχοί, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐγκαταβιώσουν εἰς τὴν ὡς ἂν Ἱερὰν Μονήν. Ὁ κ. Κοριούκιν φέρεται δηλώσας ὅτι διὰ τὴν ὕλικὴν ἐνίσχυσιν τῆς Μονῆς εἶναι ἀρμόδιος ὁ Πατριάρχης Μόσχας Ἀλέξιος καὶ ὅτι ἡ σοβιετικὴ κυβέρνησις ἐνδιαφέρεται μόνον διὰ τὴν συντήρησιν τῶν κτιρίων, ὅπου στεγάζεται ἡ βιβλιοθήκη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 καὶ 47 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἐπαγγελιστρίας Παλαιχωρίου, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης σχετικῆν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νὰ γίνῃ ἡ ἀνακήρυξις ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 14ῃ Μαΐου 1964

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱ. Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων Νομοθ. Διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων 1) μιᾶς θέσεως ἐφημερίου τοῦ ἐν Θεριακῷ Ἱ. Ναοῦ Προφ. Ἡλιοῦ, 2) μιᾶς θέσεως ἐφημερίου τοῦ ἐν Βερίνῳ Γεν. Θεοτόκου, 3) μιᾶς θέσεως τοῦ ἐν Καλεντεϊκοῖς Ἱ. Ν. Ἀγ. Γεωργίου, 4) μιᾶς θέσεως τοῦ ἐν Πετρακῷ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἀποστόλων, 5) μιᾶς θέσεως ἐφημερίου τοῦ ἐν Μπούγγῃ Ἱ. Ν. Ἀγ. Δημητρίου, 6) μιᾶς θέσεως τοῦ ἐν Καλλιθεοκάμπῳ Ἱ. Ναοῦ Προφ. Ἡλιοῦ, 7) μιᾶς θέσεως ἐφημερίου τοῦ ἐν Γλαυκῷ Ἱ. Ν. Ἀγ. Τριάδος, 8) μιᾶς θέσεως ἐφημερίου τοῦ ἐν Καταρράκτῃ Ἱ. Ν. Ἀγ. Νικολάου καὶ 9) μιᾶς θέσεως ἐφημερίου τοῦ ἐν Φλώκιῳ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Ἰωάννου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων των.

Ἐν Πάτραις τῇ 15ῃ Μαΐου 1964

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μαρωνείας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα (πτυχίον Ἐκκλησιολογίας, ἢ Ἀνωτέρου καὶ Κατωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου) πρὸς κατάληψιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν Ἀγίου Γεωργίου Συκορράχης, Ἀγίου Δημητρίου Νέας Σάντας, Ἀγίου Νικολάου Διώνης, Ἀγίου Γεωργίου Κρωβύλης, Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ροδίτου, Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης Διαλαμπῆς, Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἀετολόφου, ἵνα ὑποβάλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα Πιστοποιητικὰ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Ἐν Κομοτηνῇ τῇ 18ῃ Μαΐου 1964

† Ὁ Μαρωνείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ἱ. Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Διακηρῦττομεν ὅτι, στερουμένης τῆς ἐνορίας Κρέκα τακτικοῦ Ἐφημερίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200 «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα πιστοποιητικὰ, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Ἐν Ἀγίῳ τῇ 20ῃ Μαΐου 1964

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Φλωρίνης, Ἀλμωπίας καὶ Ἑορδαίας ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

† Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν: Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἐτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Τότε καὶ μόνον.

Ἐόρτια Γράμματα.

Ἐπισκόπου Μελῆς Αἰμιλιανοῦ, Ποιμαντικὴ τοῦ Μετανάστου.

Π. Τρεμπέλα, Θεωρίαι ἀπαράδεκτοι περὶ τὴν Unam Sanctam.

Ἀρχιμ. Προκ. Παπαθεοδώρου, Ἡ ἀναγκαιότης καὶ οἱ δύο ὄροι καὶ καρποὶ τοῦ βαπτίσματος.

Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, Τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Προκηρῦξεις.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4—Ἀθῆναι—Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22 — Σούρμενα